

Lumină Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

20

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XX/ Nr.3
IULIE-SEPTEMBRIE 2015
NEW YORK

Lumină Lină • Gracious Light An XX/ Nr. 3, 2015 New York

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:

Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:

14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

Lumină Lină. Graciously Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com
Redactor șef S.U.A.: M. N. RUSU, vichiro7@hotmail.com
Redactor șef România: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com
Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU
Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN
Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURĂȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Ceurile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XX/ Nr. 3

Iulie - Septembrie 2015

TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Hristos, pâinea vieții..... 5

DUMITRU ICHIM, *Prin spini și pălămidă mă întorc*..... 8

ESEU

THEODOR CODREANU

Demitizarea creștinismului? 9

VALENTIN HOSSU-LONGIN, *Apusenii*..... 18

LUCIA OLARU NENATI, *Desaga cu merinde pentru lungul drum* 19

EUGEN EVU, *Damaiana* 20

VIRGIL ȘERBU CISTEANU, *Cuminecătură, Grădina Icoanei*

Până atunci, Pe cerul acesta 21

GHEORGHE PĂUN, *Umbre, Închinare* 22

CĂRȚI ÎN AGORA

HEINZ-UWE HAUS

Life and Mind: Perspectives on the Human Condition,

Theodor Damian, Richard Grallo, Bert F. Breiner (eds.) 23

GUENTHER RUETHER

The Damaged Human. Between Brecht and Greek Tragedy

The Power and the Loss of the Soul: Restart, Black Sun, Hard Way. Trilogy in Search of a New World. Drama and Criticism

by Heinz-Uwe Haus and Klaus M. Schmidt..... 26

MIRCEA A. DIACONU

Theodor Damian: Etica revelației asumate

Apofaze de Theodor Damian 29

THEODOR DAMIAN

Când adevărata literatură se făcea în exil

O lupă neterminată: dialog epistolar de Aurel Sasu..... 33

HORIA ION GROZA	
Viața-i cuvinte. Marginalii la poezia lui Șerban Chelariu	35
DAN ANGHELESCU	
Despre Educație, Memorie, Uitare...et quibusdam aliis... ..	43
THEODOR DAMIAN	
Când centrul iese din captivitate	
<i>Poeți botoșăneni de azi</i> de Victor Teișanu	47
THEODOR DAMIAN	
O lecție despre frumusețea existenței	
<i>Popas în suflet</i> de Mariana Moga	49
CLARA MĂRGINEANU	
„Amintiri din hristosferă”, topite magistral în literatură	
<i>Amintiri din hristosferă</i> de Vasile Andru	50
MARIA TOMA DAMȘA	
Fiorul sacru în volumul <i>Chemarea Icoanei</i>	
de Virgil Șerbu Cisteianu	52
IOAN VASIU	
Pentru Adriana Weimer „mai presus de toate e dragostea”	
<i>Un cer de cuvinte</i> de Adriana Weimer	55
DUMITRU TÂLVESCU, <i>Dor de vară</i>	56
MIHAELA ALBU, <i>Așteptare, Tu, Spre noapte</i>	57
GHEORGHE PÂRLEA, <i>Eu nu râvnesc la vreo coroană,</i>	
<i>Rugă pentru toamnele mele</i>	58
PROZA	
VASILE ANDRU	
Taina Hiacinta era foarte aproape de Dumnezeu când	
s-a prăbușit, în Himalaya	59
FLAVIA COSMA, <i>Vară imposibilă</i>	63
DANIELA GÎFU, <i>Caut , O rămânere contemplativă</i>	64
ELENA MITRU	
Zăpada proletară	65

DOCUMENTE ȘI MĂRTURII

M. N. RUSU Radu Theodoru. O precizare istoriografică	67
---	----

ISTORIA PRESEI

THEODOR DAMIAN, <i>Revista noi</i> (IX-X)	69
VALENTINA CIAPRAZI, <i>Început de veac</i>	72
<i>Primăvara, târziu, Sete și foame</i>	73
CORNEL BALABAN, <i>Rondel. La sărindar</i> <i>Rondel. Pe strada Arcului, demult</i>	74
MARIN SCARLAT, <i>Cazul Ion Pena, perceptorul – scriitor</i>	75
CAMELIA ARDELEAN, <i>Oglinda sorții</i>	78
<i>Zdrențele durerii, Cad frunze</i>	79

ANIVERSĂRI

ADRIAN DINU RACHIERU Theodor Codreanu – 70. „ <i>Taina Antitezelor</i> ”	81
MARCEL MIRON, <i>Portul Lampadaria</i>	92
<i>Palat episcopal</i>	94

UNIVERSALIA

JEAN BODIN <i>Lovescape crucified, Prayer, Disembodied voice,</i> <i>Screwed up eyes, Unconquerable life</i>	95
MARIANA PÂNDARU, <i>Cartea florilor,</i> Translated from Romanian by Muguraș Maria Petrescu	96
ADRIANA WEIMER, <i>The Sense, The Light, Birth,</i> <i>Profoundly, For journey</i> Translated from Romanian by Ada D. Cruceanu	98

PROZOPOEMA

IOAN GÂF-DEAC, <i>Țintuirea veacului în veșnicie</i>	99
--	----

EPIGRAMA

CORNELIU ZEANA

*Previziune meteo: iarnă foarte grea, Avem tot mai multe femei
în armată, Prostia și căsătoria, Recăsătorit, Schimbări la vârf,
8 martie, Musca și vulturul (minifabule), Mie însumi, Eu nu!* 100

FOTOALBUM..... 101

ANTOLOGIE DE CENACLU

Libertate și păcat, de Elena Olariu 121

Mai știți? de Vasile Crețu..... 123

RECENZII

GHEORGHE NAGHI

Însemnări din război: 1944-1945 de Ion Șugariu 125

TRAIAN GH. CRISTEA, Călăuză pe drumul luminii

Gânduri printre rânduri de Sava Bogasiu..... 127

ARTE ȘI MESERII

M. N. RUSU

Un eveniment monden la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”:

Elena Mitru, expoziție de artă vestimentară 130

REPORTAJE

ANCA SÎRGHIE

Ediție jubiliară a Congresului Internațional de Medievalistică
de la Kalamazoo 131

MARIANA TERRA, Rusaliile și Ziua Copilului 135

REVISTA PRESEI 137

CĂRȚI SOSITE 138

GALERIA SPIRITUS

DAVID RODGERS

Viorica Colpacci and the Ladder of the Spirit 141

RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ..... 145

ANUNȚURI.. 148

PR. PROF. DR. THEODOR DAMIAN

Hristos, pâinea vieții¹

*De va mânca cineva din pâinea pe care Eu o voi da,
nu va muri, ca va avea viață veșnică.*

Dacă în ziua de astăzi ar apărea vreun prooroc sau vreun preot mare care ar vorbi extraordinar de frumos și ar predica Cuvântul lui Dumnezeu și ar profeti lucruri întemeiate pe Sfânta Scriptură și care sunt totuși de interes omenesc, oare câtă lume ar alerger să-l asculte? Și dacă unii din mulțimea de oameni care locuiesc într-un teritoriu oarecare, unde ar apărea un asemenea personaj, s-ar duce totuși să-l asculte, pentru că întotdeauna se duc câțiva, totuși, cât de mulți s-ar duce? S-ar duce majoritatea, sau mai puțini? Sau, dacă ar merge mulți la prima dintre predicile sale, atunci l-ar urma ei din loc în loc, în turneul său misionar, ca să-l asculte, să îi soarbă cuvintele și să se conformeze la tot ceea ce zice și la tot ceea ce face? Răspunsul la întrebare îl are probabil fiecare dintre noi; el ar fi acesta: probabil puțini ar face-o și dacă unii s-ar duce la început, când apare prima dată și trăiesc sub impresia șocului noutății, pe măsură ce timpul trece numărul urmașilor s-ar împuțina tot mai mult.

Ori, iată că în Vechiul Testament, în vremurile antice în general, oamenii erau mult mai preocupați de problemele religioase decât noi cei de astăzi. De aceea, când a apărut Mântuitorul care vorbea, cum nimeni nu a mai vorbit până atunci, este explicabil în acest context că mulțimile Îl îngrămădeau și nu numai că Îl îngrămădeau, dar Îl și urmau. Mântuitorul era aproape permanent înconjurat de mulțimi, la plural, ni se specifică de mai multe ori. În cazul întâmplării relatate de Sf. Evanghelie de astăzi, legate de înmulțirea pâinilor, erau cu El mii de oameni, mai precis, cinci mii de bărbați în afară de femei și copii; deci probabil că numărul total se ridica la șapte-opt mii de personae, ceea ce este totuși un lucru extraordinar.

Acești oameni au înțeles că Cel care le vorbea, era deosebit de toți rabinii și predicatorii care propovăduiau și ei prin diferite locuri, prin temple și sinagogi. Și Îl urmau în așa fel încât uitau de sine. Îl urmau pe străzi, în templu, chiar prin pustie. Aproape că nici nu realizau că nu luaseră cu ei mai nimic de mâncare, că lăseseră acasă familiile, unii poate serviciul, că alții poate neglijau probleme personale, mai mult sau mai puțin urgente; și așa cum Mântuitorul predica electrizând mulțimile, „vorbind ca unul care avea putere” (Marcu 1, 22) ei Îl urmau uitând pur și simplu de

¹ Meditație la duminica a VIII-a după Rusalii

sine, abandonând totul și concentrându-se doar la persoana Mântuitorului, fiind răpiți de personalitatea Sa, de Cuvântul propovăduirii Sale.

Și iată în felul acesta, mii de oameni ajunși deodată în pustie, unde arșița soarelui dogorea și unde poate că și alte pericole ale pustiei erau prezente; ei însă nu se temeau în primul rând pentru că erau mulți, și atunci când sunt mai mulți, există mai mult curaj pentru a înfrunta necunoscutul, sau pericole de orice natură. Dar Sfânta Evanghelie relatează că aceștia nu aveau mâncare, ceea ce înseamnă că ei nu se organizaseră să plece în pustie. Nu s-a făcut o pregătire specială nici de către Mântuitorul, nici de către apostoli. Nici apostolii nu știau că Mântuitorul avea să tragă după El mulțimile în pustie. Și după ce El a vorbit ziua întreagă, sau ore întregi, la un moment dat s-au trezit că se făcea seară și că mulțimile trebuiau să plece, și înainte de a pleca, s-au gândit că poate ar fi bine dacă li s-ar da ceva să mănânce. Atunci Mântuitorul le spune ucenicilor un cuvânt de care se vor fi mirat foarte tare: „Dați-le voi să mănânce” (Matei 14, 16). Căci ucenicii au fost aceia care au venit la Mântuitorul și probabil în timp ce El vorbea au semnalat că mulțimile ar trebui să plece. Deci el le-a spus: „Dați-le voi să mănânce”, la care ei, șocați, au răspuns: „Doamne, dar nu avem aici decât cinci pâini și doi pești. Cum să hrănim cu ei atâtea suflete?” Și, cum relatează Sf. Evanghelist, Iisus a făcut această minune a înmulțirii pâinilor în sensul că le-a spus la apostoli să ia acei pești și acele pâini și să înceapă să le rupă; și atunci s-a produs minunea. În momentul în care apostolii rupeau bucățile de pâine și de pește, acestea s-au făcut mai multe, au început să se înmulțească și pe măsură ce tot rupeau, ele se tot înmulțeau, în așa fel încât în mod miraculos mii de oameni s-au hrănit din acele puține pâini și acei pești. Și au rămas cu toții impresionați și pătrunși de puterea dumnezeirii Mântuitorului, de minunea făcută cu ei, pe loc, și probabil că nici nu au înțeles nimic din ceea ce se făcuse, însă cum spune Sfânta Evanghelie, lăudau și slăveau pe Dumnezeu.

Minunea aceasta ne amintește de un cuvânt al Mântuitorului care spunea într-o altă împrejurare: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu cuvântul lui Dumnezeu” (Luca 4, 4). Iată că acești oameni, nu se îngrijesc de pâine, nu se îngrijesc de hrana trupului, de cele necesare vieții fizice, ci urmându-L pe Iisus erau total absorbiți de învățătura Sa ca și cum ei împlineau astfel un alt cuvânt al Mântuitorului. „De este însetat între voi cineva, să vină la Mine și să bea” (Ioan 7, 37). Acum ei se adăpau și se săturau duhovnicește. În acest sens și Mohamed a lăsat o frumoasă metaforă. El spunea: „Am două pâini. Am să vând una și am să-mi cumpăr o floare. Și sufletul are nevoie de hrană”.

Mesajul aici este că există hrană trupească și hrană duhovnicească, și că între ele trebuie să existe un echilibru, ba mai mult, chiar prioritate a lucrurilor sufletești față de cele trupești.

În aceasta stă și justificarea biblică și teologică a postului, și poate că nu întâmplător Sfinții Părinți au rânduit ca această pericopă evanghelică

să fie așezată acum la începutul Postului Sfintei Marii. Pentru că postul, după cum știm prea bine, în primul rând înseamnă renunțare. Renunțare la o anumită cantitate de mâncare, sau la anumite feluri de mâncare. Acești oameni care L-au urmat pe Mântuitorul Hristos, au renunțat la mâncarea lor obișnuită de zi cu zi, iar în pustie au mâncat ceva foarte sumar, puțin, numai pâine și pește. Aceasta este o mâncare bună, dar nu necesarmente formidabilă, așa cum obișnuim noi uneori să mâncăm în casele noastre. Minunea înmulțirii pâinilor accentuează faptul că în post oamenii mănâncă sumar, dar ceea ce mănâncă mult, este cealaltă pâine, sau mâncare, Cuvântul lui Dumnezeu, care hrănește sufletul. „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu Cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” (Luca 4, 4).

Într-adevăr, postul simbolizează postirea Mântuitorului în pustie timp de 40 de zile și este legat de patima Sa pe cruce și de celelalte renunțări pe care Dumnezeu le-a făcut pentru a-l mântui pe om. Pe lângă aspectul comemorativ al postului, mesajul întâmplării evanghelice ne arată că postul are o semnificație duhovnicească. În post trăim mai spiritual decât în celelalte perioade din anul nostru liturgic. Fericitul Augustin spunea cu privire la aceasta că „dacă nu vei deveni spiritual până și în carnea ta și în trupul tău, atunci vei deveni material până și în sufletul tău” adică vei uita cu totul de cele spirituale și sufletul tău va fi ca și trupul, va fi preocupat numai de cele materiale, fapt care duce, spun Sfinții Părinți, la pierderea sufletului. Deci postul este perioada în care mergem contra tendinței de materializare a sufletului, adică pe linia spiritualizării trupului, a spiritualizării vieții noastre de fiecare zi.

Se spune că „omul este ceea ce mănâncă”. În post mâncăm mai multă mâncare duhovnicească și mai puțin mâncare trupească. Ne asemănăm astfel mulțimilor care au uitat de mâncare în grija lor de a asculta Cuvântul lui Dumnezeu. Deci dacă omul este ceea ce mănâncă și dacă noi în post mâncăm cu precădere mâncare spirituală, sorbind Cuvântul lui Dumnezeu, atunci asta suntem, spirituali, suntem ai lui Dumnezeu. Și dacă suntem ai trupului și ne preocupăm în primul rând de cele trupești, atunci ne dăm definiția cealaltă, în care, de fapt, nu vrem să ne recunoaștem. Un proverb latin spune că „nu trăim ca să mâncăm, ci dimpotrivă, mâncăm ca să trăim” (*non vivimus ut edamus, sed edimus ut vivamus*). Acest proverb se potrivește foarte bine cu mesajul textului evanghelic de astăzi. Mai mult decât oricând, postul este această perioadă în care nu mâncăm decât ca să ne întreținem viața. Scopul primordial nu este mâncarea, ci este hrana spirituală. Iar hrana spirituală în post, cu precădere, este Sfânta Euharistie.

Când oamenii din pustie au lăsat pâinea de acasă și s-au dus după pâinea din pustie acolo s-au împărtășit din pâinea vieții potrivit cuvintelor Domnului: „Eu sunt pâinea vieții. Cel ce va mânca din pâinea aceasta nu va muri în veac, ci va avea viața veșnică” (Ioan 6, 48-50).

Iar Mântuitorul le-a dat și pâine fizică și spirituală. Deci noi când venim, mai ales în post, în locașul cel sfânt al lui Dumnezeu ca să asistăm la Sfânta și dumnezeiasca Liturghie și la celebrarea Sfintei Împărtășanii, venim să mâncăm Trupul lui Hristos care este și pâine trupească și pâine sufletească în același timp. De aceea în posturi, mai mult ca în alte perioade, după postul fizic și spiritual, după obișnuita spovedanie, ne împărtășim răspunzând la una din chemările lui Iisus:

„Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi” (Matei 11, 28) sau la o alta: „Luați mâncăți, acesta este trupul Meu, care pentru voi se frânge spre iertarea păcatelor” (Matei 26, 26-28); și răsplata o auzim tot din gura Mântuitorului nostru: „Eu sunt pâinea cea vie care s-a coborât din cer. Cel ce va mânca din pâinea aceasta nu va muri în veac, ci va avea viața veșnică”.

DUMITRU ICHIM

Prin spini și pălămidă mă întorc

*Cum aş putea
tărăna
să mi-o cern,
de pleavă să o scutur?
Trecut prin vierme,
inelul lui furând,
bobu-a-nflorit cu aripa de flutur.*

*Mă doare
focul
când întorc neghina
și-adâncul ei din fire
îl strecor.
Oare așa m-ai fi avut în gând?
Că numai sete am rămas
și zbor
până-n străfundul săpânței de lumină.*

*Măinile Tale
așa cum le-ai întins
pe lemnul de prohod amar
cum ai putea
ca să le strângi a pumn
precum ciocanul de judecător?
Eu știu
.*

*că chipul Tău
argilei mele Tu l-ai scris
pe când erai îndrăgostit Olar,
că simt și azi pecetea de sărut
ulciorului de lut
ce încă poartă vinul Tău oftând*

*Nu vin la Tine
cu ceartă sau pricină
că amândoi vom pierde
de fi-va judecată
cu sobor;
și cel care iubește
și cel care-i lubirii purtător.
Tată,
cu mâinile întinse de olar,
ia-mă în brațe
ca pe-un neprețuit ulcior
ce încă poartă vinul Tău,
din vremea mângâiatului
cuvintelor pe oale
când nu era ispita celui rău.
Tată,
de-s fiul Tău de duh risipitor
sunt totuși fiu
și-al lacrimilor Tale.*

THEODOR CODREANU

Demitizarea creștinismului?

Alexandru Bulandra s-a impus, în ultimii ani, prin două direcții de cercetare: *Miorița* și o viziune personală asupra a ceea ce el numește „experimentul Iov”, intrând, astfel, pe teritoriul spinos al teologiei și filosofiei religiei. Iată cărțile pe care le-a scris: *Experimentul Iov* (2008), *Nevoia de poveste* (2008), *Miorița. Vasile Alecsandri și cazul Miorița. Tainele Mioriței. Masca păcurarului* (2011), *Minunata istorie a Cărții lui Iov* (2011), *Iov, Socrate și Divinitatea* (2013). În 2014, a tipărit o a șasea carte, la fel de incitantă: *Iisus și proiectul Asaltul cerului* (Editura Paideea, București), cu subtitlul *O lectură profană a Evangheliei după Matei din Noul Testament*. Între acestea, lucrarea care a stârnit un interes deosebit a fost cea despre „cazul Miorița”, autorul optând, ca și Nicolae Manolescu, bunăoară, pentru paternitatea pur alecsandriană a capodoperei folclorice, punând, în acest sens, o armătură „detectivistică” bogată și solidă, dar nu într-atât încât să și tranșeze definitiv problematica (Vezi reacția unor buni cunoscători ai chestiunii, precum Ion Filipciuc și Petru Ursache). Nicolae Manolescu, altminteri, a elaborat și teza că nu există folclor pur, că variantele „folclorice” nu sunt altceva decât piese culte devenite populare în anumite împrejurări istorice, pierzându-se urma autorilor reali. Firește, prilej de controversă cu folcloriștii profesioniști etc...

Întorcându-ne la autorul din Urziceni (a cărui opinie nu coincide total cu a cunoscutului istoric și critic literar), principala calitate a scrisului său este capacitatea de a urmări, cu o remarcabilă înlănțuire cazuistică, o anumită problemă, el scriind, din acest punct de vedere, „studii de caz”. Un astfel de studiu (cărui îi zice, cu temperanță, *eseu*) este și *Iisus și Proiectul Asaltul cerului*. Numai că, de data aceasta, teritoriul pe care se aventurează este dintre cele mai minate. Știind bine acest lucru, Alexandru Bulandra își ia măsuri de precauție, avertizând că citește și scrie ca „profan” despre textul biblic, că lectura lui este una *rațională* și strict *umană*, încercând „să recupereze pentru contemporani această moștenire de cea mai înaltă și pură umanitate”, intenționând să întregască „cu nuanțe potrivite măsurii omenești necuprinsul unui mesaj divin.” (pp. 160, 161). Cu alte cuvinte, Alexandru Bulandra nu pune nicio clipă la îndoială însemnătatea creștinismului în istoria omenirii, dimpotrivă. Întrebarea care se pune e dacă bunele intenții ale cutezătorului aventurier rămân în spațiul creștinismului sau devin o *erezie gnostică* precum atâtea în istoria milenară a Învățăturii lui Iisus Hristos? În așa-zisa eră New Age, pe terenul unui militant *ecumenism*, în cadrele unui raționalism de tip cartezian, e lesne de alunecat în rătăcirii ideologice de felul scrierilor lui Dan Brown (*Codul lui*

Da Vinci), E. P. Sanders (*Figura istorică a Fiului*), Michael Baigent, Richard Leigh, Henry Lincoln (*The Holy Blood and the Holy Grail*, Londra, 1982), Malcolm Godwin (*The Holy Grail: Its Origins, Secrets and Meaning Revealed*, Londra, 1994), Barbara G. Walker (*The Woman's Encyclopedia of Myths and Secrets*, San Francisco, 1983), Frances A. Yates (*The Art of Memory*, Londra, 1966), Geza Vermes (*Jesus the Jew*, Londra, 1973), Hugh J. Schonfield (*The Essene Odyssey*, Shaftesbury, 1984), Ahmed Osman (*The House of the Messiah*, Londra, 1992), Lynn Picknett, Clive Prince ș. a. La aceștia, textele canonice ale Bibliei ar fi denaturat, în special, caracterul *feminist* și *umanitarist* al creștinismului, lor revenindu-le sarcina istorică să reabiliteze adevărul strict „științific”, în stare să demoleze o „minciună” de 2000 de ani. Teza dragă a acestor „justițieri” e că „adevăratul creștinism” a fost conservat de Evangheliile necanonice, de eretici și gnostici, de secta esenienilor, de templieri și de francmasoni, iar nu de Biserica Catolică sau de cea Ortodoxă. Criteriul prim ar fi al unei noi antropologii, în care omul redevine *măsura tuturor lucrurilor*, acel *homo mensura* al lui Protagoras, resuscitat de iluminismul francez și adoptat de moderni. Alexandru Bulandra asimilează, raționalist, perspectiva lui *homo mensura*, punând între paranteze *măsura divină* a lui Iisus, chiar dacă nu încetează să se raporteze la aceasta ca „proiect” uman numit „Asaltul cerului”, care ar fi *temelia* Noului Testament. Mă întreb însă dacă el nu se vede în postura ingrată de a cădea în vechiul antropocentrism european, în ceea ce Nietzsche numea *omenesc*, *prea omenesc*. Sfântul Iustin Popovici a insistat enorm, în scrierile sale, pentru a dezvălui primejdiile reduționiste ale umanismului european, bolnav de maladia progresului material: „Drept aceea, *toată etica practică a omului umanist nu este altceva decât anarhie și nihilism*, fiindcă anarhia și nihilismul sunt faza de neocolit, ultimă, apocaliptică, a progresului umanist european”, în urma căruia, deocamdată, omenirea s-a ales cu două războaie mondiale, între altele (*Biserica Ortodoxă și ecumenismul*, ediția a II-a, trad. din limba sârbă de Adrian Tănăsescu, Fundația Iustin Pârvu, Petru Vodă, tipărită la Suceava, 2012, p. 119).

Legitimarea „demitizării” raționaliste a naturii divine a Fiului Omului (fiu al lui David, înainte de a fi al Mariei și al lui Iosif, de unde atributul de Rege al Iudeilor!) este desprinsă chiar din *Evanghelia după Matei*, 10, 26: „...că nimic nu este acoperit care să nu iasă la iveală și nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut.” Deși reflexia are adâncimi contextuale diferite, Alexandru Bulandra o ia drept cap de pod pentru ipoteza Proiectului „Asaltul cerului”, un construct raționalist, menit să schimbe istoria omenirii. Pentru pornire, sunt invocate două argumente ale autorității. Textul Evangheliei și o asumare teologică, ce-i drept ambiguă, a lui Joseph Ratzinger, fostul papă Benedict al XVI-lea, autorul lucrării *Iisus din Nazaret* (tradusă și la Editura RAO, București, 2010). În *Evanghelia după Matei*, 11, 12-13: „Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum

împărăția cerurilor se ia cu asalt, iar cei ce dau asaltul o cuceresc. Că toți proorocii și Legea au proorocit până la Ioan.” Joseph Ratzinger comentează astfel versetele: „Încă o fațetă a realității *domniei lui Dumnezeu (împărăției)* se manifestă atunci când Iisus, cu cuvinte greu de explicat, spune că *Împărăția cerului se ia cu năvală și cei ce dau năvală pun mâna pe ea.*”

Pe aceste două texte își construiește Alexandru Bulandra teoria Proiectului „Asaltul cerului”, prefigurată îndeobște la proorocii Iezechiel și Isaia, cel din urmă fiind „ideologul” central. Ajuns în acest punct, autorul se mândrește cu o revelație personală: nu e vorba de vechiul proroc Isaia, ci de un altul, numit Al Doilea Isaia, autor al unui poem cu titlul *Apocalipsa*, care a trăit cu două secole după primul Isaia, fapt pe care exegeții evrei l-au descoperit în secolul al XII-lea d.Hr., iar bibliștii europeni abia în secolul al XVIII-lea. În 1947, la Marea Moartă, din peștera de la Qumran, au fost scoase la iveală șapte suluri însumând *Cartea proorocului Isaia*, între care unul complet conținând și partea scrisă de Al Doilea Isaia, lider din secta esenienilor: „voi demonstra că, în conceperea Proiectului *Asaltul cerului*, Iisus îl urmează fără să știe pe proorocul și poetul Al Doilea Isaia, mai tânăr cu două secole decât adevăratul Isaia” (p. 8). Acesta a proorocit *destinul lui Iisus*, printr-un „transfer de autoritate de la Isaia” la urmașul său rămas necunoscut (p. 9).

Din acest moment începe jocul gnostic, ingenios și strâns-raționalist argumentat cu textul *Vechiului Testament* și al *Evangheliei după Matei*. Primul sacrificiu pe care trebuie să-l facă Alexandru Bulandra, în numele „adevărului” uman și istoric, alăturându-se, poate fără voie, cohortei de atentatori la Biblie și la tradiția creștină, este să „demitizeze” nașterea Mântuitorului ca ipostas al Sfintei Treimi. Iisus nu este „rodul” concepției imaculate a Fecioarei, ci, pur și simplu, născut ca orice om, fiul legăturii dintre Maria și Iosif, având frați și surori. Dogma Sfintei Treimi nu-l tulbură cu nimic pe autorul nostru: Iisus nu s-a născut ca Fiu al lui Dumnezeu, ci abia într-un moment din copilărie Dumnezeu Tatăl (!) a fost impresionat de calitățile sale excepționale, dându-i atenție și dăruindu-i puteri vindecătoare, fără însă a-l recunoaște ca Fiu. Faptul i-ar fi creat o adevărată rană sufletească lui Iisus, zdruncinându-i orgoliul de a se considera *supraom* (anticipând conceptul lui Nietzsche?). De foarte tânăr, Iisus s-a îndoctrinat cu literatura proorocilor veterotestamentari, identificându-se (narcisiac?) cu Mesia cel așteptat de evrei. Asta se întâmpla ca membru al sectei eseniene, născute într-un moment de criză al iudaismului, cel al exilului babilonian. Criza relației dintre evrei și Dumnezeu trebuia rezolvată, iar Proiectul *Asaltul cerului* o duce la bun sfârșit, dar printr-o trudă enormă (nu fără eșecuri de etapă), principalii protagoniști fiind Ioan Botezătorul, Iisus și esenienii, ucenicii dovedindu-se prea puțin vrednici de a fi coautori ai Proiectului, fiind utilizați doar ca agenți de influență, mai ales în momentul recunoașterii Învierii

Mântuitorului. Ne amintim că un scenariu apropiat au susținut și comentatorii *Evangheliei după Iuda*, transformându-l pe controversatul ucenic al vânzării pe treizeci de arginți în executor conștient-tragic, implicat în proiectul mistificator al morții și învierii lui Iisus. Alexandru Bulandra nu merge pe o asemenea pistă, dar conceptul de „proiect” este același. Fatalmente, autorul trebuie să creeze o „hermeneutică” *ad-hoc*, interpretând cuvintele lui Iisus într-un dublu referențial, între ceea ce *este* și ceea ce *vrea să devină* în ochii iudeilor: între *realitatea* de Fiu al Omului (al Mariei și al lui Iosif, în linia seminției regești a lui David) și Fiu al lui Dumnezeu, aspirație fără de care Proiectul rezolvării crizei iudaice n-ar fi fost posibil: „Tocmai de aceea Iisus vrea să-l ducă pe fiul lui David dincolo de interpretarea iudaică obișnuită: *fiul lui David nu este fiul lui David, ci Fiul lui Dumnezeu*. Și această acțiune temerară își are cauza în faptul că fiul lui David îl trăgea în jos, ținându-L legat de pământ ca pe un rob. *Iisus luptă pe viață și pe moarte cu această așteptare unică și inflexibilă din conștiința iudaică, pentru a o înlocui cu o alta. El va muri ca fiu al lui David – rege al iudeilor, pentru a învia ca Fiu al lui Dumnezeu*” (p. 12). Așa s-ar explica de ce Iisus se leapădă de familie, de părinți și de frați, el nefiind recunoscut ca profet și Fiu al lui Dumnezeu în satul său. În episodul în care Maria și frații lui Iisus vin să-i vorbească (12, 46-50), Mântuitorul nu i-ar recunoaște: „*Cine este mama Mea și cine sunt frații Mei? Și întinzându-și mâna către ucenicii săi, a zis: Iată-i pe mama Mea și pe frații Mei! Că tot cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela Îmi este frate și soră și mamă.*”

Într-adevăr, se desprinde din cuvintele lui Iisus un *dublu referențial*, numai că raționalistul cartezian Alexandru Bulandra îl tratează în spiritul logicii bivalente, de moștenire aristotelică, încât cuvintele lui Iisus apar fie inacceptabile din punct de vedere moral, fie impregnate de cruzimea/cinismul celui care urmărește un scop precis, conform Proiectului. În realitate, Iisus se exprimă limpede, dar dublul referențial nu mai este trecut prin logica cu două valori, ci este ruptă direct din logica Sfintei Treimi, a *terțului ascuns*, cum o va numi Basarab Nicolescu. Or, aici se ascunde *logica iubirii*, al cărui vestitor este Iisus. Și nu mai e vorba de iubirea partizan-umană, de clan familial, ci de iubirea care trece dincolo de pasiuni (dorință *deviată*, o va numi René Girard), transfigurându-se ca dorință *verticală*, în legătură directă cu Cerul. Din scena comentată, Alexandru Bulandra trage cea mai nefericită concluzie, silit de încorsetarea raționalistă: „Simplu și decisiv: dacă fiul ei Iisus spune că mama lui naturală nu e mama lui întrucât nu *«face voia Tatălui Meu Celui din ceruri»*, înseamnă că ea nu L-a conceput din voia Domnului în contextul evanghelic știut. Mai exact, cum am citit la 1, 20, că *«ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt»*. Cu alte cuvinte, Iisus afirmă că a fost conceput de doi oameni normali aflați într-o comuniune familială obișnuită pentru neamul evreiesc din acele vremuri și acele ținuturi” (p. 16). Este o

tipică deviere de sens, în conformitate cu un calcul preconcepțuit, care anulează, dintr-o clipire, în lanț, toate dogmele centrale ale creștinismului, începând cu Sfânta Treime. Astfel, Alexandru Bulandra rămâne centrat pe imaginea Dumnezeuului Unic, al Vechiului Testament, anulând kenoza Mântuitorului, pentru ca „acceptarea” ipostasurilor treimice (Fiul, Sfântul Duh) de către un Dumnezeu ce-și îngăduie și calitatea de Tată să devină constructul logic al unui om excepțional, Iisus (în colaborare cu Ioan Botezătorul și frunțașii esenieni), ambiție croită pe anticipările profeților, spre a refundamenta relația dintre poporul ales și Iahve. Pentru asta, Alexandru Bulandra folosește dublul referențial ca disociere a lui Iisus (om, pur și simplu) de Hristos (uns al Domnului, recunoscut, în cele din urmă de Tatăl în urma „Asaltului cerului”). Cu alte cuvinte, Iisus, ca Fiu al lui Dumnezeu, este unul *adoptat/înfiat* (după multe insistențe), nu *născut*, nu unul egal cu Sine, al Sfintei Treimi, care s-a întrupat în Fiul Omului din dragoste pentru oameni. Autorul elimină *coborârea/kenoza*, considerând că ar fi fost suficientă *înălțarea* (după moarte și înviere) pentru ca apariția creștinismului să fie posibilă.

Teza lui Alexandru Bulandra poate fi scoasă și din ceea ce *știau* consătenii din Galileea, care-l resping pe Iisus când vine să propovăduiască (13, 55-56): „Oare nu este acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama sa Maria și frații săi Iacob și Iosif și Simon și Iuda? Și surorile lui oare nu sunt toate la noi? Deci de unde are el toate acestea?...” E clar că sătenii lui Iisus nu înțeleg, fiindcă ei judecă lucrurile după logica bunului simț, cea deterministă, care invadează și Proiectul susținut de Alexandru Bulandra. Consătenii văd că Iisus a ajuns Învățător nu după *naștere*, ci după *îndoctrinare*, urmând, probabil, lecturile proorocilor și de aceea nu pot crede în el. Iisus a plecat din sat ca om obișnuit și s-a întors altul, cu pretenții de Învățător (dublu referențial): „Necredința în spusele lui din sinagogă măsoară distanța dintre ceea ce știau că a plecat din satul lor și ceea ce văd și aud că se întoarce după mulți ani în același loc” (p. 18). Consătenii judecă adevărul după ce au văzut și auzit, nu după ceea ce este Iisus: *Calea, Adevărul și Viața*. Și așa o face și noul său biograf. Fiul a existat dintotdeauna alături de Tatăl și Duhul. Cu atât mai încurcată devine ipostazierea lui istorică. Și fiindcă soluția concepției imaculate este „irațională”, autorul inventează o nouă *ipoteză*, aceea a *înzestrării*, în copilărie, a lui Iisus, fapt pe care l-ar fi cunoscut doar Ioan Botezătorul, botezul în apa Iordanului devenind argumentul. Or, Ioan Botezătorul ar fi făcut parte din comunitatea de la Qumran, lucru admis și de Joseph Ratzinger, citat de Alexandru Bulandra, fostul papă zicând, totuși, *după câte se pare*, admitând, sub aceeași rezervă, că „probabil, și Iisus împreună cu familia Sa au fost apropiați acestor comunități”. Raportarea la comunitatea eseniană face și mai inexplicabilă ideea nerecunoașterii ca Învățător a lui Iisus de către propria familie și de consăteni, dar dacă apropierea a existat, în realitate, nu se poate explica înstrăinarea resimțită

de familie și de săteni. Iată cum logica umană binară devine neputincioasă din nou.

Esenienii erau admiratori ai celui Al Doilea Isaia. Și din profeția lui au scos Proiectul „Asaltul cerului” împreună cu Botezătorul și Iisus, cu prețul necunoașterii de către Iisus a adevăratei identități a noului Isaia. Matei însuși ar fi preluat, indirect, din Al Doilea Isaia, considerându-l a fi cel din Vechiul Testament. Alexandru Bulandra trebuie să înfrunte și alte contradicții: esenienii erau oameni ai Sabatului, pe când Iisus face minuni și Sâmbăta. Dumnezeu l-ar adopta pe Iisus ca *slugă*, nu ca egal, ca Fiu. Apartenența la esenianism ar fi probată și de faptul că locul botezului în Iordan se află la numai cinci kilometri de așezarea monastică din Qumran. Marele Preot Caiafa ar fi știut că Iisus este esenian, tratându-l, de aceea, ca vrăjmaș. Cu toate acestea, Evangheliile nu vorbesc niciodată de esenieni privitor la Iisus. Preocuparea îndelungată pentru Cartea lui Iov îl determină pe Alexandru Bulandra să asimileze Proiectul cu *încercările* la care este supus Iov de către Dumnezeu. Identitatea Fiul Omului pe care și-o recunoaște Iisus este preluată din profețiile lui Iezechiel, nefiind oglinda *întrupării*. Corelările acestea sunt seducătoare, desigur. Chiar și nașterea planului/proiectului din îndemnul divin desprins din Al Doilea Isaia, care s-a ipostaziat în poet, profet și Mesia, făcând saltul de la Iov către Dumnezeu (p. 62, 56): „Căutați-Mă! Eu sunt Domnul cel ce grăiește drept și spune adevărul!” Dar acesta e glasul lui Iahve. „Proiectul” din Cer e întruparea, *coborârea*, transcendentul care coboară, cum îi va spune Lucian Blaga, oglindit în cupola bizantină, doctrina ascensională făcându-și drum în ogiva gotică și, mai ales, în protestantism. „Iisus Se ridică la cer pe aripa geniului lui Al Doilea Isaia”, îi place lui Alexandru Bulandra să spună, în euforia cazuisticii (p. 66): „Până la urmă, cele două determinări fundamentale ale lui Hristos din viziunea lui Iisus și despre Iisus – *Fiul lui Dumnezeu și pătimirile ca preluare a păcatelor omenești* – sunt creații ale profetului Al Doilea Isaia. Iisus vrea să împlinească aceste două idei geniale ale unui om despre a cărui existență n-a știut nimic” (p. 67). Iisus, omul natural, și-a închipuit că intră în logica lui Dumnezeu și, de fapt, intra în logica unui om genial: Al Doilea Isaia (p. 71). Mai degrabă, omul acela este un reflex narcisiac al lui... Alexandru Bulandra!

Recapitulăm: „Textul *Vechiului Testament* este văzut ca o rețetă infailibilă pentru atingerea obiectivelor Proiectului. Aici e problema fundamentală a lui Iisus. El este prezent în cuvintele *Evangheliei* ca și cum ar fi fost deja acceptat de Dumnezeu Tatăl ca Fiu; altfel spus: ca și cum identitatea care fundează rolul lui Iisus Hristos ar fi reală în împărăția cerului. Dar acest lucru nu se petrecuse încă, iar pentru producerea lui Iisus adoptă strategia revoluționară numită *Asaltul cerului*. Când intră în lume, Iisus are numai un Proiect și o strategie de urmat pentru a cuceri toate instanțele de legitimare a identității sale supraumane” (p. 78). Așadar, toată viața lui Iisus se reduce la orgoliul de a fi recunoscut ca Fiu al lui

Dumnezeu, ceea ce ar fi suficient ca să schimbe lumea și să întemeieze o nouă religie. Proiectul acesta, conceput după paradigma științifică a oricărui proiect, cu etape, strategii, intersectări de logică și de calcule etc., n-ar fi prevăzut, inițial, decât lupta pentru ca Dumnezeu să accepte calitatea de Fiu a lui Iisus. Dar derularea Proiectului a intrat în criză când s-a constatat că Dumnezeu Unicul nu se lasă ușor convins și, în consecință, planul a intrat în revizie tehnică, salvarea venind de la ideea că Iisus trebuie să accepte ideea groaznică a patimilor și a morții, plus imposibilitatea Învierii, spre a da ultimul asalt către ceruri. Încercare mai grea decât a lui Iov, desigur! Creștinismul devine o creație (aproape literară, un simulacru) a Vechiului Testament, nu a Noului Testament: „Pentru Iisus, realizarea acestui obiectiv a însemnat o bătălie pe viață și pe moarte cu textul scris al *Vechiului Testament* din care, cum-necum, trebuia să Se nască în calitate de Hristos și Fiu al lui Dumnezeu. Era vorba de o adevărată întrupare a lui Hristos în lumea oamenilor prin voința unui om!” (p. 81). Capitolul V descrie pe larg Proiectul *Asaltul cerului*, ca scenariu teatral bine pus la punct, cu actori și roluri, Iisus jucând, ca actor, rolul preluat de la profeți, perfecționat de Botezător, de esenieni, de Iisus însuși. El trebuia să smulgă acceptul poporului evreu că este chiar Mesia anunțat de iudaism. Preț facil, fiindcă sensul Întrupării este cu totul altul. Or, Alexandru Bulandra tratează povestea Nazarineanului precum pe cea a lui Don Quijote, cavalerismul *făptuitor de dreptate* în lume fiind opera romanelor cavalierești, iar *dreptatea lui Dumnezeu* adusă de Iisus fiind și ea opera Scripturilor, producătoare de *mimetism* într-o mare *criză mimetică*. Lupta lui Iisus cu Cerul s-ar funda pe trei principii: *Cereți și vi se va da; Căutați și veți afla; Bateți și vi se va deschide*. Numai că acestea se adresează oamenilor, având mai degrabă un caracter pragmatic, care poate fi ușurat de credință. Părintele Stăniloae răstoarnă ultimul principiu când e vorba de Iisus: nu Hristos așteaptă să i se bată la ușă, ci, dimpotrivă, Mântuitorul așteaptă la ușa omului pentru ca acesta să-i deschidă! Mai mult de atât, timpul este definit ca intervalul în care Hristos așteaptă la ușa omului pentru ca acesta să-i deschidă! Ceea ce este cea mai profundă definiție a timpului care s-a emis vreodată. (Vezi Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, I, București, 1978).

Iisus al scenariului (un capitol preia chiar sintagma eminesciană a lumii ca teatru: *Privitor ca la teatru*) trece din eșec în eșec, unul din cele mai dureroase fiind *botezul*, de la care atât Ioan, cât și Iisus așteptau ca Dumnezeu să se înduplece și să-l recunoască drept Fiu. Dar nu s-a întâmplat, botezul devenind, totodată, *un scenariu fără succes la public* (pp. 118-122). De aceea, s-a pregătit *testul final*: moartea și învierea. Cu teama că și acestea ar fi putut să se transforme într-un eșec catastrofal, terminându-se doar cu moartea. De aici spaimile lui Iisus, culminând cu rugile din Grădina Ghetsimani și cu tragica interogare: *Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce m-ai părăsit?* Moartea și Învierea s-au ivit în clipa

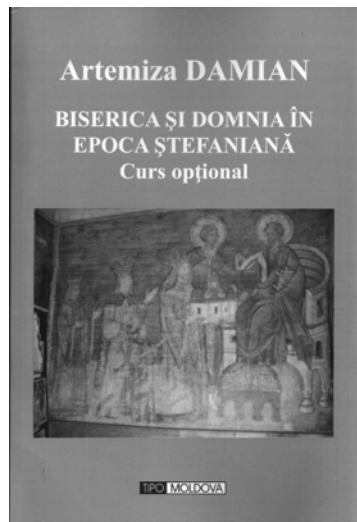
cele mai adânci crize a Proiectului (vezi cap. VI): „Se impunea o soluție radicală într-o situație de avarie: moartea și învierea lui Iisus. Numai astfel apostolii vor fi încredințați în mod absolut de calitatea lui de Fiu al lui Dumnezeu” (p. 128). Ideea revizuirii Proiectului cu un *Plan B* ar fi fost opera esenienilor (p. 129). Nenorocirea era că nimeni nu putea garanta că moartea va putea fi urmată de înviere. Ar fi fost nevoie de un vindecător de puterea lui Iisus. Ioan Botezătorul murise. Acum totul se putea transforma într-o mare înșelătorie a lui Isaia Al Doilea, fiindcă puterile acestor profeți iovieni nu pot atinge pe cele dumnezeiești (p. 132). Iona a fost salvat din burta chitului în urma rugămintelor adresate lui Dumnezeu. În consecință, fie Iisus se va ruga de pe cruce precum Iona (neputând fi sigur că va fi auzit și salvat de Dumnezeu), fie trebuia ca esenienii să însceneze o moarte clinică spre a putea fi resuscitat imediat după coborârea în mormânt. De aici graba coborârii de pe cruce, când, în realitate, crucificații puteau agoniza câteva zile ținându-și. Esenienii ar fi grăbit înmormântarea vineri pentru că ei respectau Sâmbăta. Un alt argument al implicării esenienilor ar fi cel furnizat în secolul al XVIII-lea de teologul Friedrich Bahrdt, care a identificat îngerul de la mormânt îmbrăcat în alb ca fiind un esenian, „haina tradițională a membrilor acestei secte fiind albă” (p. 137). În realitate, ideea morții ar fi fost ultimul coșmar al lui Iisus, fiindcă nici El, nici apostolii nu credeau în înviere! Cu toate acestea, cuplarea celor două fenomene opuse, moartea și învierea, devenea unica ieșire din impasul Proiectului, Iisus și esenienii putând fi marii beneficiari: „Iisus Însuși, în tripla lui calitate de om pur și simplu, de principal realizator al Proiectului *Asaltul cerului*, întrucât numai așa agenții și mecanismele Proiectului vor fi repuși în funcțiune, și, în cea de a treia calitate, de interpret al rolului Fiul lui Dumnezeu, forțându-Și Tatăl să-L ajute într-o situație limită, și, implicit, să-L recunoască. Frații esenieni, coautorii și agenții din umbră ai Proiectului, sunt ceilalți factori interesați în reușita morții și învierii lui Iisus” (p. 138).

Coșmarul lui Iisus a fost produs de spaima că moartea clinică nu se va produce și că va avea parte de o moarte adevărată: „Și Iisus se gândește cu groază la probabilitatea ca moartea lui să nu coincidă cu acel tip de moarte, și astfel ca învierea să nu se producă. El știa cum se face învierea din morți (în cazul morții aparente, n.n.), având și puterea necesară pentru a duce la bun sfârșit o astfel de intervenție la limita omenescului, același parcurs al readucerii la viață l-ar fi putut fi aplicat și Lui Însuși, dacă murea, de către un frate esenian având aceleași calități” (p. 139). Așa s-a și întâmplat, spre norocul său, de unde și prezența esenianului în alb, luat drept înger de primii veniți. Astfel, marea măsluire a cuceririi nu a Cerului, ci a propriilor ucenici s-a sfârșit cu bine! L-a dus la reușită puternicul său orgoliu, numit de Alexandru Bulandra „Credința absolută în imaginea de Sine a lui Iisus”, credință ajutată de misteriosul esenian care l-a scos din moartea clinică. Numai rămași în afara Proiectului apostolii vor sfârși prin a-l identifica pe Iisus ca Fiu al lui Dumnezeu, declanșând marea operă de

propovăduire a Evangheliei nu numai în rândul evreilor, ci și al celorlalte neamuri.

Astfel, creștinismul apare ca una dintre marile *minciuni/înscenări* glorioase din istoria umanității. Straniu este că Alexandru Bulandra, în numele rațiunii omenești, nu pare nicio clipă conștient că se postează, fie și gnostic, de partea „demascatorilor” creștinismului, el scriind ca și cum nu ar greși cu nimic în fața Învățăturii lui Iisus. De aici, bănuiala autorului că Iisus a trăit propria dramă în contrast chiar cu textul Bibliei canonice: „*De la Fiul lui David la Fiul lui Dumnezeu*, aceasta este filiera pe care Iisus Și-a construit propria identitate sacră. Dumnezeu nu I-a recunoscut-o, totuși, poate și pentru că ea, așa cum am demonstrat și noi, nu era conformă cu textele biblice” (p. 151). Dacă nu era conformă, de ce s-o mai „conformezi”?

Un caz, într-adevăr, oferind un Iisus care aparține exclusiv lui Alexandru Bulandra.

Artemiza Damian, *Biserica și domnia în epoca ștefaniană. Curs opțional*, TipoMoldova, Iași, 2015.

„... De aceea, orice încercare de a transpune cursurile opționale în practica școlară este binevenită și contribuie la îmbogățirea conținuturilor teoretice și practice ale didacticii acestora. În sensul acestor demersuri se înscrie și lucrarea pe care o prefațăm, *Biserica și domnia în epoca ștefaniană. Curs opțional*, rod al activității nemijlocite a unei profesoare de succes și dăruită învățământului: Doamna Artemiza Damian, de la Școala cu clasele I-VIII „Teofil Vâlcu” Hănești, adeptă a principiului atât de actual al lucrului bine făcut.”

Dumitru D. Boghian

Apusenii

*Peste tot trecut-a Iancu, peste tot a fost un Horea;
Sfinții neamului și-ai Pietrei și-au făcut din munți o Țară,
Apele-au sculptat cetate, moșii– linguri și ciubară.
Brazi de sânge și colinde au cântat în vremi durerea
Moșilor zdrobiți de ură și de aurul din ei
Iarba taie ca securea, în pământ ard focuri vii,
Pe podișuri transilvane râurile-s argintii.*

*Ne-au călcat copite multe, mulți țărână au rămas;
Și din munți crescut-au moșii, fala mândrului Ardeal;
Tulnicau văile toate, dintr-un deal înspre alt deal...
Tulnicele sună iară, curg pe Crișuri amintiri,*

*Satele-s muzee grele, cu pereți de codru-adânc.
Intră în străfund izvoară, pe sub nori trec turme albe,
Roua-i aurul de ziuă din lumina rece-a lunii
Și în Apuseni răsună fluierile din străbuni.*

*Pe sub ziduri iese fierul – cel de plug și cel de spadă –
Peșterile-s catedrale cu potire de zăpadă.
Pe cărările spre Vidra și spre Țebea, spre Abrud,
Urcă dorurile toate și se-ncing până-n amurg.
Peste Padiș toacă brazii, umplând inima de liniști,
De-l auzi horind pe Iancu hora Celui frânt pe roată...*

*Lin coline vin spre tine, umbra îți rămâne-n pajiști –
Cu pecetea cea de suflet imprimată-n ȚĂRI DE PIATRĂ.*

Desaga cu merinde pentru lungul drum

(poem în proză)

Nicăieri nu se topește mai curat în miere de soare obosit galbenul toamnei auguste decât în plaiul din inimă, acela pe care îl duci cu tine către orice liman și pentru care plângi când cineva rănește numele său cel înalt cu arme de jar și cuvânt. Ceva din ființa sufletului tău se frânge în zilele albe ale Învierii pe care n-o petreci la biserica ta, ducând coșul cel alb la sfințit precum făceai, copil, cu bunica de mână în neasemuitul și durerosul topos al Bucovinei și nu știai pe atunci cât ești de fericit.

Acum rățăcești prin lumea cu atât de înalte și trufașe clădiri și cauți urma unei biserițe de lemn unde să nu fi singur și părăsit în seara Crăciunului tău, în noaptea Învierii și-n dimineața cristalină de Bobotează, să poți fi tu cu tine și cu Dumnezeuul tău, cu „Iisus din țara ta”, (așa cum l-a povestit mult-pătimitul Nichifor Crainic), acel Iisus parcă mai blând decât alții și mai înțelept, care parcă ar cânta o doină din fluier atunci când primește ruga ta de iertare pentru cei la el înălțați, dar și de spor și ajutor pentru cei ce mai ară încă țărâna aceasta, spre roadă râvnind, chiar dacă pe atâtea alte meleaguri depărtate trebuit-au să plece, pâinea cea de toate zilele s-o câștige trudind...

În ghemul acela din desaga sufletului tău hăituit de atâția alți dumnezei și atâtea alte ispite și țărături și graiuri, în ghemul acela ai îndesat ca să încapă merindele lungului și neștiutului drum: amintirea casei bunicii când înflorea dimineața, în mai, prima lalea ce te făcea să plângi de povara roșului său, mai frumos decât putea micul tău suflet să ducă; drumul spre dealul cu cruci unde l-ai condus și l-ai așezat, ca-ntr-un leagăn de humă, pe tata și pe tatăl tatălui tău și pe tatăl ăstuia, chiar dacă bunicul nu prea doarme aici, ci prin cine știe ce alte neștiute Siberii, iar tatăl lui hrănește rădăcina cine știe cărui brad din înaltul Oituz; dar ei vin, totuși, aici de oriunde ar dormi, la Moșii de vară și de iarnă, să bea lacrimi și ceară prelinsă pe inima de grâu a colivei și pe împletitura aurie a colacului ce nicăieri în lume nu strălucește mai rotund.

Acolo, în ghemul din desaga cu merinde ce ți-ai luat-o la drum, se aude foșnind și coroana de aur și purpură a codrului de pe colinele tale, acela ce știe să moară toamna atât de frumos, învățându-te lecția-mplinirii; și murmuratul *Tatăl nostru*, țărâm de liman al oricărei disperări; arama sonoră a clopotului Buga ce tot mai așteaptă să audă *sunând din corn odată*; și, frăgezindu-ți încă sufletul de *suferința dureros de dulce*, povestea *Plopilor fără soț* și vitejia de cavaler în suman a lui Harap alb; și inima gerului dintâi când dealul ți-a îmbrățișat jocul cu sania printre nămeți, strângându-te ca tata-n cojoc; merele și nucile primei colindări de copil cu

glas sugrumat de emoție; durerea frumuseții apusului pe câmpie când carul se-ntorcea trudit dintre nepermis de galbene holde; și cuvintele, parcă atât de dulci răsunând, cum nu știai că sunt, până să-nveți a da „buna ziua” în alte rostiri...

Acolo, în ghemul acela cu merinde, ca să-ți ajungă pentru cât mai mult timp în vremi secetoase de singurătate, când ți-o fi dor să auzi vreun cuvânt de-al tău, acolo ai stors, răsucind ca pe rufe, esențe ale tărâmului tău, de unde te tragi către lumea cea mare și despre care nu știi cât de mult aparții și-ți lipsește, decât atunci când n-o mai ai lângă tine, la fel cum simți tăria aerului doar atunci când, sub ape, nu mai poți să respiri.

EUGEN EVU

Damaiana

*Culte oculte-n lume sunt prea multe
S-audă, să mai vadă, să le-asculte,
Din auzite ori la Belvedere
Mai știu doar mâncătorii de chimere...
E un delir intermitent, vorace,
Eonul și ecoul lui, dincoace,
Ori dincolo, cel singur, cum îmi scrise
Theodor Damian, precum Ulisse
Ecoul doar !, vorbește și când tace.
Doimea-i rezonantă carapace
Spirala Urobouros o preface
Cum cercu-n Ea, captivul aparent-
Eterna clipă- a marelui absent
EternAcum-ul Sacrului Present.*

Cuminecătură

*Când mă cuminec cu vin
simt că mă apropiu
mai mult de Dumnezeu
să-i compromit pe schismatici.
E de un farmec mișcător
cuminecătura
care mă face să nu mai am
nimic comun
cu lumea
prăbușită.
Atunci îmi îngădui
să gândesc orice
despre Dumnezeu
și-mi aduc aminte
de gestul crucii.
Restul e prea puțin.*

Grădina Icoanei

*Când privesc
în grădina Icoanei
sunt o lume fără spațiu,
raza mea de soare
care-mi citește
lipsa de acord cu cerul
și asta fiindcă sunt
superficial
în fața lucrurilor ultime,
și nu știu să mă trezesc
pentru a-mi trăi mie.
Cum se numește acest cântec
prin care aud lacrimi
curgând la poarta iadului...?
Când privesc în grădină
devin o lume a minții
fără spațiu.*

Până atunci

*Va veni vremea
când Icoana
se va coace
în gânduri
și va cădea
de pe altarul ei
ca fructul
din Grădina
creată de El.
Până atunci
este bătaia inimii mele.*

Pe cerul acesta

*Privesc cum plâng
stelele
și pe întunericul
cerului le caut
lacrimile singurătății
sublunare.
Umbre de mănăstiri,
pauze triste ale pietății.
Stelele acestea
au privirile frânte
inimi fără tentații
care îngroapă absolutul
în mănăstiri
unde timpul stă
într-o chilie
ca simbol al deșertului.*

Umbre

*În peștera rotundă, la mijloc arde mut,
Ca de magneziu rugul străveziu.
De pe perete umbra mă caută tăcut
Și tremură a viață, vibrând conturul viu.*

*Pășesc cu gene strânse, ca un împins din spate,
Deja o umbră însumi, străveziu,
Și mă lipesc de pietre – ce primitoare-s toate,
Iar focul de la mijloc parcă e singur viu.*

*A mai rămas doar rugul în peșteră, vibrând,
Nici umbre pe perete, doar un rotund pustiu,
Căci umbra n-are umbră, n-are gând.
Doar de magneziu rugul mai arde străveziu.*

Închinare

*Mă-nchin la ziduri dărâmate
Și piatra poruncit mă cheamă
Să dau o raită prin cetate
La vreme de zidiri și teamă.*

*Îmi pun căciula și dulama
Și mă preling în seară-afară,
Simt cum la șold vibrează lama
Când umbrele mă înconjoară.*

*Prin geamuri cu lumini fugare
Cu glas de taină se fac planuri,
Se sting la cârciumi felinare,
Se trag zăvoare pe la hanuri.*

*Din curțile întunecate
Se-aude zornăit de spade
Și din cotloane ferecate
Răzbat șoptiri despre posade.*

*O cucuvea bocește-n ramuri
Și tace apoi de parcă nu e,
Un bidiviu scâncește-n hamuri
Și vântu-n turle dă să suie.*

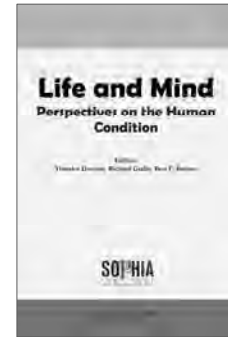
*Din când în când presimt pumnale
Care încearcă să m-ajungă,
Parcă lucesc în urmă zale
Și mâna duc spre coapsa stângă.*

*Sub Carul Mare dorm Carpații,
Cu stânca albă-n luna plină,
Bărboși svâcnesc prin somn bărbații
Și doamne-n paraclisuri se închină.*

*Nici nu mai știu dacă spre rouă
Mă mai întorc de prin cetate
Sau mă adaug – piatră nouă,
La zidurile dărâmate.*

HEINZ-UWE HAUS

Life and Mind: Perspectives on the Human Condition, Editors Theodor Damian, Richard Grallo, Bert F. Breiner, Theotokos Press, New York, 2013, 188 pp.

Dialogue – and by extension imaginative narratives in general – enables us to confront the contingencies of live and mind, answering the immediate question: what’s happening and what is going to happen next? It trains us to listen and to recognize interests, where a narrative comes from, where it will go, and what theological insides can be brought to bear on it. There is a growing awareness, that the context in which human life is shaped has changed, and that only if a new adequate involvement soon develops will modern man be able to find meaning in his existence and act responsibly. Art and Philosophy are in an advanced position in this search. But Science also attempts to articulate this question. However, there appears to be – at least in the Western cultural tradition – a fundamental tension between the literary-artistic and the scientific projects: whereas the artist/philosopher seeks to recreate human experience, thereby evoking basic ethical issues, the scientist seeks ethically-neutral, evidence-based facts. The dispute is, how to bridge the theoretical and ethical gaps between the world of “fiction” and the world of “fact”, of art and science?

In this volume, five authors – New York professors Richard Grallo, Bert F. Breiner, Steven Cresap, Louis Tietje, and Theodor Damian – lucidly and succinctly present in a multidisciplinary dialogue commentaries on key ideas of temporary cultural phenomena. The variety of topics ranging through history, religion, philosophy, ethics, psychology, art and communication reassures one basic attitude in approaching the wonderment of life – to “identify the presence of the transcendental in the complexities of the postmodern human condition” (John A. McGuckin¹).

Perspectives on the human condition need a functional focus: What does it call for? What practical action corresponds to it? Who does it claim to be of use to? I am reminded of Brecht’s *gestus* for a “new encyclopedia”,² whose business it is to connect people with different branches in the hope that they would agree to pool their methods,

¹ John A. McGuckin: comment on the book cover.

² John Willet (Transl./Editor), *Brecht on Theatre: The Development of an Aesthetic*, Hill and Wang, New York, 1964, p. 106.

knowledge and experience in an applicable manner. The ever increasing rate of production of data in the modern age challenges the scope, effects and implications of a basic *gestus* in a multidisciplinary dialogue more than ever: how to address the unresolved/unresolvable tensions between the language of normativity and the language of facticity. The Five agree: To live responsibly means to take a stand, to put one's life on the line; to act even though one cannot be entirely sure of the results of one's action, or guarantee its success. One of their main focuses of concern is the search for a renewed understanding of human perspectives. How to involve us in the whole and to incorporate the whole in us, that is the question!

A study of the *Self* in such gist involves significant methodological challenges, especially concerning consciousness. Reading the dialogue of the Five from a psychological viewpoint, their argumentation reminds us, that - if we develop a higher thinking of ourselves - the beliefs and values between the real and ideal *Self* will expand, and therefore we can make more developed morals and reasons, when we know who we are. Such broad understanding of the *Self* - Grallo calls it *self-transcendence* - places it to mean the essence of any living being. With this definition, *Self* is the hand of God.

The three chapters of the book – Life in the World, Mind and Self, and Search for the Transcendent – are interwoven, but, as we say, it is only boots that can be made to measure.

Breiner explores the capacity of a playful *imagination* within the larger context of learning. He also highlights the dialogue between science and religion and the role of consciousness as a central concern for hard science such as physics. His research emphasizes one of the central themes in Western history: the gradual working out and universalization of these two processes in a relationship of mutual support and tension. Out of this came new ideas and institutions that have revolutionized the West.

Damian excels at stimulation with his analysis of Psalm 103. He (re-)reads the text in relation to a “disordered world” and examines “how attitudes of gratitude and praise can play a transformative role in proceeding through a precarious life” (p. 7). His descriptions are a spectacle of a lively and informed mind using a limited segment of time and achievement to touch off a number of bright fuses. Knowledge in its Christian expression is the work of faith in truth, which is the result of truth.

The second most inspiring text of this volume is Damian's analysis of Berdiaev's philosophy, considering specific aspects in the emergence of freedom and their dialectical application to our current situation. Damian focuses on the “spiritual context”: “For him [Berdiaev], the creative act of man is participation in truth, meaning, and in God's life. This is more than salvation because salvation is *from* something whereas life is *for* something and participation is *for* and *in* and not *from* (p. 128).

Another important “use value”² (Brecht) of the book consists of its references to past sociological discussions, inspired by once dominant concepts, developed in 1960s in the US: theories of society that responded to the emergence of modernity in which *socialization* was a central component. Socialization serves two major functions: “On the one hand, it prepares the individual for the roles he is to play, providing him with the necessary repertoire of habits, beliefs, and values, the appropriate patterns of emotional response and the modes of perception, the requisite skills and knowledge. On the other hand, by communicating the contents of culture from one generation to the other, it provides for its persistence and continuity.”³

Cresap examines in one of his essays the changing role of *entertainment* in a globalized world. In another he directs the dialogue to the ethical implications of continually consuming narratives of mass destruction. What once originated in the high forms of religious cult activities, trickled the last decades down into low forms such as movies, games, comics, etc. With references to Longinus, Kant und Burke he refers to the aesthetic of Terror and uses its term *sublime* to alienate the theory of “shock and awe”.

Tietje examines political ideology in context to rational problems and argues against simplistic concepts of dualistic “left-right” models. He proposes an approach to teaching policy analysis through adapting the frameworks developed by Maddox and Lilie. But as much existing models of rational decision-making may become productive, Tietje questions their changeability. “We all probably begin and end as policy advocates” (p. 42).

It is the strength of the book not to focus on the fate of the individual in the face of all powerful social influences. It argues, that without the individual’s own activity in shaping his social experience, its perspective of socialization becomes distorted. This message 15 years into the 21st century is most important, yes, central, for circumstances of social decline. One should be alerted, that the debaters have shifted their focus from identifying the functions of institutions and systems to describing the cultural changes of postmodernity. But the idea of socialization has lived on in society, particularly in debates about family and education.

To conclude: the book explores the potential of a multidisciplinary exchange of problems and experiences, collecting “case studies” for the dialectics of the human condition, focusing on existential questions about the transcendent. It has a great deal to say that is important and enriching, and it says it with economy and a directness that rises to eloquence. Last but not least: *Life and Mind* contributes to the ongoing dialogue between members of religious worldview on the one hand and those with atheistic

³ Ely Chinoy, *Society: An Introduction to Sociology*, Random House, New York, 1961, p.75.

or agnostic mindset. It reveals an identity of concern and responds to crucial problems of our time, in the hope that a larger conversation will be encouraged.

GUENTHER RUETHER

The Damaged Human. Between Brecht and Greek Tragedy

What do Brecht and Greek tragedy have in common? That could be a perfect topic for a lengthy treatise. But there might already have been written a few of those. In this article the question shall receive an almost trivial answer hidden in the book presented here (*Die Macht und der Verlust der Seele. Anlauf – Schwarze Sonne – Hard Way. Trilogie der Suche nach einer neuen Welt. Drama und Kritik; [The Power and the Loss of the Soul: Restart, Black Sun, Hard Way. Trilogy in Search of a New World. Drama and Criticism]*, by Heinz-Uwe Haus and Klaus M. Schmidt, Mackinger Verlag, Bergheim 2014, 132 pp.) and in the life story of one of its authors, Heinz-Uwe Haus. He presents us with three short plays written in both the tradition of Greek tragedy and of the Brechtian theatre. They are interpreted by Klaus M. Schmidt. Both authors, one from the eastern and the other from the western part of Germany, have been teaching at American universities for many years. Haus is teaching theatre and has been directing primarily plays from the ancient Greek tradition all around the world. Schmidt is one of the pioneers of computer linguistics who has created a conceptual database for medieval literature.

The core of the three short plays reveals the deep contradictions of human existence, which arise most frequently from the entanglements of society with the principles of power. The topic is as timeless as are the stories of Greek tragedies. The quotations from Brecht that provide the framework to the entire book are striking the same tone. They tear the mask from a human existence that tries to present itself as a unity but in reality consists of a “kampfdurchtobte Vielfalt” [a multiplicity torn apart by struggles]. The book ends with lines from Brecht's *Galileo*:

Andrea: Unfortunate the land that has no heroes.

Galileo: Unfortunate the land in need of heroes.

Within this thematic framework the book deals with the damaged human existence under a dictatorship, on the one hand, and is concerned with lies and truth, with betrayal and loyalty on the other. The background

is formed by Haus' personal experiences as a master student of theatre and a rising star director at the *Deutsches Theater* in East Berlin of the seventies and early eighties. He floundered and failed as a trouble maker before the GDR censorship. Ultimately, he had to leave the country in order to continue working as a theatre person. As such he continued to exist within an altogether different society of the USA, which in the meantime had drifted far from its original dream of being "God's own country." Both authors perceive in the recent military engagements of the USA in Iraq and Afghanistan, in Fallujah and Kabul, a betrayal of our western values, "die innere Selbstzerstörung der westlichen Demokratie" [the inner self-destruction of western democracy] (Schmidt, p. 96), which they see as "durch Missbrauch der Macht für billige politische Zwecke mehr und mehr entleert" [being increasingly drained by the abuse of power for cheap political purposes] (Schmidt, p. 123). By drawing an arc from the end of world war II to the military engagements of the present they demand that the social and moral hypocrisies finally be abandoned: "Man hat vergessen, dass man sich selbst zuerst dem Test der Heuchelei auszusetzen hat, bevor man als Kreuzritter in die Welt auszieht" [one has forgotten that one first needs to subject oneself to a hypocrisy test before one sets out into the world as a crusader] (p. 213), is one of the nuclear sentences in Klaus M. Schmidt's interpretation. It is as valid for each individual as well as for entire societies.

The first of the short dramatic plays *Anlauf aus der Asche* [*Attempt from the Ashes*] consists of six scenes, which take place on a theatrical stage. In other words, we experience theatre within the theatre. It serves as a magnifying lens through which we see the social problems prevailing during the GDR era of Honecker and Mielke. Haus is focusing on the shifts in and the arrogant presumptions of language, which reveal „die tiefsten Abgründe des Zynismus im Subtext unter der scheinbar absurd dahin plätschernden Konservationsoberfläche" [the deepest abyss of cynicism on the level of the subtext that lies just beneath the surface of an apparently casual conversational dialogue] (Schmidt, p. 57). This theatre and the mangled language spoken by its actors is serving Haus as a stage and means of expression for the corrupt and mendacious intellectual climate under the dictatorship. Unmistakable connections are drawn to the GDR. Nevertheless, the scenes speak of a thwarted life in general robbed of its intellectual freedom and spiritual insights.

The second short play, *Fernrottung. Aktenkundig...* [*Decomposition at a Distance...*] consists of six short prose cantos. They deal with "zwei Mal Endzeit" [twice there was end time] (Schmidt, p. 68), 1945 the phase shortly after Hitler's death in the "Führerbunker" and then in the phase after the fall of the wall in November 9th, 1989. Twice a German self-image went to pieces, an image that had subscribed to a totalitarian ideology. Schmidt, like Haus, traces these images back to F. Tommaso Marinetti's

manifesto, *Le Futurisme*, from the year 1909, which had paved the way equally for both fascism and communism. Haus embodies both of these end times within the relationship between the sexes.

The most exciting and compositionally most demanding of the three short plays is the mini-tragedy *The Hard Way Out*. At its core lies the story of a U.S. marine, who after fighting in Fallujah (Iraq) and Helmand province (Afghanistan) is eventually killed by an IED and ultimately buried at the Arlington cemetery, mourned and revered by an entire nation. This heroic death does not stand for an individual man or woman but rather for hundreds of fallen soldiers who had fought for their fatherland in order to serve the good. They all believed to stand on the right side, but had to learn that even the right side has its different sides. Thus many of them had become guilty without guilt and lost faith in their mission. "They feel like if we weren't here, bombs wouldn't be in the ground" (p. 90). They were beginning to realize that they shared part of the responsibility for the bombs in the ground, because these wars transgressed moral limits as well as international laws.

Once they are lying in rows after rows of military graves these heroes lose their individualities along with their faces and their personal histories. Yet they keep serving as justification for political decisions whose moral rectitude becomes ever more doubtful the less people are convinced of the mission under which they went to war in the first place. Haus insists on asking, why? He is no longer satisfied with the usual reference to September 11. It is unfortunate that this short dramatic play can only be read in American English. A German translation might have been desirable within the German language context of the entire book. Thus it might appear "foreign," or does this express that the play and its subject matter falls totally out of any historical framework?

The venture of this book lies in its attempt to establish a relationship between the grand stories of our recent memory, 1945, 1989, 2001. No one can doubt these lines of connection. They reveal themselves most prominently in the historical role of the USA, without whose military engagement Europe could hardly have been liberated from the yokes of totalitarian dictatorships. But may we draw connections to the current wars in which Europe and Germany in particular have also been partially involved? The chance of this book lies in the fact that there are also parallels between what seems to be apparently different both in historical and cultural contexts. These parallels become most visible when we look at the destinies of individual human beings. Their afflictions have hardly ended with the grand narratives of the twentieth century.

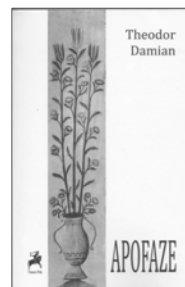
Translated from German by Klaus M. Schmidt

Theodor Damian: Etica revelației asumate

Arșița pustiei și *În casa fulgerului*, iată fasciculele de început și de sfârșit ale volumului publicat de Theodor Damian în 2012 la Editura Tracus Arte, volum care are chiar titlul secvenței mediane, *Apofaze*. Și dacă titlurile cu care se deschide și se încheie volumul situează experiența, poetică și deopotrivă existențială, sub semnul ardenței, al unei ardențe care, dând senzația distrugerii, împlinește, e de presupus că apofaza, adică dorința de a ajunge la Dumnezeu, stă sub aceleași coordonate. Cert este că volumul, unitar în totul, deși fiecare dintre cicluri are propria-i individualitate, face o pledoarie implicită pentru paradox, pentru o cunoaștere (și o participare prin cunoaștere) care se sustrage raționalului, explorând un teritoriu accesibil doar tainei. În jurul acestui motiv implicit, al tainei, se construiește poezia lui Theodor Damian.

Colocvială, căci, fie și implicit, poetul se adresează mereu cuiva, poezia lui e și o interpretare a datelor care aparțin ființei. Dar o interpretare care nu e contrariată de impasul în care se situează logica, rațiunea, prejudecata, experiența. Dimpotrivă: în fața tainei, pe care o pune în evidență și o condensează în metafore (care ar putea fi numite, în termeni blagieni, revelatorii), Theodor Damian nu trăiește impasul eșecului, ci o apoteoză imnică. În fapt, imnuri sunt poeziile lui Theodor Damian. Fără nimic, însă, din solemnitatea retorică și de la un moment dat manieristă a cărților de imnuri semnate de Ioan Alexandru. Situată în miezul poeziei lui Theodor Damian, experiența religioasă e organic transformată în etică, în fundament existențial oferit celorlalți ca lecție care nu are nimic didactic. O etică a tainei și paradoxului, căci „paradoxul / ține baierile ființei”.

Arșița pustiei are în centru câteva metafore (sau, mai exact, simboluri metaforice), precum peștera, șarpele și pustia. În centru e plasată, însă, explicit neputința înțelegerii tainei care se află în miezul acestor date și care întemeiază. Poate că, pentru a releva felul cum se articulează poezia lui Theodor Damian, ar trebui citită în întregime prima poezie a volumului. În paranteză fie spus, a cita un vers sau mai multe e într-o anume măsură irrelevant. Poemele ar trebui citate în întregime lor, întrucât sensul se construiește din construcția întregului. Or, ceea ce contează în această poezie e sensul, e relevarea tainei ca sens, o potențialitate proiectată ca hermeneutică. Deși nu rareori imaginile poetice au putere în sine. O expresivitate care depășește relația dintre concret și abstract, pentru a se concretiza în revelație: „Cum iese fulgerul din ruga fierbinte / și cum crește / n-am cuprins / în peșteră-i frig / dar stânjenelul înflorește / și arde / ca rugul în pustie / nestins”.

Revenind la poezia cu care se deschide volumul, *Așa ți s-a spus*, leit-motivul ei este „cum să ajungi acolo / ce taină este aceasta”. Or, primul dintre cicluri continuă cu ipostazierea câtorva taine: „Peștera adevărată / are două intrări / ea este viața și moartea / pânțece și mormânt / mormântul ca pânțece / peștera nu poate nimeni s-o sfârtece” (*Cuprinsul peșterii ca o întreagă pustie*), ori: „În fiecare adânc / doarme un șarpe / chiar când e plecat / locul lui e acolo / locul e șarpele / a plecat dar și-a lăsat / visul în loc / halucinații rătăcitoare / te-au prins și te țin / la mijloc / dincolo de vis cauți realitatea / în lăuntrul fluorescent / al cuvântului tău / dar de ce nu dincoace? / Cum desparte fulgerul / îngemănarea dintre bine și rău?” (*În fiecare adânc*). E vorba despre simboluri cu multiple înțelesuri, nesupuse unei explorări analitice. În *Văzut-am pe Satana ca un fulger*, peștera e asociată singurătății, dar o singurătate care implică reprezentarea și alteritatea: „Singurătatea pare mult mai frumoasă / nu-i așa Gellu Dorian / când stai singur în fața lui Duzmnezeu / când stai în peșteră / ca Iona în pântecul chitului / și te întrebi / cine zic oamenii că sunt eu?”. Altundeva, singurătatea e asociată rugăciunii, căci ea transfigurează ființa în rugăciune: „Luna se înalță / peste peșteră / [...] dar nu mai știi unde ești / și ce faci / căci deja ai devenit / rugăciune”. Cine ești ? – iată întrebarea care se află la temelia discursului poetic al lui Theodor Damian. Și întrebarea creează premisele configurării unui sine care se identifică cu marile simboluri: „Ochiul pustiei crește în mine / și-mi adâncește peștera / umbrele-mi fug / dintr-un loc în altul / ochiul însă le prinde / așa cum în adâncul mării / oricât de ascuns / prinde înaltul” (*Plus infinit*). E o lirică interogativă, chiar dacă nu întotdeauna interogațiile sunt explicite. Firesc, în fond, pentru configurarea unei poezii a tainei. Iată un alt exemplu, dinspre finalul volumului: „Acasă este locul de unde vine / cuvântul / cum se naște cuvântul ? / care e pânțelele său? / ce făcea el înainte de / naștere? / ce fulger l-a zămislit / din ce hău ?” (*Pânțelele cuvântului*). În tot cazul, în spațiul acesta în care paradoxul instituie adevărata libertate, poetul pledează pentru protejarea tainei. Soluție blagiană pusă în ecuație teologică: „La bisturiul / de pe taina aceasta / nu-ncerca / în ea bumerangul / și vraja / și blestemul / descântecul / pescarul dibaci / ce gata stă la pândă / cu mreaja // [...] // Dacă mergi spre tăcere / mergi spre pustie / când vei lua pustia cu asalt / ți se va trimite glas subțire / de vânt / să-ți șoptească despre / cele ce vor să fie / despre cum poți bea / în același timp / din adânc și înalt” (*Când vei lua pustia cu asalt*).

Simbolurile acestea, cel puțin cel al peșterii, se reiau în grupajul următor, ca și ideea învierii prin păstrarea tainei. „Corabie a mântuirii”, peștera e începutul, asemenea cuvântului devenit rugăciune: „Pocnește cuvântul de sens / ca o gravidă gata să nască / rugăciunea mea încinge / altarul / ce-mi absoarbe ca o pâlnie / cuvântul / până ce coliva devine pască”. Și-n tot acest timp, amenințarea lumii concrete, „câinii din Baskeville”. Poetica lui Theodor Damian, configurată aici, face din cuvânt

miezul ființei („am pus toate cele / de pomenire / într-un singur cuvânt / acolo este mama / din cuvântul acela vin / prin acela voi fi / și sunt” – *Mai am un cuvânt*), calea care asigură mutația esențială, metamorfoza în căutarea lui Dumnezeu: „poezia ca drum spre izvor / ca dinspre morți înspre vii / izvorul ca poartă spre dincolo / pe care încă nu-l vreau / dar de care mi-e dor” (*Ca o regină sacrificată*). Și implicit o pledoarie pentru paradox, metodă de cunoaștere care refuză inerția rațiunii și a experienței, chiar dacă ceea ce produce este frica: „Un singur adevăr / paradoxul / ne sperie dar ne place / goliciunea lui / amenințătoare / așa cum ne place viața / în care nu se mai moare. // Avem o singură frică / paradoxul / și un adevăr / care ne fulgeră / și ne trage spre el în răspăr / cum poate să-ți fie frică de el / cum poate fizica / să se teamă de metafizică / ce rânduială este aceasta”.

Asociat metafizicii, paradoxul este soluția salvării ființei. Iar poezia lui Theodor Damian variază pe această temă, a neputinței logicii de a descrie ori de a păstra inefabilul. Finalmente, pledoaria devine o laudă a împlinirii prin asumarea tainei: „Cu un șarpe de-a stânga / și cu unul de-a dreapta / așa trăim / avem de ales între două spaime / dacă nu-nțelegem taina / murim / Ți s-a dat un șarpe / ca să mori / și unul / ca să trăiești / când unul te mușcă / altul te scapă / ce taină este aceasta / și cum s-o dezlegi / când ești atâta / pământ, foc, aer și apă / dacă mai ești altceva / poate mai ai o șansă / să-nțelegi / dar tocmai aici este cheie / ca să fii doar atât / sau încă și altceva / să alegi” (*Ce taină este aceasta*). Cel puțin cel de-al doilea grupaj de poeme construiește astfel de paradoxuri care au rolul de a hrăni experiența poetică.

În fapt, în viziunea lui Theodor Damian, experiența poetică este o experiență de situare în lume, de raportare la o identitate recuperată, o trăire în interiorul tainei. Faptul că viziunea este ocultă este cu atât mai relevant. Tocmai de aici convingerea că „n-am să aflu / planul Arhitectului / să-l dejghioc”, dar tot de aici trăirea în plină revelație: „poate nu-mi este îngăduit / catedrala ta însă / luminează deșertul”. Motivul peșterii revine astfel, fie în ipostaze metaforice pentru a reprezenta revelația („iese heruvul din conținut / și vine în formă”), fie în forme proprii, pentru a marca punctul originar al ființei: „Peștera e născătoarea / pustiul divin / cel măsurat și nemăsurat / de unde toți îngerii vin / este mormântul nestricăciunii / locul de unde începe / slujba de seară / / ce curge în miezonoptici / și de acolo mai departe / Lazăre, vino afară!” (*Locul unde începe slujba de seară*). Peștera e, în realitate, prototipul paradoxului, concretizat în „ploaia care nu stinge flacăra” sau în „rugul lui Moise” care „arde și nu se consumă”.

În tot cazul, peștera e asociată cuvântului, revelației pure. De aici suita de interogații: „Acasă este locul de unde vine / cuvântul / cum se naște cuvântul? / care e pântecelul său? / ce făcea el înainte de / naștere? / ce fulger l-a zămislit / din ce hău?” (*Pântecelul cuvântului*). Casa, pântecelul cuvântului, peștera, toate acestea sunt adăposturi ale tainei. În cel de-al

treilea ciclu al volumului, *În casa fulgerului*, această pledoarie pentru taină capătă forma unei pledoarii pentru natură, în opoziție cu citadinul. Imaginea „Cerbii și căprioarele țâșnesc / pe drumul înspre izvor” sau stânjeneii invocație în câteva dintre poeme fac pandat cu lumea tainei. Și, deși ocazionale, căci sunt inspirate de călătorii pe diferite locuri ale lumii (la drept vorbind, fiind dedicate majoritatea unor prieteni, ocazionale ar putea fi considerate și multe din poeziile anterioare), poeziile acestea poartă toate ecoul tainei. Iar ultimul dintre poeme transgresează imaginea peșterii în templu, ceea ce face ca în miezul lumii să se situeze cuvântul: „Am adormit pe piatra / mormântului meu / citind poezie pe sub / zidurile Moreliei / studenți, muncitori și funcționari / se opresc să asculte / sunetul sacadat al poetului / îngropat în grija de multe / poetul sună ca un clopot / limba cuvântului cheamă / rătăcitorii”.

Înscrisă în cotidian, taina (și paradoxul) ies din teritoriul metafizic pentru a se înscrie în concret. Ba mai mult, pentru a da formă concretului. Or, tocmai aici trebuie căutat sensul poeziei lui Theodor Damian, care fundamentează o etică. O etică a revelației asumate.

Theodor Damian, *Singurul dincolo*, RawexComs, București, 2015

Când adevărata literatură se făcea în exil

Cu binecunoscuta-i competență și pasiune pentru cultura diasporei române în general și a celei româno-americane în special, Profesorul Aurel Sasu, unul dintre apropiații prieteni ai lui Valeriu Bartolomeu Anania, a publicat recent volumul *O lupă neterminată: dialog epistolar* (Ed.

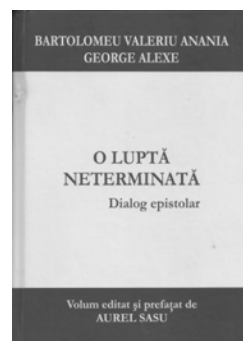
Eikon, Cluj, 2015, 440 pp.) ce conține corespondența marelui mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Bartolomeu Anania, cu George Alexe, distins teolog și om de cultură care a funcționat pe diverse posturi administrative și culturale în cadrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din America și Canada mai bine de patru decenii, ambii înrădăcinați irevocabil în teologia ortodoxă și cultura română de calitate.

Prin prezentul volum ce reprezintă o restituire de teologie și mai ales de istorie literară unică în contextul legăturii intrinsece dintre Biserică și cultură și al contribuției majore a Bisericii la creșterea culturii române în sec. XX, criticul și istoricul literar Aurel Sasu, autor al mai multor lucrări de referință pentru cultura română, își leagă numele, o dată mai mult, de viața zbuciumată, interesantă și trepidantă a diasporei române, devenind un fel de ctitor al monumentului imaginii acesteia, monument menit să dăinuie în istorie.

Bogata corespondență (încă nu toată cuprinsă în volum) are și rolul de a clarifica o serie de neînțelegeri, confuzii și acuze aduse fiecăruia dintre cei doi de către adversari din America în special, dar și din România, în sensul că scrisorile arată cu claritate că pasiunile lor de o viață au fost teologia și literatura, slujirea Bisericii și a culturii române și în nici un caz a regimului comunist de dureroasă amintire.

Dimpotrivă, corespondența demonstrează cât de mult Biserica ortodoxă a ajutat numeroși disidenți politici, fie ieșiți din pușcăriile comuniste, fie aflați în vizorul regimului, clerici și laici deopotrivă, să câștige o bucată de pâine, fiindu-le oferit loc în paginile revistelor bisericești, în multe cazuri, în anumite perioade, acestea fiind singurele locuri unde puteau să-și mențină, cel puțin, și un minim nivel de vizibilitate.

Totodată corespondența demonstrează succesul oamenilor Bisericii, începând cu Patriarhul Justinian, în administrarea relațiilor culturale în folosul Bisericii, ca de exemplu cultivarea relațiilor cu personalități din cenzura ce opera pe toate fronturile în anii regimului comunist, astfel că unii dintre aceștia chiar se considerau, în mod tacit prieteni ai Bisericii, și

demonstrau prin excepțiile pe care le făceau pentru Biserică, faptul că făceau parte din „rezistența” prin cultură ce se opunea regimului.

În acest context este interesant de remarcat cum în anii '60 Biserica, alături de alte foruri culturale, îl vedea pe Nicolae Manolescu; într-o scrisoare a lui George Alexe trimisă lui Valeriu Anania (intitulată „Dragă Mons”), din București, la 11 martie 1966, semnatarul scria: „Am început să-mi concentrez eforturile pentru *Meșterul Manole*. Am vorbit și cu D-l Bănuță și azi cu D-na Elis, pentru referatele externe. D-na Elis era de părere să dăm *Meșterul* pe mâna celui mai inteligent critic literar la ora actuală, D-l N. Manolescu” (p. 100). Deci, chiar în cercurile bisericești, N. Manolescu era considerat o posibilă speranță, cum a fost și Arghezi, și alții care au fost intermediari utili și eficienți în efortul promovării de către Biserică a marilor ei cărturari în cultura română a timpului.

Prietenia dintre Valeriu Anania și George Alexe a fost aproape ideală, poate cu unele clipe de excepție, dacă ar fi să ne luăm nu numai după afinitățile și pasiunile lor comune, teologia și literatura în diverse forme, ci chiar și din formulele de adresare și încheiere a scrisorilor lor. Valeriu Anania i se adresează lui George Alexe întâi cu „Iubite Domnule Alexe”, apoi cu „Iubite Alexe”, „Draga Gicule”, și se încheie cu formule ca acestea: „Te sărută, Valeriu”, „Sălutări lui Didi! Te sărută, Valeriu”, „Te sărută al tău, Valeriu”, „Cu îmbrățișarea dragostei, Aloha! Valeriu”, „Cu dragoste de frate”, „Te îmbrățișează al tău, Valeriu”, „Te pup” V[aleriu]”, „Te sărută cu dor, Valeriu”.

Pe de altă parte George Alexe, i se adresează lui Valeriu Anania la început cu „Dragă părinte Anania”, „Iubite părinte Anania”, apoi cu „Dragă Mons”, „Mon Père”, „Dragul meu Mons”, „Dragul meu Valeriu”, „Mult iubite Valeriu”, iar după înscăunarea ca Arhiepiscop cu „Înalt Preasfințite Părinte Arhiepiscop Bartolomeu”, „Înalt Preaiubite Părinte Anania... și Dragă Valeriu”, „Iubite Valerică”, și își încheie scrisorile cu formule ca acestea: „Vă îmbrățișez cu toată dragostea”, „Te îmbrățișează cu drag și dor, Gh(eorghe) Alexe”, „Te sărută, Alexe”, „Te îmbrățișez de o mie de ori, Alexe”, „Sălutări și te sărut cu dor, Alexe”, „Cu dragoste deplină, Alexe”, „Ai Înalt Preasfinției Voastre mai mici frați întru dragoste sfântă, Didi și Gicu Alexe”, „Te îmbrățișăm cu veche și sfântă dragoste, Didi și Gicu Alexe”.

Aceste minunate scrisori trasează și firul roșu al traiectoriei literare a celor doi prieteni. Citim cât de mult a făcut în țară George Alexe pentru receptarea, publicarea, și punerea în scenă unde era cazul, a operelor lui Valeriu Anania, în vremuri grele, când rezerva cenzurii față de Biserică și oamenii ei era încă la apogeu, și cât de mult au contat intervențiile lui Valeriu Anania pentru plecarea familiei Alexe în SUA și implicarea lui George Alexe în creația și publicistica teologico-literară a diasporei româno-americane.

Profesorul universitar Aurel Sasu face prin acest volum o valoroasă contribuție la întregirea tezaurului literaturii româno-americane, dar și la cunoașterea acesteia în mediile de resort din România, mai ales dacă ținem seama de faptul că în perioada comunistă, în multe etape, adevărata literatură nu se făcea în țară ci în exil.

Aurel Sasu, iată, mai face un reușit efort, pe lângă alte reușite, de recuperare a acestui exil.

HORIA ION GROZA

Viața-i cuvinte Marginalii la poezia lui Șerban Chelariu

„La început a fost Cuvântul”, spunea evanghelistul. „Viața-i cuvinte”, gând formulat și înfăptuire, iar „ochii/ ce mai cuvinte/ de foc și pară”. Astfel sună patru versuri din ultimul volum ale poetului Șerban Chelariu, intitulat *Piele și unghii* care, împreună cu un alt volum de poeme, *Gălbenușul soare*, apărut tot la Limes și tot în 2014, constituie o profundă revelație (cele două cărți vor fi menționate mai jos, spre ușurința referințelor, cu PSU și, respectiv, GS).

Inginer ca formație și profesie, Șerban Chelariu este în același timp un sensibil artist plastic și un inspirat mânăitor al condeiului, a cărui fecundă ispită o moștenește de la tatăl său, Traian Chelariu, realizând până acum șase fascinante cărți de poezie, ilustrate cu desene proprii și publicate în perioada 1998-2014, precum și o inteligentă și provocatoare carte de eseuri intitulată *Un părinte pentru eternitate*, apărută la editura Timpul în 2008 (carte notată aici abreviat UPPE).

Poeemele lui Șerban Chelariu sunt în primul rând o continuă incantație în care cuvintele, care pot căpăta chiar autonomia unui vers, se ascultă unele pe altele și pe ele însele. De aceea poemele curg ca un pârâu limpede și sprinten, cu bucuria comunicării, cu multe ocolișuri și cu numeroase repetiții de o muzicalitate învăluitoare. Fără teama abstractului golit de orice veșminte atributive, căruia reușește a-i conferi valențe lirice, facilitate cumva și de maniera poetică de azi care concepe în mod diferit metaforele folosind limbajul concret al cotidianului, autorul strecoară pe nesimțite

mesajele sale, întotdeauna grave, pornite dintr-o profunzime interioară care bate la porțile transcendentului și dovedește o cosmogonie proprie abordând adesea marile adevăruri din unghiuri de vedere inedite.

Patetismul liricii lui Șerban Chelariu este discret. El se ferește de sentimentalisme adoptând adesea o haină ușor ironică. Poezia lui atinge câteodată locul comun, ca Anteu, pentru a se reînălța apoi printr-o incantație sau printr-un gând inspirat. Să fie aceasta o stângăcie sau o artă intenționat orientată periodic spre folosirea termenilor plați, cenușii, cuvintelor bătătorite și secătuite de orice sevă, de care își atinge aripile din când în când așa cum păsările se coboară spre a-și spăla pentru o clipă trupul șfichiind ușor suprafața apei fără a-și întrerupe zborul? O artă care încearcă a pune în valoare lirismul locului comun sau care, dimpotrivă, dorește a ne eleva distingând în spatele cotidianului anost timpul sacru, acea „eternitate” care apare atât de des în poemele lui Șerban Chelariu?

Poemele sunt ca un iureș de vorbe care se învâlburează și te prind într-o mișcare amețitoare, înțelesul lor venind nu dintr-o logică după regulile învățate de gândirea noastră în școală ci din foșnetul mișcării. Ești înconjurat de duhurile cuvintelor care trec și se freacă de tine, fără ca să le poți ține prea bine seama și a le pricepe. După ce totul se liniștește, ele te lasă însă să descoperi în tine ceva nou, un înțeles pe care tu singur îl formulezi dar care fusese solid și, în același timp, subtil sugerat de către autorul versurilor. Iată de pildă un fragment: „dacă-n veci/ se roagă/ și-n piatră / din veci coboară / duhul / pietrei / între tâmpile / și iar / ce o să se-ntâmpile/ dacă-n veci/ duhul se roagă/ trup să aibă/ fără vină/ viața toată/ viața-ntreagă/ și din veci/ în trup coboară/ piatră/ din piatra cioplită/ chiar atunci/ întâia oară” (*picătură de talaz*, PSU).

Fraza devine eliptică și se continuă improvizatoric: „moartea/ himera// cacialmaua/ nimicul// există/ buricul// este/ eternul// gafa/ infernul// acum-ul/ tendința/ daruri/ din daruri/ ființa” (*bănuțul*, PSU). Poetul recurge la o sintaxă cu totul specială: “dragu drag/ cu draga/ dragă/ se/ când/ despart/ se/ când/ leagă/ ca întreg/ viață/ și-ntreagă/ moartea fără să-nțeleagă” (*dragul drag*, PSU).

Uzând de un anume ermetism, poetul posedă arsenalul său propriu de simboluri. Cititorul este invitat la acea impoderabilitate a spiritului, necesară zborului liric – „de vrei s-ajungi luminii/ foton/ cerința-i simplă// să pierzi din greutate” (*întoarce cu greu capul*, PSU), chiar dacă autorul nu-i oferă întotdeauna a sa enigmatică, „nevăzută/ oarbă cheie” (*vino*, PSU). Șerban Chelariu folosește adesea termeni din domeniul matematicii și fizicii cu care este bine familiarizat și recurge la paralele între universul spiritual și cel fizic, cosmic, cu gustul bogzian al amplificărilor metaforice la dimensiuni uriașe ale celor detectate înăuntrul ființei umane. Astfel, de pildă, el împărtășește cu cititorul fiorul unui univers existențial, un „culcuș” metafizic în care sufletul se cuibărește pentru a-și trăi viața cu gustul veșniciei, recurgând la imaginea enigmaticului câmp Higgs, care are o

valoare constantă pretutindeni, nu poate fi deconectat ca un câmp electromagnetic și este caracterizat prin bosoni lipsiți de spin, de sarcină electrică și de culoare: „acum și aici/ suntem într-un uter universal/ perfect izolat/ și imens/ cu starea lipsită de spin// numai el/ dăruindu-ne starea de greutate/ din starea embrionară/ de eternitate/ lipsită de masă/ ne trezește la viață// numai el/ ne îmbrânțește-n / există// și din există/ viața-ntr-o clipă/ ne-nhață” (*uterul higgs*, PSU).

Alert, cu spirit armonios geometric și o limpede ordonare a comunicării, poetului îi place adesea să traseze grafic și să creioneze matematic conceptele și opiniile sale. „Numai înțelegând ordinea și legile numerelor omul poate înțelege Dumnezeuirea, credea Pitagora”, notează el, adăugând: „orice număr întreg se poate exprima printr-o singură fracție dar orice fracție nu poate fi exprimată printr-un număr întreg, precum orice față a Dumnezeirii se poate exprima prin Om, dar nu invers” (eseul „ $E=MC^2$ ”).

Spiritul său iubitor de armonie recurge la frumusețea glacială a matematicii care, în exigența ei pentru a exprima corect și irefutabil adevărul, stabilește o serie lungă de condiții prealabile. Dar, în același timp, poetul îmbină emoția și fascinația numerelor ce vine din spiritul său matematic cu dragostea pentru inefabilul nelimitat, necunoscut și doar ghicit pe care îl poate recepta poezia, invocând „briciul lui Ockham” pentru a șterge prea multul și a umple spațiile goale. Astfel el reușește a lega adevărurile într-un mod coerent și, prin învăluirea lor în mister, să le adâncească înțelesul. Poezia aduce forța minunată a intuiției pe care nu o poate egala întotdeauna rațiunea mai domoală și mult mai ponderată. Un motto tradus de autor din Einstein sună: „Intuiția este un dar sacru, rațiunea, un servitor devotat. Am creat o societate care a uitat de dar, ridicând în slăvi servitorul” (*Note colorate*, UPPE).

Fascinat de legile cunoscute și necunoscute ale universului, poetul încearcă descrierea lirică a începutului, al creării lumii. Involuntar aceasta amintește de versurile celebre ale *Scrisorii I-a* eminesciene: „Dar deodată un punct se mișcă... cel dintâi și singur! Iată-l/ Cum din haos face mumă, iară el devine Tatăl./ Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii./ E stăpânul fără margini peste marginile lumii./ De-atunci negura eternă se desface în fâșii/ De atunci răsare lumea, luna. Soare și stihii”. Șerban Chelariu scrie: „ceva/ apărut trecător/ din nimic/ șlefuit fără noimă/ și fără menire ivit/ ceva/ dintr-un nimic/ anterior/ s-a pomenit/ legi decretând/ din nimic/ unui întreg univers/ ivit dintr-un nimic/ întâmplător” (*ceva*, PSU). Este un univers rece, în care trebuie să vină dragostea pentru a aduce viața și căldura care umplu imensitatea spațiilor și transformă “praf de nimic/ dintr-un nimic/ fie chiar și etern/ dacă nu trecător”. De aceea Treimea Demiurgă cheamă omenirea la Dragostea care modulează și rotunjește: „să te umplem pe rând/ cu daruri din dar/ dăruite de toți/ de el sau de ea/ de voi/ de ei/ sau de altcineva// cum ar fi/ dragul de dor/ .../ dragul de pasărea-n zbor/ darul și dorul/ de fete cu părul în vânt/ de culmi/

de talazuri și vuiet de mări/ de cuvânt” astfel că „până la urmă/ darul din dar/ se face// se face el/ până la urmă/ ceva” (*ceva*, PSU). Astfel totul se ordonează: „haosul// ce simetrie// printre simetrii/ primară// cum ar fi lumina lunii/ tot de soare/ bunăoară// cum ar fi prea stinsa-i/ față/ tot de soare luminată// cum ar fi viața/ ca fluviu/ picătură/ prima dată” (*haosul*, PSU)

„Pentru Dumnezeu ceea ce contează nu este cunoașterea în sine, absolută, ci dorința pură, neprihănită, de a cunoaște”, gândește Șerban Chelariu (*Binele și răul cunoașterii binelui și răului*, UPPE). De aceea eseistul are teoria sa privind ideea experienței edenice a primului om gustând din fructul oprit al Binelui și Răului, experiență care declanșează lungul proces al cunoașterii și al individualizării Sinelui uman întru dumnezeire. Iată, în acest sens, cum marchează poetul momentul deciziei omului de a lua taurul de coarne, de a mușca mărul, moment repetat de atunci de nenumărate ori în istoria omenirii și a fiecărui individ în parte: „când sângerând/ se îndeasă/ spre axul punctelor cu noduri/ nu vertebre/ al spațiului de ne-nțeles/ numeric/ ținut cu forța-ntr-o lumină/ fedeleș legată/ de timp/ ca să devină pân’la urmă/ întuneric// e ceasul hotărârilor/ acerbe/ în care strângi din dinți/ și-arunci/ dintr-o mișcare/ cărțile de joc pe masă/ e ceasul când șoptind/ cu zâmbetul încremenit pe/ buze/ spui/ de tine veșnicie/ nu-mi mai pasă” (*e clipa despărțirilor*, GS).

Cunoașterea ajunge să fie o crucificare, necesară pentru izbânda învierii, ieșirii din închisoarea ignoranței. „Vino/ să mă calci/ în vorbe/ răstignindu-mă ideie/ să mă-nfigi/ broască-n a lumii/ nevăzuta/ oarba cheie//...// vino/ să îmi zmulgi/ de îngeri/ rădăcini/ prin omoplați/ până-n măduvi” (*vino*, PSU). Progresul în cunoaștere este mereu un mers poticnit, presărat de îndoieli, cu multe întoarceri înapoi. Dar poate că, acolo unde se corectează, contrazic și infirmă ipotezele științifice, poate ajuta poezia cu capacitatea ei specifică de a explora înefabilul, de a incita intuitivul, de a clădi castele cu cărțile de joc. Un poem excelent, considerabil de lung, extrem de „non-poetic”, care poartă un mesaj foarte grav, redactat într-un stil de gândire postmodern, amintind cumva și de Nichita Stănescu, este “și dacă este așa” (PSU).

Eternă, Viața cu majusculă se cuprinde în termenul simplu „Există”, diferit de temporarul „Este”. „Prin există/ suntem în viață/ sau morți// prin este/ viață și moarte” (*prin există*, PSU). Ca atare dorul de absolut poate fi exprimat astfel: „să m-arunc/ gălbenuș peste/ cu tot ce-n există/ este” (*dragă dulce stea*, GS). Iată în acest sens versuri dintr-un poem existențial, cu totul remarcabil, conceput într-un dialog direct, vital, plin de lumină și frumos ca un psalm: „tu/ ce-n suflet/ carne/ oase/ dar și-ntreg/ în trup/ prinoase/ ești cu pulberi/ stropi de nourii/ liniști/ adâncimi/ ecouri/ unde cade-n iarbă/ rouă/ viața/ moartea/ când una/ când amândouă/ unde fuge/ bunul soare / braț la braț / cu el/ cuvântul/ fără aripi/ roți/ picioare/ cum se-ncheagă/ dintre nume/ cel predestinat/ anume/ și cum unda/ se prefăce/

ghemotoc/ la patru ace/ să deșire-ntruna/ așa/ înodându-ne-o/ cu viața” (*tu, PSU*).

Timpul și Lumina sunt elementele fundamentale ale discursului poetic privind caracterizarea universului ființial, univers ce mimează dinamic pe cel astral, existent fizic. „Timpul/ e viața/ viața-n netimp/ restul e sub/ peste/ sau printre// floare sau ghimp/ o inimă bate// veșnicii/ aievea/ doar lumina străbate// doar lumina rămâne/ cu adevărul/ lumina printre cuvinte// doar lumina” (*clipa de ieri, PSU*). Poemul realmente antologic noi nu vedem luna (GS), dezvoltat pe ideia diferenței de timp de la emiterea luminii până la interceptarea ei (amintind eminescienele versuri „La steaua care a răsărit/ E-o cale atât de lungă,/ Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ne-ajungă”) declanșează un șir de observații deductive care duc treptat la o descoperire ce produce un șoc existențial. Șirul începe cu „luna clipei de acum// noi vedem luna de acum câteva secunde”, continuă cu soarele la care întârzierea este de câteva minute, și ajunge la distanța până la constelația Andromeda „de câteva milioane de ani”. Aici s-a atins, printr-un neîncetat crescendo, imensitatea spațiu-timp specifică realității transcendente, stadiu care permite apoi suirea cu încă o treaptă la emoția extraordinară a finalului: „eu nu te văd pe tine/ privindu-te/ prietene//...// eu îl văd pe cel de acum/ câteva miimi de secundă// nimeni nu știe cum arată/ celălalt/ în clipa acestei sfinte prezențe” (*noi nu vedem luna, GS; sublinierea noastră*).

În căutarea absolutului, timpul devine un important leit-motiv al liricii lui Șerban Chelariu. „A năpădit timpul/ prin veșnicie/ decretând//.../ nu se mai știe/ a mai existat timpul/ vreodată/ va mai fi/ încă este (*a năpădit timpul, GS*). „A început să plouă cu timp/ mă face learcă de vremelnice/ taman acum/ când ți-am promis/ te voi cânta o veșnicie” (*a început să plouă cu timp, GS*). „Precum/ limbile ceasului/ peste numere/ trece timpul peste noi/ fără să știe să numere// mereu înainte/ mereu înapoi//.../ mereu înspre unu/ din unu/ din doi” (*precum, GS*). Eseiștul notează: „Avem în viața noastră aproximativ 2.52×10^9 ocazii de a alege eternitatea. Eternitatea care zace în fiecare clipă!” (*Note colorate, UPPE*). Lucru pe care poetul nu uită să-l amintească chiar și în momentele cele mai intime: „veșnicii/ iubito/ găsești pretutindeni/ zilnic/ pâlpâie prin morți/ fie că le înțelegem/ sau tragem la sorți” (*dintr-un singur cântec, PSU*).

Lumina, cel de-al doilea element fundamental în discursul său poetic, este parte din univers încă de la crearea acestuia. „Astăzi/ ca și atunci/ cu lumini ne împoașcă/ strigându-ne să venim înapoi/ stelele/ iluminându-ne abisul/ cu abisul lor/ transfigurat în grădini” (*s-a răsturnat un crater, GS*). Lumina nu poate lipsi nici de la realizarea universului spiritual propriu: „încerc și eu să-ncheg/ un univers aparte/ asemenea luminii/ prin stele răsfirată” (*încerc și eu să-ncheg, GS*). Lumina este întocmai precum Viața, indiferent de formularea propusă de fizicieni: „tot așa cum lumina/ rămâne lumină/ fie de-i sferă fie de-i undă/ și viața/ tot

viață rămâne/ când viața/ ca sfera/ când viața/ ca unda/ se-mbibă de-ntreg și de parte” (*tot așa cum lumina*, GS).

Cerul, în armonioasă și echilibrată sa geometrie, este străbătut, ca o negație, de diagonale care îl brăzdează așa cum o face între lumini și căutarea scrutătoare a minții omului, însetată de cunoaștere: „numai diagonalele știu/ ce e sfera sau cubul/ numai privirea/ ce-i beznă/ printre lumini” (*numai diagonalele știu*, GS). Prezența lor este necesară dialectic și devine evidentă în momentele catastrofale ale universurilor fizice sau spirituale. „Diagonalele cerului/ nu fac parte/ din geometriile euclidiene/ absolute/ sau fanteziste//...// există/ doar când li se cere să lege/ viitoarele/ de trecutele/ apocalipse// atunci/ numai atunci/ începe leapșa sferelor celeste/ perfecte/ pe eclipse//...// și când vine vremea/ să ne jucăm leapșa/ apar diagonalele/ vine apocalipsa/ și ne acoperă eternitatea/ totală/ cu eclipsa” (*diagonalele cerului*, GS).

Poetul propune încă un termen metaforic pentru exprimarea multiplelor aspecte ale dinamicii universului, a numeroaselor feluri de mișcare calitative și cantitative: „gălbenușul soare”. Metafora descrie punctele nodale în jurul cărora se modulează mișcarea revolutivă a astrelor. „Orbita fiecărei planete/ are două focare/ într-unul există/ gălbenușul nevăzut/ într-altul/ gălbenușul soare” (*fiecare punct*, GS). Dar, mai ales, închipuie vehicolul folosit de revărsarea prea plinului ființei umane spre esența Firii, ca parte din comunicarea dintre lumi, dintre universuri, ca un element solar al sufletului care poartă însuși sâmburele Vieții. El închipuie în același timp și seva misterioasă, adesea invizibilă dar perfect intuitivă, a cosmosului, a spațiului stelar, precum lumina lăptoasă a Căii Lactee, având ceva și din fluidul timpului care leagă spații cu oscilații amețitoare între nimic și eternitate. „Gălbenușul m-aude/ și îmi strecoară prin corpul vitros/ o ocheadă de stea/ scurtcircuitând-mi prin corpul cărnos/ bolta chilieii din trup/ încă vuind/ dangătul embrionar/ cu bolțile eterului încă vuind/ dangătul primordial” (*aș vrea să plonjez*, GS).

O cauză a mișcării, atât de mult contemplată și cântată de poet, constă și în tendința continuă a Părții de a fuziona cu Întregul așa cum aleargă o picătură de mercur spre bula cea mare, sau puii spre căldura de sub cloșcă. În același timp, meditația lirică încearcă adesea să ajungă la întregul unor sinteze cuprinzătoare care să înglobeze toate elementele, părți aparent disparate, într-o logică coerentă, indiferent dacă este cețoasă și intuitivă așa cum o oferă cunoașterea prin intermediul poeziei. De aceea Partea și Întregul alcătuiesc alte două cuvinte-cheie ale cosmogoniei lui Șerban Chelariu și ele apar în nenumărate poeme. „Mi-e dor de vorba bună/ uitată astăzi/ necuvântată-n lume/ de parte și întreg/ mi-e dor de partea și întregul/ cu partea/ de întreg/ pururi nedespărțită/ partea fiind și ea/ un fel de-ntreg/ în felul ei/ anume” (*mi-e dor de tine*, PSU). Unire, simbioză, sublimare – monolitul viață-moarte care în filosofia existenței spiritului e mai mult decât moartea și chiar decât viața: „viațămoarte/ viațămoarte/

viață/ cine te împarte/ moarte/ cine te împarte/ din întreg/ viață/ și parte/
parte din întreg/ și moarte” (*viațămoarte*, PSU).

Aici este și locul dragostei, al romanței, al dialogului cu iubita, al contopirii inimilor. Iată câteva versuri dintr-un poem plin de delicatețe și grație: „și nu mai cade o stea/ și nu mai/ păsări în zbor/ și nu mai/ s-alerge vreun dor/ măcar/ nici măcar/ pân’la dragostea mea//...// a adormit luna/ nu mai cade o stea// doar răspunsul se mai aude// abia” (*a adormit luna*, PSU). Și altele, trădând un ușor patetism: „nu mai vreau/ să te privesc cu adevărat// dacă te privesc/ cu adevărat/ te voi vedea/ numai pulberi și sfere//...// prezent/ prin clipa de-acum/ trupsuflet vibrând/ vreau să-mi fii” (*nu mai vreau*, PSU).

Coperta volumului *Piele și unghii* este ilustrată cu partea de jos a imaginii Sfântului Bartolomeu din celebra frescă a Judecății de Apoi din Capela Sixtină. Sfântul, al cărui martiriu a fost jupuirea de piele, ține în mână pielea sa în cutele căreia Michelangelo și-a conturat autoportretul, ca o expresie a puternicei lui drame interioare. Șerban Chelariu a prelucrat digital această imagine într-o construcție bilateral simetrică. Ea justifică foarte bine și titlul volumului, în care sens sună de pildă și versurile „viața spre noi își întoarce privirea/ din drum/ veșnic zâmbind/ biruitoare/ sacii de piele și unghii/ își schimbă-n obraji/ pentru o clipă de veșnicie/ paloarea/ înspre un rece de ceară// sufletul nu/ sufletul nu” (*dau liniile palmei mele*, PSU). Oamenii sunt încorsetați în „clepsidre de piele și unghii” prin care se scurge ireversibil nisipul timpului (*tu treci*, PSU).

Pielea cu păr și unghii ar fi ca un coș care ține carnea și oasele dar la fel de bine ar putea fi limita fizică, trupească, a uriașului univers spiritual. Coșul, care ține interiorul să nu se reverse și dă forma pe care o umple masa păstoasă și fluidă a sufletului, este ca o salopetă de suferință pe care este nevoită a o îmbrăca ființa umană trecând prin dramele și încercările vieții sale. Acest coș este unic, propriu fiecărui individ în parte și făurit dintr-un material aparte. El diferă considerabil de coșurile de interes general ce conțin timpul care sunt fie din pământ ars pentru trecut, fie din substanța cerului pentru viitor, fie din para focului pentru prezent: „numai coșul meu/ personal/ din piele și unghii/ este propriul meu trup// în el/ mă arunc/ mă consum/ mă regroup// sunt un sistem/ inerțial/ perfect izolat/ și închis// mă nasc/ mă hrănesc/ mă despart/ și mă mor” (*am un coș*, PSU).

Autorul explică alegerea titlului ultimului său volum prin textul Motto-ului compus din trei versuri: „sistemul meu de referință/ este circumscris/ practic/ de piele și unghii”. Aceste versuri fac parte dintr-un volum anterior *Noduri și cârlige* (amintind numele volumului postmodern *Noduri și semne* din 1982 al lui Nichita Stănescu), simboluri în care Ștefan Stoenescu vede ipostazele limbii, nodurile fiind „unitățile subiect/obiect” ale cuvintelor iar cârligele „modurile de îmbinare și articulare ale limbii”. De această dată poetul nu a mai luat ca arie de referință atelierul de formare și emisie a cuvintelor mesajului său liric ci domeniul universului său

interior în contrast cu cel exterior de care este despărțit prin sistemul cutanat, al neputințelor și slăbiciunilor, care generează zbucium și dramă și pe care spiritul încearcă a-l trece ars de setea sa continuă de absolut.

Acum, în acest al șaselea volum, cuvintele nu mai sunt simple vorbe, piese de laborator pentru experimentele comunicării ci ele, încărcate de sensuri profunde, reprezintă Cuvântul în sine, Cuvântul creator, Cuvântul care animă viața și care, atotputernic, este Viața însăși. „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul” (Ioan, 1,1). De aceea poetul observă: „viața-i cuvinte// numai cuvinte/ printre cuvinte//...// de carne/prin carne/ de sânge/ prin sânge/ de oase/ prin oase/ de piele și unghii/ prin piele și unghii/ și ochii// ochii// ce mai cuvinte// de foc și pară” (*viața-i cuvinte*, PSU). Puterea Cuvântului depășește orice altă putere și de aceea, de pildă, nimic nu poate fi mai impresionant, mai spectaculos și mai potrivit decât cuvântul pentru a însoți explozia de bucurie pleneră de la sărbătoarea nașterii nepotului său Sean: „nu a tras nimeni/ salve cu pușca/ sau tunul/ doar tocul acesta/ a stropit câteva artificii/ pe bolta hârtiei/ albă/ dreptunghiulară” (*te-ai născut*, PSU).

Adunate în carte cuvintele constituie o valoare inestimabilă, au în ele profunzimea infinită a universului sufletesc, imensitatea universurilor astrale, forța de nestăvilit a Vieții care trece prin toată Creația. „Ridic cartea deschisă/ o port cu sfială pe mâini// mama bagă-n cuptor/ cuvinte în formă de pâini// se deschide o ușe/ cad semințe dintr-o lingură// cartea se răsfoiește singură/ răstoarnă printre cuvinte/ brazde adânci de pământ// sămânța naște sămânță/ și printre semințe/ cuvântul/ naște cuvânt” (*s-a întunecat brusc*, GS). „Fiecare carte descrie/ o singură clipă/ sferică/ din univers//...//dacă vrei să citești cartea/ să-i răsfoiești clipa/ care numai trăită/ învie/ ia-o din raft//.../ să se ouă acolo/ în căușul palmelor tale/ clipa perfectă în formă de ou//.../ prinde oul/ și dă cu el de pământ/ de pământul sufletului tău//.../nu lăsa să îți scape printre/ degete/ clipa prezentă/ odată ieșită din ou/ dacă o scapi/ nimeni/ nu îți va da altul/ nou” (*biblioteca prezentului*, GS).

„Viața-i cuvinte// numai Cuvinte/ printre Cuvinte...”

Despre Educație, Memorie, Uitare...et quibusdam aliis...

Așa cum nu se poate trăi fără Uitare (Vergessen), nu se poate trăi nici fără Memorie (Erinnerung) scria unul din marii gânditori ai lumii moderne, Fr. Nietzsche. Cunoașterea trecutului devenea, în considerațiile lui, condiție esențială pentru realizarea a ceea ce se înțelege prin *Educație*, iar aceasta, la rândul ei, era principala răspunzătoare de „sănătatea unui om, a unui popor și a unei culturi”. Exemplară, profundă și tulburătoare este argumentația lui din eseu intitulat *Despre foloasele și dezavantajele istoriei pentru viață (Vom Nutzen und Nachteil der Historie für das Leben)*. *Memoria* nu ar fi decât un *continuum* al experienței acumulate în timp de către cei ce au fost, element care, în esență, ar trebui să modeleze tot ceea ce întreprindem, cu noi și pentru noi, în orizonturile viitorului.

Mi-am reamintit de toate acestea când, prin amabilitatea unui bun prieten (figură distinsă a vieții muzicale brașovene – pianistul și profesorul Horia Cristian) intram în posesia a două, în aparență modeste, dar, totuși (din perspectiva noastră de referință) deosebit de valoroase tipărituri. Este vorba de un studiu monografic (în jur de 100 de pagini, datat 1947), elaborat de teologul și învățătorul I.D. Ungureanu, studiu dedicat Învățătorului Nicolae Ștefu (Nicu Stejărel. 1855-1914), personaj în care prietenul meu are – de altfel – o onorantă ascendență. Pe copertă, sub titlu, atrage atenția, lapidara notă explicativă a autorului: „O personalitate care sintetizează calitățile, sbuciumul și lupta Poporului român, din ultimul sfert de veac de dominație străină asupra Transilvaniei.” Semnificativă este și dedicația: „Închin această carte tuturor generațiilor de învățători și de slujitori ai sfințelor altare strămoșești, pentru împreuna lor lucrare, în serviciul Poporului.”

Cea de a doua publicație, mult mai amplă (peste 500 de pagini) e intitulată *Școli românești din Arad – Pârneava de la începuturi până în 1947*. Lucrarea (apărută în 2008) poartă semătura profesorului Virgiliu Brădin și e concepută ca monografie a unei școli înființate în deceniul al șaptelea din veacul XIX pe teritoriul cartierului Pârneava din Arad. Și în paginile acesteia personajul – deja amintit în cealaltă lucrare – se bucură de o copioasă atenție.

Elaborate cu vizibile strădanii, cele două cărți vorbesc despre credința cu care, în timp, truditorii din sfera *Educației*, oameni dăruiti cu har – dar și cu un (astăzi) rar simț al responsabilității – s-au dedicat slujirii învățământului românesc, cu un accent deosebit pe latura lui educativă, cultivând valorile dimensiunii identitare, apartenența românilor din Ardeal la conștiința națională. Tot ceea ce este cuprins în cele două lucrări are valențe speciale de pildă și îndemn, înscriindu-se într-o exemplară *etică a ne-uitării*. Ele cultivă, în esență, tocmai *fenomenul fragil*

și evanescent, astăzi aflat în gravă eclipsă, *Memoria!* În istoria românilor au fost, nu puține, momentele în care deținătorii puterii au instrumentat o *concertată manipulare a Memoriei și a Uitării*. Într-un memorabil eseu, Paul Ricoeur abordează problema „memoriei instrumentalizate” subliniind că „... își găsește aici locul potrivit categoria weberiană a raționalității conform unui scop (*Zweckrationalität*) opusă celei de raționalitate conform unei valori (*Wertrationalität*); la fel categoria folosită de Habermas, și anume *rațiune strategică* opusă *rațiunii comunicative*. Pe acest plan se poate vorbi de *abuzuri de memorie*, care sunt în același timp *abuzuri de uitare*.” Ceea îl preocupă pe eseistul francez – și ne servește nouă în situația de față – este tocmai aspectul în care se produce întretăierea „... problematicii memoriei cu aceea a identității, atât colective cât și personale”. Și Paul Ricoeur amintește de teoriile în care Locke sublinia că „memoria e ridicată la rangul de criteriu al identității¹.” Sprijinindu-ne pe rațiunile de mai sus vom utiliza exprimarea eseistului amintit, aplicând-o la conținutul celor două lucrări în care, evident este că „miezul problemei constă în mobilizarea memoriei în slujba căutării, a cererii, a revendicării identității².”

Fragilitatea fenomenului *identității* survine din faptul că aceasta se vrea purtătoarea de răspunsuri la întrebarea „cine sunt eu?” „ce sunt eu” sau a afirmației ferme: „iată ce suntem noi!”. Dar *fragilitatea* (atât a memoriei cât și a identității) se decontează din raporturile pe care ambele le posedă cu factorul *Timp*, „...recursul la memorie” constituind „componenta temporală a identității” aceea care oferă criterii de „evaluare a prezentului” capabile, la rândul lor să configureze o „probă a viitorului³.”

Într-un asemenea mod se pot contura, în complexitatea lor, semnificațiile de adâncime ale celor două publicații despre care am amintit. Ele converg din perspectiva uneia dintre, vădit grave probleme ce pare că deja amanetează viitorul: *Educația!* Rememorând una dintre rostirile filosofului Nae Ionescu – s-ar putea spune că experiențele negative ale istoriei au indus în sufletul nației, apariția unui *sentiment tragic al existenței istorice*⁴. Traversându-l, acesta s-a vădit nu odată ca o înstrăinare dintr-o ontologie originară. Iată de ce, apariția unor scrieri ce consemnează istoria celor care, cu dăruire s-au îngrijit de supraviețuirea spirituală a românilor din Ardeal, a celor ce au slujit slova și tradițiile, au veghiat la păstrarea conștiinței naționale, merită o atenție deosebită. Sunt amintite în ele *Biserica și Școala*, principalele instituții care, în spațiul transilvan, au sprijinit tot ceea ce s-a reușit ca înfăptuire și ce s-a putut înțelege prin *Educație*.

¹ Paul Ricoeur, *Memoria, Istoria, Uitarea*, Ed. Amarcord, Timișoara, 2001, pp. 102, 103.

² *Ibid.*, p. 103.

³ *Ibid.*, p. 103.

⁴ Nae Ionescu, *Roza vânturilor*, Ed. Cultura națională, București, 1937, p. 442.

Monografia profesorului Virgiliu Bradin cuprinde multe și diverse informații, începând de la reperele istorice ale orașului Arad și ale cartierului Pârneava, ale *Casei Naționale*, un *centru al suflării românești* din Arad și până la cărțile românești de învățatură, la manualele învățătorilor din amintitul cartier și *politicile școlare* ale Curții Imperiale din Viena. Un relief deosebit îl capătă „personajele” emblematice ale acestor strădanii, oameni cum au fost Petru Popoviciu, perceput ca *adevăratul educator al poporului*, ...Iosif Moldovan *santinela învățământului românesc din părțile Aradului* și, nu în cele din urmă, învățătorul și gazetarul Nicolae Ștefu (Nicu Stejărel), subiectul predilect al ambelor publicații. Cu o minuțiozitate de veritabil biograf și I.D. Ungureanu adună date, informații și documente, începând cu *Atestatu* din 1879 „în virtutea căruia se testifică: cumcă invetiatoriului de la scola nostra romana greco-orientala din Șiria (vilagos) Nicolau Ștefu/.../ au doveditu una desteritate straordinaria intru invetiarea eleviloru amblatori la scola elementara și intru propunerea cantului pe note cu teneretulu celu mai inaintatu in etate/.../ despre care si dau cu placere acestu atestatu...etc” (pp. 17-18). Se mai adaugă în ceea ce-l privește detalii asupra bogatei sale activități în domeniul creației muzicale. Apar în facsimil partiturile unor valoroase compoziții: *Liturghia Sântului Ioan Crisostom* „culeasă, aleasă și întocmită pe basa melodiilor bisericești, ed. I pentru „corul școlarilor pe două voci” și ed. II pt., cor mixt”; apoi *Adaos (de) cântări naționale și poporale*; „alcătuit din bucăți alese, din muzicanți români, din Patria mamă”; nu sunt uitate *Hora Curcanilor* (pentru cor mixt) pe versuri de V. Alecsandri și *Hora Nouă* (pentru cor bărbătesc) versuri și muzică de Nicolae Ștefu. Ca muzician, Nicolae Ștefu era cunoscut și apreciat de cele mai importante personalități din lumea muzicală a aceluși timp. Cu Ciprian Porumbescu, de pildă, colabora, *cântau împreună la vioară* sau își corecta partiturile. Între cei doi s-a legat o trainică prietenie, fapt atestat de numeroasele scrisori pe care celebrul bucovinean i le-a adresat în perioada respectivă. Virgiliu Bradin citează un articol al lui Ion Russu Șirianu publicat în ziarul *Românul* din București (oct. 1980): „Va fi avut Porumbescu, desigur, mulți prieteni și admiratori, dar nici unu mai sincer decât Ștefu. Scrisorile ce le are de la Porumbescu sunt o avere pentru el...” Cât privește relațiile cu alți muzicieni ai momentului sunt amintiți D.G.Chiriac, Ion Vidu, Tiberiu Brediceanu și alții.⁵

Ambele cărți acordă un spațiu generos publicistului Nicolae Ștefu, cel care-și semna textele cu pseudonimul Nicu Stejărel. Sunt consemnate relațiile cu ziarul *Tribuna Poporului* și calitatea lui de combatant ardent al cauzei naționale. Se oferă numeroase informații și texte din activitatea revistei *Cucu* (1905) pe care a tipărit-o pe speze proprii, la început ca supliment al ziarului *Poporul Român* ce se tipărea la Budapesta. Ulterior

⁵ Virgiliu Bradin, pp. 220, 221.

revista avea să devină publicație independentă, susținută cu eforturi considerabile de inimosul învățător. I. D. Ungureanu notează: „Caracterul general mărturisit al revistei *Cucu* este umoristic, dar în cuprinsul ei se poate urmări o acțiune încheată de educație națională, politică și socială a poporului român.”

Iată, prin urmare, două publicații dedicate deopotrivă *Memoriei* și *Educației*. Sunt exemplare și impresionante desfășurările de energie, diversitatea formelor active prin care acești oameni se exprimau, inteligența, sensibilitatea, entuziasmul, rigoarea și mai ales iubirea de neam, de grai, de cântec românesc și tradiții, toate într-un climat, așa cum se știe, de-a dreptul, ostil.

Recursul la memorie, într-o vreme când globalizarea plasează un grav semn de întrebare în însăși esența *identitară* (a noastră și a tuturor) pare că spune *ceva* despre nevoia noastră de a ne conserva specificul ființei noastre bi-milenare. Și asta cu atât mai abitir cu cât, în patria mămă, diriguitorii noștri din București, Brașov, Timișoara, din Oltenia sau Moldova și până în Maramureș sunt din ce în ce mai dispuși să arunce în pierzanie valorile trecutului. Peste șaizeci (60 !) de muzee sunt în primejdie să dispară cu toate semnele trecerii noastre prin timp ca popor! Mai putem vorbi oare despre o *evaluare a prezentului ca probă a Viitorului*? Semnul fatal al *Uitării*, incultura, neputința „aleșilor noștri” de a pricepe și apăra valorile *ființei românești* ne așează sub anatema poetului: „...De-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii/ Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii...”

Memoria, Educația, Învățământul rămân gravele noastre întrebări fără răspuns! În lumea mileniului trei – în care se vorbește despre o *societate a cunoașterii* noi am *desființat ori am lăsat în paragină școli*.

Desigur, în lume se vorbește mult și nu totdeauna cu temeiuri reale. Pentru o *societate a cunoașterii* convins și încrezător pledează Peter F. Drucker în *Post-capitalist Society*.⁶ În ce se concretizează aceasta din perspectiva educațională nu e foarte clar. Parcurgând opiniile lui Konrad Paul Liessmann, ideea de *Educație* este exclusă vorbindu-se chiar despre *Non Educație*.⁷ Sus-zisa *societate* nu reușește să fie decât o *societate a informației*, informația devenind scopul și *produsul* cel mai vehiculat. Despre *cunoaștere* inutil să vorbim de vreme ce s-a constatat: *fluxurile fenomenului informațional*, prin intensitate, abundență și continuitate induc mai mult confuzie și dezinformare. *Informațiile, în esență, nu se identifică cu ceea ce înțelegem prin cunoștințe sau cunoaștere*.⁸ Prin urmare, *nimic din toate acestea nu contribuie la Educație (Bildung)* ci, dimpotrivă, către *Non-Educație (Unbildung)*.

⁶ Peter F. Drucker, *Post-capitalist Society*, Harper, New York, 1993, pp.19-47.

⁷ Konrad Paul Liessmann, *Theorie der Unbildung. Die Irrtümer der Wissensgesellschaft*, Zsolnay, Wien, 2006.

⁸ *Ibidem*, p. 27.

Inevitabil, ceea ce prinde amenințătoare configurații este acum ideea de criză. Karl Löwith citează semnificativa descriere a francezului Proudhon,⁹ cel ce vorbea încă din veacul XIX despre *marea criză a civilizației* în care „...toate tradițiile sunt uzate, toate credințele sunt tocite” și concluziona cu existența unei disoluții ce culminează în „... cea mai înfricoșătoare clipă din existența societății umane” în care au ieșit la suprafață „...prostituția conștiințelor, triumful mediocrității, amestecul dintre adevăr și falsitate, comerțul cu principii, josnicia pasiunilor, delăsarea moravurilor...” Nu cumva aici sună ceva, pentru noi, cunoscut?

Mult mai aproape de timpurile noastre, Theodor W. Adorno aduce în discuție așa-numita *industrie culturală*, considerând că *Educația (Bildung)* se configurează în forma unei *semi-educații socializate (eine sozialisierte Halbbildung)*, termen care trimite direct la *semi-doctismul* generalizat al actualității și, desigur, la *Non-educația (Unbildung)* triumfătoare. Altfel spus la violența, grobianismul, mârșăniile și explozia analfabetismului în raport de care, la noi, nimeni nu se mai alarmează. Trecutul nu mai are loc în preocupările noastre căci, incontestabil, epoca pare tot mai dispusă să se abandoneze *Uitării (Vergessen)*. Deloc întâmplător istoricul englez Tony Judt (profesor la New York University) își mărturisea surprinderea în fața insistenței perverse cu care contemporanii încearcă „...din răspuțuri mai degrabă să uite decât să-și amintească.”¹⁰

Iată așadar problemele la care a devenit imperios necesar să reflectăm profund: *Educația, Memoria, Uitarea!*

THEODOR DAMIAN

Când centrul iese din captivitate

Scriitorul botoșănean Victor Teișanu ne surprinde plăcut cu o lucrare model care dovedește dragoste, interes și apreciere față de cultura locală. Este vorba de volumul *Poeți botoșăneni de azi*, apărut la Editura Axa (Botoșani, 2014, 222 pp.), sub egida Consiliului Județean Botoșani și a Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale din același oraș.

⁹ *Der Mensch inmitten der Geschichte. Philosophische Bilanz der 20 Jahrhunderts*, Metzler, Stuttgart, 1990, p. 65

¹⁰ Tony Judt, *Reflecții asupra unui secol XX uitat*, Polirom, Iași, 2011, pp. 11-12.

Așa cum spune Gellu Dorian în textul său de pe copertă „este pentru prima dată când cineva se ocupă într-un mod organizat de cărțile poezilor botoșăneni”. De aici importanța inițiativei lui Victor Teișanu și valoarea punerii acesteia în lucrare.

Este binevenită explicația autorului cu privire la motivația întreprinderii. Ea este legată de tensiunea (uneori creativă, alteori defavorabilă) dintre centru și periferie, dintre capitală și provincie, ținta fiind mentalitatea, încă prevalentă în multe cazuri, că viața și creația de la centru au mai multă valoare decât cele de la periferie, confundându-se aici șansele de acces, publicitate și vizibilitate cu valoarea în sine.

Victor Teișanu sugerează, pe bună dreptate că mai ales în epoca digitală de azi, a gândi global și a scrie local este ca și cum centrul este peste tot, ca și cum centrul și-a pierdut „singularitatea” și ieșind din captivitatea ce l-a ținut pe loc și într-un loc, se întrupează oriunde se gândește și se scrie global și „central”.

Nu toți poeții botoșăneni sunt incluși în acest volum, fapt ce dă de înțeles că alte ediții ale acestuia pot să urmeze. Cei incluși sunt (alfabetic, cum inteligent și-a organizat autorul materialul) Lucian Alecsa, Maria Baci, Cristian Bădiliță, Constantin Bojescu, Nicolae Corlat, Theodor Damian, Gellu Dorian, Constantin Drăcsin, Augustin Eden, Val Guraliuc, Constantin Iftime, Vasile Iftime, Dumitru Ignat, Valeriu Imbir, Horațiu Ioan Lașcu, George Luca, Ciprian Manolache, Mihai Munteanu, Dumitru Necșanu, Lucia Olaru Nenati, Petruț Pârvescu, Corneliu Popel, Cristina Prisacariu Șoptelea, Vlad Scutelniciu, Cristian Simionescu, Dan Sociu, Dumitru Țiganiuc, Mihai Ursachi și Lucian Valea.

Victor Teișanu își asumă în mod deschis subiectivitatea algerii autorilor comentați, a cărților selectate și a evaluărilor critice, fapt absolut firesc.

El crede în valoarea scrisului botoșănean, de aici acest volum merită să ofere poezilor locali mai multă circulație și vizibilitate. Cum însuși mărturisește în prefață: „Gestul nostru prestat cu onestitate și bună credință, n-are alt scop decât să contribuie la cunoașterea poeziei botoșănene contemporane, pe nedrept ignorată de critica „profesionistă”. Cu puține excepții, cărțile autorilor din Botoșani sunt rareori în vederile analiștilor consacrați, cei care, prin autoritatea lor, pot să lanseze un nume.”

Prin comentariile sale echilibrate, de rafinat bun simț, și evidentă înțelegere a cărților lecturate, Victor Teișanu face un serviciu nu numai scriitorilor botoșăneni, în special, dar și literaturii române în general.

O lecție despre frumusețea existenței

Am primit de la poeta Mariana Moga volumul de versuri *Popas în suflet* (Ed. Emma Books, Sebeș, 2011, 100 pp.) prefațat de Răzvan Maniu și cu traduceri foarte bune în engleză ale tabletelor de proză de reflecție de la începutul fiecărei secțiuni a cărții, de Iulia-Maria Hagi (în total șapte mici secțiuni).

Titlul volumului dă tonul așteptărilor cititorului.

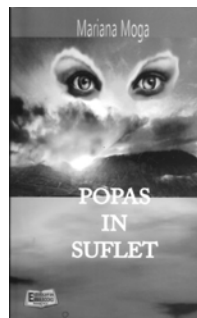
E vorba deci de o poezie meditativă în contextul căreia poeta gândește la rostul lumii și al vieții și la modul în care se situează pe sine în raport cu acesta. În poemul ce dă titlul cărții autoarea se află în fază de introspecție încercând să urmărească firul propriilor gânduri ce se „varsă” heraclitian în universul interior al sufletului, ca-ntr-un fel de navigație ce te duce pe un tărâm cunoscut și necunoscut în același timp, navigație pe care însă o faci cu speranță, curaj și curiozitate, nefiind sigur unde ajungi. De aceea în primul motto de la prima tabletă de proză poeta indică nevoia de speranță iar în textul de proză ce urmează vorbește despre nevoia de curaj, speranța însăși implicând acest curaj. În textul ales ca motto (de Charles Caleb Colton) citim: „Speranța vede invizibilul, simte intangibilul și împlinește imposibilul” (idee apropiată de alta, pe aceeași temă, provenită din Patristica ortodoxă: „când calea ți se pare imposibilă, fă din imposibil o cale”); iar în textul ce-i urmează Mariana Moga explică de ce avem nevoie de curaj pentru a spera.

Deci marile teme ale poeziei acestui volum sunt legate de trecere, a vieții, a clipei în veac, de destin („am înțeles să fiu arhiectul propriului destin”, p. 64), de încredințarea că Dumnezeu este prezent în viața noastră.

În frumoase expresii și metafore poeta vorbește de „bocancul veacului prea strâmt” (p. 17), de prefacerea clipei în veac (p. 18), de felul cum „plânge timpul” (p. 19), de felul cum lumina îți poate deveni înger păzitor (p. 38), de existența noastră „ca un fitil aprins pe care ploaia îl stinge transformându-l într-o mare picătură de ceară (p. 50) de nevoia ca gândul să devină lumină („Fii lumină/ îi spun gândului”, p. 55), despre cum poți să fii „pionul principal în joc fără noroc” (p. 60), și cum „picătura vieții/ se plimbă printre zile” (p. 71).

Cu emoție dar și cu realism poeta pare să asculte chemarea eternității ascunsă în trecerea anilor: „Din tâmpla răsăritului mă strigă anii/ și-aș vrea să scriu o simfonie-n noapte,/ dar mă opresc pe drum, mă înconjur cu fapte/ când tremură și plâng în vechiul crâng castanii” (*Confesiune*, p. 84).

Poezia Mariane Moga este o lecție despre curajul de a fi și despre frumusețea existenței noastre.

„Amintiri din hristosferă”, topite magistral în literatură

Pe scriitorul Vasile Andru îl percep ca pe un avva mirean. Un om care nu este din lumea aceasta și de la care știu că „nu am venit pe o planetă facilă” ci pe una în care la o singură șansă avem 99 de adversități. Înarmat cu asemenea limpeziri, domnia sa își împlinește în fiecare zi, exemplar, menirea. A căutat, a înțeles, a avut îngeri puternici de-a stânga și de-a dreapta, a scris cărți memorabile și, prin tot ce face, ne ajută pe noi, cititorii și bine-primitorii săi, să trecem prin viață mai senini și mai împăcați.

Vasile Andru este unul dintre cei mai spiritualizați oameni din acest spațiu. Ani de zile, după ce îi citisem cărțile, mi-am dorit să îl aud vorbind, să îl văd la televizor, să ne fie mentor și îndrumător spiritual. Lucram pe atunci la Televiziunea Română. Prin anii 2010 sau 2011, am căutat în arhiva TVR emisiuni cu Vasile Andru. Am găsit una singură, din 1990. Am înlemnit și am înțeles că este o ființă care, cumva, se ascunde la umbra modestiei și menirii sale. Nu se ascundea la propriu, pentru că nu se izolase în munți, l-am căutat și l-am găsit. Am avut una dintre cele mai mari bucurii ale îndeletnicirii mele de jurnalist. Domnul Vasile Andru, împreună cu noi, echipa TVR am realizat un portret în dialog pentru TVR Cultural. Într-o jumătate de oră cât a durat emisiunea am învățat enorm. Despre lumină, despre maștri, despre modele, despre literatură. Despre „arta românească de a trăi”, pentru că Vasile Andru deține câteva repere clare despre salvare. Îmi doresc în continuare să îl văd la televizor. Dar tot de la domnia sa am învățat că există mâini nevăzute care trasează destinele, că lucrurile au sens și semnificație acum și aici. În felul în care tocmai se întâmplă și noi nu înțelegem de ce. Poate că și aceste rânduri care conțin emoție și prețuire vor ajunge, tot pe căi nevăzute, exact acolo unde trebuie să ajungă.

Amintiri din hristosferă

Am recitit volumele domnului Andru, aproape toate. Au fost ca un cutremur de înțelegere și simțire, în urma căruia s-au așezat în mine plăcile tectonice ale credinței, rostului, bucuriei. „Nu mai există *eu*, ci numai conștiință. Acest stadiu îl numim *hristosferă*”. *Amintiri din hristosferă* este un volum care așează între coperti mari și rare, văzute și nevăzute întâlniri spirituale ale autorului. Vorbește despre Monseniorul Ghika, Apostolul Toma, Eminescu, Iulia Hașdeu, Maica Tereza. Am oferit doar câteva repere ale căutărilor și edificărilor domnului Andru. Cel pe care multă vreme, cum spuneam, îl vedeam ca pe un avva mirean, un om din altă sferă, cu alte preocupări decât cele ale istoriei imediate sau ale grijilor și neliniștilor

cotidiene. Din această carte, ca și din *Veacul meu, fiara mea* (Editura „Antet, 2014) am aflat că autorul a trăit acut „Paștele roșu la Moscova”, „revoluția și Crăciunul la Roma” și un pelerinaj la 300 000 de morți, în Bosnia. Prin urmare, Vasile Andru este unul dintre cele mai bine ancorate conștiințe în delirul acestor vremuri scoase din minți. I-a cunoscut pe unii „Mistici din Carpați”, ni i-a făcut și nouă, profanilor, cunoscuți și a revenit să trăiască și să înțeleagă istoria.

Ar trebui inventată o televiziune română, la care Vasile Andru să coordoneze departamentul spiritual. Sau măcar o publicație constantă și difuzată. Pentru că volumele domnului Andru sunt scrise limpede, omenesc precum hohotul de plâns, nu se adresează doar unei elite ezoterice.

La prima lectură a *Amintirilor din hristosferă* am citit întâi cuprinsul și mi-a atras atenția titlul „Cum se pisează dracii în Polinezia”. Mi s-a părut nostim și amuzant. Capitolul dens, cu informație consistentă ca toate celelalte conține fraze ca acestea: „În mitologia Oceaniei, nu s-a cristalizat un exponent al Răului Absolut, diavolul, de ce? Poate pentru că acei copii ai naturii nu apucaseră să trăiască Răul absolut, nici spaime apocaliptice. (...) Mult le-a trebuit misionarilor creștini să le bage în cap bieților polinezieni noțiunea de diavol” Ni se explică faptul că un ritual al locului, haka, inițial un dans războinic a fost adaptat la exercițiul de exorcizare al dracilor. Întreg spectacolul este descris cu minuție și artă literară în filigran de către autor. Concluzie: „E un spectacol teribil să vezi cum toată biserica, toți participanții, cu o dezlănțuire redutabilă, ajungând până la transa șamanică, nimicește diavolii! Iar în final, ieșiți din transa hăcuirii, pleacă acasă cu o dispoziție și o seninătate admirabile, cu senzația de purificare totală. Dar nu definitivă...”

„Ai învins, Galileanule!” și o posibilă teză de doctorat

Am oferit cititorilor această mostră literară pentru a spune că aceasta este marea bogăție, Vasile Andru. Este un român printre noi care ne poate învăța câte ceva despre liniștire, purificare, blândețe și iubire. Spun doar că *Amintiri din hristosferă* este o carte foarte bine scrisă, alertă, pedagogică, emoționantă, o carte mărturie despre marile întâlniri ale lui Vasile Andru, care, topite în literatură, au devenit daruri pentru mințile și sufletele cititorilor. Desigur că celor care, de-abia acum îl vor descoperi pe autor, în aceeași serie, amintesc o altă carte remarcabilă, *Întâlniri cu maeștri și vizionari*.

Este greu să compun un final, pentru o temă foarte amplă și ofertantă cum este literatura lui Vasile Andru. Poate că cineva își va alege acest subiect pentru o teză de doctorat. Eu, una, simt că de-abia am început să spun câte ceva. Voi încheia, citându-l pe autor, din capitolul „Apostatul bizantin și Apostatul indian. „Iulian murea răpus în război, își dădea seama

că se sfârșește nu doar viața sa ci și epopeea reintroducerii păgânismului. Ultimele sale cuvinte înainte de moarte au fost: „Ai învins, Galileanule!”

MARIA TOMA DAMȘA

Fiorul sacru în volumul *Chemarea Icoanei* de Virgil Șerbu Cisteianu

*Catharsisul obținut prin contemplarea Icoanei Eli
devine un antidot împotriva morții.*

Dumitru Micu

Poet sensibil, profund reflexiv, pătruns de ipostazele dramatice ale existenței, „homo religiosus”, exprimându-se – nu arareori – aforistic, „duh superior-sensibil”, Virgil Șerbu Cisteianu invită la meditație prin volumul antologic *Chemarea Icoanei*, apărut în 2013, la propria-i editură „Gens latina” din Alba Iulia.

Aproape din toate poemele selectate – „selecție din selecție” – transpare fiorul sacru, generat în justificate „neliniști metaforice”, specifice intelectului – intelectual...

Volumul este structurat în patru părți: Poeme pentru Icoana Eli, Icoana Eli, Alte poeme pentru Icoana Eli și *Chemarea Icoanei*, toate „componentele” profund marcate de un sacru fior. Vom urmări acest motiv așa cum evoluează el în volum: de la căutările febrile ale divinității, „marea taină a creației”, la descoperirea „Marelui Vornic [...]”, transformând nimicul în Dumnezeu”, incitându-l pe poet să fie „paralel cu lumina Ta”, „creând omul”, spre multiplele semnificații ale „Icoanei Eli” – simbol complex al feminității, începând cu Fecioara Maria, continuând cu adorația pentru „eternul feminin” sacralizat, care îl „urcă spre absolut” pe poet, rodind „florile pământului”.

Nu întâmplător prima parte debutează cu poemul *Creație*, un „alter ego” al crezului artistic al poetului: „Eu sunt *un joc din cerințele/care îmi duc cântecul/* spre marea încercare”, „marea taină a creației/ *din primăveri, din flori,/ din tot ce e cuprins*”. Speranța ultimă a poetului este căutarea „Icoanei Eli”: „Să Te creezi, să te pot găsi/în speranțele mele”, pentru că poetul e „rodul trecutului”.

Căutarea cuvântului „ce exprimă adevărul” transpare și din alte poeme, din care vom selecta doar expresii ilustrative: „rădăcinile înfipite în stânci”, „cuvintele care vibrează”, „durerile”, „o claviatură de priveliști”, etc.

Poetul se autodefinește drept „o lume”, adesea implorând divinitatea (Tată, [...] / Fă-mă Icar, / să zbor până la Tine”). El este „eveniment/petrecut pe pământ”, „...un timp/unit cu viața [...], un Orpheus”. Colindă „pe aleea Bunei Vestiri”, bucurându-se de „Lumina așternută de cuvânt”, „arzând ca lumina”, „perpendicular pe moarte”, trăind „Cu suferințe”, fiind „o mare/care își retrage apele/printr-un reflux de lacrimi/vărsate sub cupola singurătății”, este „EUL MAJUSCUL”.

Când dezvăluie memorabila *Întâlnire cu Icoana*, într-o primăvară (oare întâmplător?), „cu o Icoană ce purta inscripții/nemuritoare de rugăciuni”, propunându-i să meargă „să sărutăm cerul”, poetul folosește *forma adresată* convertită în substantive la vocativ, interjecții, pronume și verbe la persoana I și a II-a, interjecții adresate Icoanei Eli personificate.

Portretul Icoanei se amplifică, apoi, ea fiind generatoare de mistere, de adevăruri, dar și de drame: „În fața Icoanei trăiește drama...”. Poetul o numește „Icoană stea”, care îi îmbogățește „cântecul”, pentru a deveni „nemărginire”, oferindu-i „...leacul vindecării/pentru DOR și NELINIȘTE”, „să aflăm sensul semințelor”, „fericirea”. În preajma Icoanei, „gândurile sunt iubire divină”, „nevoia de a ști”. Icoana este „altarul”, „fruntea divină”, când ființa poetului poate „cuprinde lumea”.

Din altă perspectivă, icoanele, „sunt un fel de mironosițe [...], ca o eșarfă/peste sufletele noastre”, „un fel de vedenie prin suferință”, „o emigrantă”, trăind „în suferințe” sau „gregar”.

În *Ultimul poem pentru Icoana Eli*, poetul recunoaște: „m-am simțit vecin cu Marele Vornic”, auzindu-i „uneori [...] răsuflarea”, și stă „între antiifoane și / psalmi”.

Partea a doua, *Icoana Eli*, debutează cu *Primul poem pentru altă Icoană*, care i-a dat poetului „o nouă exaltare”, fiind „o Icoană doar din crâmpoie”, „noua [...] claviatură”, pe care acesta va „cânta mai pasional/îmnul prin care leg clipa/de absolutul celei de a doua veniri”. El recunoaște: „Frumusețea Icoanei/e o dezertare subtilă [...] / de la alte treburile lumești [...] / când inima este orgă a timpului meu”, rămânând „cu o singură Icoană”, care îl „urcă spre absolut” și devenind „centrul metafizic/de unde primesc/substanțialitatea divină”. El își fixează „axa inimii în Icoană”, pentru că vrea să compromită moartea, pentru ca „să nu mai stingă/lumina luminilor”.

Impresionant cum poetul ajunge la convingerea că „În EU, / există o zonă mai luminoasă [...], o zonă numită credință/ care are o funcție pe pământ”. Printr-o suită de interogații retorice, nu își concepe destinul „dacă prezența Marelui Vornic/ n-ar mai fi posibilă în mine”, „păstrarea trecutului” o vrea „la marginea mănăstirii”, unde „sfînții ar coborî/ să se spovedească în fața icoanelor”. În acest context, își va crea „o lume [...] / fără frică/ din înțelepciunea care naște/ teama de păcate...”.

Convins că „la judecata din urmă/ nu se pun în balanță numai rugăciunile”, eul liric se confesează: „Abia acum încep să înțeleg gândurile Marelui Vornic/despre paradis...”.

La întrebarea „cine este Eli?” poetul răspunde ferm: „este imaculata”, „este iubirea necondiționată”, „iubirea eternă”, „omniprezența/ erosului acoperit/ de Marele Vornic...”, „este începutul [...]/ sfârșitul/ Sunt Alfa și Omega”. El trăiește „cu Marele Vornic/ într-un timp alternativ de gânduri...”

Despărțirea de Icoana Eli îi cauzează stări confuze: „mă rănește chiar și raiul”, „Sunt numai haos”, „Sunt o deznădejde”. Remediu ar fi: „Doar gândul ce mă pune în leagănul astral/ și-mi redă Universul cu zâmbetul lui” (*Despărțire*). În concepția poetului, Marele Vornic este o problemă simplă / pentru sfințenie [...], e viitorul”.

Ultima parte a volumului, *Alte poeme pentru Icoana Eli*, evocă pe Dumnezeu: „Trebuie să mă gândesc/ cum îl pot uza pe Dumnezeu/ să nu mă plictisească adevărul/ (*Am înțeles*), „simt că mă apropii/ mai mult de Dumnezeu”, „...îmi îngădui/ să gândesc orice/ despre Dumnezeu” (*Cuminecătură*), „Dumnezeu e un amurg vesel” (*Clipe*), „...cu mâinile lui Dumnezeu/ peticești inimi”, „...Dumnezeu/ a răbufnit/ în alte ființe”, „Exilul meu/ nu poate fi vecin cu Dumnezeu”.

Universul poemelor se completează cu „inedite”, din volumul *Chemarea icoanei*, adevărate poeme erotice. Poetul vrea să-și cucerească iubita „printr-o armonie de cuvinte” (*Gânduri*): „se coc în mine/ poemele iubirii” (*Mesaj I*), „Ca o stea te arcuiești/ peste sufletul meu”, „parbrizii inimii” (*Mesaj II*), „...m-ai îndemnat să cunosc lumea ta [...] cu toate virtuțile tale” (*Mesaj III*), „Adam și Eva [...] au dezagregat iubirea (*Blestem*), „...trebuie să lipim obraji/ de sinceritate și neant” (*Aș vrea*). „Vreau să defilez/ cu steagul iubirii în mână/ până unde izvorul e curat (*Un cântec...*), „visul meu să fie sfânt/ ca sufletul tău blajin/ ...te port în suflet, Icoana mea” (*Alt cântec*), „În teritoriul INIMII/ am ridicat un palat de cuvinte/ în care vei locui oricând (***)”, „muguri/ ardeau în explozii de iubire” (*Vorbește, iubire...*), „din ochii tăi curg/ multe rugăciuni”, „cauți miezul ce are un dor” (*Sărbătoare*).

Și poemele dedicate iubirii respiră fiorul sacru, pentru că simbolul Icoanei este încorporat în chipul iubitei („raza mea de soare”, „bătaia inimii mele”, „semne de întrebare/ prin care mă amăgești”, „dalbe fecioare/ pe îndemnuri cerești”, „faci alei pentru îngeri/ pe întinderile cerului”, „Putea-vom auzi/ melodia tainică din noi?”, „Tu mi-ai aprins focuri/ în care materia mea/ nu moare”, „să îndulcesc fericirea în trupul Icoanei/ alcătuit din toate întâmplările materiei”, „Simt cum Icoana/ poartă în ea povara/ infinitului erotic...”, „Ca o stea te arcuiești/ peste sufletul meu”, „Firele tale de lumină/ ne leagă în infinitul simbol al veșniciei”, „Doamne, sufletul meu îl simt/ alătura de trupul ei/ ca un andante cosmic”, „noi vom cădea în noi/ trăind absolutul...”.

Asemenea poezilor moderni, Virgil Șerbu Cisteianu reușește un anume acord al contrariilor, în care visul se disciplinează logic, misterul se întrgește firesc de rigoare sub fiorul sacru, iar impulsul spontan îmbracă haină confortabilă implicând sugestia și ambiguitatea, în vers alb, descătușat de canoane.

Puse sub fior sacru, poemele lui Virgil Șerbu Cisteianu sunt un florilegiu frumos mirositor al unui veritabil POET.

IOAN VASIU

Pentru Adriana Weimer „mai presus de toate e dragostea“

Printr-o fericită întâmplare, mi-a „căzut în mână“ volumul de versuri intitulat *Un cer de cuvinte*, semnat de talentata poetă Adriana Weimer și publicat la prestigioasa Editură Marineasa din Timișoara, în anul 2012.

Traduse în limbile engleză (Ada D. Cruceanu), germană (Hans Dama), italiană (Ioan Sîrbu) și franceză (Elena Ghiță), poeziile incluse în această carte pot fi considerate „simple comori“, „sfeșnice de argint“, „stropi de cuvânt“ și „lumini topite-n curcubeu“, cum bine încearcă să ne convingă Adriana Weimer. Și reușește. În ciuda faptului că toate poeziile grupate în volumul la care fac referire sunt scrise în vers liber, au totuși un ritm și o muzicalitate interioară, ușor sesizabile de un cititor sensibil avizat: „Cât zbor îngenunchează/ în păsări/ pentru aripi/ ce nu pot zbura/ de prea multă liniște/ și prea mult cer.// Câtă lumină se topește/ pe buze/ pentru nașterea/ unui singur cuvânt/ spre iubire“ (*Profund*). Mirându-se, de bună seamă, „în câte feluri ți-e dat să trăiești“, poeta constată la un moment dat că, în viață „Ți se dă să alegi,/ dar nu ți se dă să știi/ care drum/ dintre bine și rău/ ți-e destin“ (*Stare de spirit*).

Cartea aceasta, pe care Adriana Weimer ne-o oferă, cu atâta generozitate, se aseamănă cu o fereastră larg deschisă, prin care, noi, cititorii, putem privi în „interiorul“ său, așa cum și poeta poate, la rândul ei, să ofere trecătorilor „picături“ din preaplinul sufletului său: „Miezul clipei să fii,/ până când/ adevărata lumină/ își deschide seninul“ (*Miezul clipei*) sau: „Să iubim clipele/ ce vin înspre noi din iubire// să iertăm clipele/ ce se duc dinspre noi/ spre povara tăcerii eterne/ în nerostire“ (*Nerostire*).

Tânăra poetă din Lugoj are o ușurință și o îndemânare în mânuirea condeiului, cum la puțini poeți din generația ei am întâlnit. Versurile sale trădează un suflet deosebit de sensibil. Pentru exemplificare citez, în întregime frumosul poem, intitulat *Și stelele*: „Stelele mor de singurătate,/

ca oamenii,/ de prea multă lumină neluminată,/ de prea multă umbră necălcată.// Stelele mor pe sărite,/ ca oamenii,/ din când în când,/ câte una, câte unul, mai cad.“

Discursul liric al Adrianei Weimer surprinde prin melancolia ce ispitește și suplinește adeseori, într-un mod fericit, atitudinea poetei, nu îndeajuns de comunicativă, dar suficient de răspicată încât să rețină atenția iubitorilor de poezie adevărată: „Sfântă lumină topită-n curcubeu/ în ochii cerului senin de după ploaie,/ mi se rostesc cărările-n destin,/ în ochi răsare-o ultimă văpaie“ (*Curcubeu*) sau: „Atât de mult aş vrea să vă fiu/ o mare de lumină/ într-un strop de cuvânt/ și o mare de suflet/ într-un strop de lumină“ (*Să fiu*).

Concluzionând, trebuie să subliniez că acest minunat volum pe care ni-l oferă Adriana Weimer este ca o liturghie a unui suflet curat, sensibil și nostalgic. Avem bucuria să cunoaștem încă o poetă ce impresionează prin originalitatea, șarmul și naturalețea meditațiilor sale lirice. O poetă ale cărei cărți pot să ocupe un loc de cinste pe rafturile unei biblioteci imaginare a literaturii noastre contemporane.

DUMITRU TÂLVESCU

Dor de vară

*Măinile ei desenau căi de acces înspre vise
Iar pașii o duceau prin lumea vegetală
Putind printre petale și iarbă temerară
Degetele ei albe mângâiau pașii
Formau împreună mersul prin aer
Ca și cum ea s-ar fi născut din salcâmi
Pentru că zâmbetul ei așa de alb mirosea
La fel și chipul în trup de otavă
Corpul ei adăpostit în ie roșie
Cu sânii tremurând de bucurie, sub privirile mele
Nici furtunile nu îndrăzneau să nască fii
În ziua aceea în care așteptam alt timp
(Poate cel al lui Saturn, sau al lui Pluto
Cu zilele lor mai lungi)
Răpită dintre secunde, figura ei
Rodea în mine patimi și durere
Carnea mea urla orbește, fără răbdare
Urând fără de frică amurgul de aproape
Suavă și albă, ea s-a pierdut după un dâmb
Iar eu am rămas solitar printre vise, la Săcărâmb.*

Așteptare

*Îmbucurat-am gândul cu un vis
și cer deschis-am larg spre altă zare ...*

*Întruchipam povești, credeam în ele,
umbre dansau pe zidul amintirii mele.*

*Verbul prindea și chipuri, dar și măști
se tot rotea privirea dinspre toate.*

Un nevăzut candid cerea acum permis.

*Misterul - ca un Făt-Frumos promis –
venea pe calul alb
din necuprins
din de departe ...*

Tu

*Liliacul din grădină
trecut de ani -
și-a uitat înflorirea.
Apa sărată a lacrimilor mele
i-a oprit acum
întrecerea
cu
Timpul*

*De după deal
Moartea
stă la pândă
și
așteaptă - cu atâta încredere –
renunțarea*

*Numai tu,
cu un gând de zâmbet,
îi aduci înapoi culoarea!*

*.... Întunericul
se lasă acum înspre departe!...*

Spre noapte

*... graba cu care vine toamna!
Aud cum crește iarba peste
aduceri aminte*

*Umbră de storuri la ferestrele
gândului.
Printr-un ochi de geam
culoarea visului tău
într-o dimineață de primăvară ...*

*semnul căldurii
scut înspre întuneric.*

Eternitate !

Rugă pentru toamnele mele

*Rupe-mi lanțurile, Doamne,
Lasă-mă să ies din mine
Și mai dă-mi vreo două toamne,
Să-mi coc roadele creștine!*

*Inimii găsește-mi cheie,
Că mi-i dăltuită-n piatră
Și-i închisă-n ea o zmeie
Ce o ține ferecată!*

***Eu nu râvnesc la vreo
coroană***

(Cu respect, poezilor glorioși)

*Eu nu râvnesc la vreo coroană,
Căci am coroana mea de spini
Și fruntea toată mi-i o rană
Din truda mea prin mărăcini...*

*Eu nu râvnesc la vreo coroană
Căci moștenesc un biet ogor,
Averea mi-i o simplă pană
Și-o filă smulsă din cotor.*

*Eu nu râvnesc la vreo coroană,
Căci dat îmi e să ar cu plugul –
Cât nu-s de rasă ariană,
Îmi strâng sărman în pumn belșugul.*

*Eu nu râvnesc la vreo coroană
Căci n-am blazonul de noblețe,
Nici de zidit nu am o Ană,
Deci muza n-o să mă răsfete.*

*Eu nu râvnesc la vreo coroană,
Și neîncoronat va fi să mor –
Cât stihul mi-i doar mie hrană,
Rămân doar scribul din popor .*

*Și odată ce-i deschisă,
Unge-mi-o cu sfânta-Ți tină,
Dă-i speranța cea promisă,
Umple-o, Doamne, de Lumină!*

*Dar Te tog să ai răbdare,
Dă-mi Lumina cu încetul,
Că-ntunericul mi-i mare
Și-ndărătnicit proclerul!*

*Și lungește-Ți mila, Doamne,
După cât de-ncet mi-i pasul,
Răbdă-mă vreo două toamne,
Până-mi hotărâști ispasul!*

VASILE ANDRU

Taina Hiacinta era foarte aproape de Dumnezeu când s-a prăbușit, în Himalaya

Părinții sau nașii, botezând-o cu numele Taina Hiacinta, au programat-o cu o moarte „mitologică”. Tatăl, savantul, știa cine a fost Hiacintha și ce moarte atroce a avut, dar, om rațional, nu admitea că numele modelează destinul.

În primăvara 1992, în Himalaya, mi-am luat rămas bun de la Hiacinta, dumurile noastre se separau: eu am rămas la o mănăstire lamaistă, iar dânsa, în echipă cu o prietenă, tot alpinistă *part time*, a continuat urcușul, pe creste, într-o expediție teribilă, vrând să atingă un pisc redutabil, Dhaulagiri (8167 m.)

Mi s-a părut, o clipă, că aș fi putut să le determin să-și schimbe planul vieții și să rămână aici, la modesta altitudine de 3200 metri, la mănăstirea lamaistă care ne oferea o ospitalitate necondiționată, adică nu ne cerea să ne convertim, ci puteam să slujim dumnezeului cu care venisem de-acasă... Să încerc să le schimb planul vieții... Totuși nu eram convins că aici, în mănăstire, Dumnezeu ar fi mai palpabil decât pe vârful Dhaulagiri unde mergea Hiacinta. Simțeam o bucurie că ea va ajunge acolo... că tot asceză se cheamă ceea ce face ea... Firește, orgoliul monahicesc a născut zicerea „mănăstirea e tinda raiului”. Cunoșcusem mai multe tinde ale raiului, iar mănăstirea era, mai curând, sala de așteptare a unui rai plauzibil.

Hiacinta: Probabil că Dumnezeu este mai aproape de om aici, într-o mănăstire... Dar eu nu pe Dumnezeu îl caut, Andrule. Eu sunt doar o alpinistă. Mai bine zis, sunt doar o alpinistă *part time*! (În principal, era lector universitar).

Andru: Și în mănăstire, Dumnezeu este la purtător... Iubesc mănăstirea ca oaspete, după cum iubesc planeta asta ca oaspete. Pun și eu osul la treabă, la asceză adică, deci nu-s un oaspete somnoros. Dar știu că Dumnezeu nu-i chiriaș într-un templu, ci se află oriunde Îl aduci tu, sau Îl chemi. Tu, pe piscul Dhaulagiri, vei atinge cerul cu mânuța ta... Noi, aici, pe prispe mănăstirești, suntem departe de cerul pe care tu îl vei atinge cu mâna. Asta mi-a spus-o Sri Tapovan, un mahatma din Uttarkashi. A zis că în templu nu se află nici un zeu, iar el i-a aflat numai în munți. Sri Tapovan este un mistic hoinar în Himalaya.

Hiacinta: Atunci tu de ce iubești stupa asta?

Andru: Eu sunt un hoinar prin mănăstiri. Nu știu alții cum sunt... dar eu simt că într-o biserică emoțiile religioase sunt mai intense. Intense până la fosforescență. Pentru Sri Tapovan, emoțiile religioase erau mai intense în

pustia muntelui. Despre tine aş spune că, cu cât urci mai sus în Himalaya, cu atât eşti mai aproape de cer. Şi vei fi mai aproape de legenda ta personală.

Hiacinta: Ştii, Andrule, eu mă piş pe legenda mea personală. Noi urcăm muntele pentru că există munte. Acolo sus, este o altă viaţă. Este o *hiperviaţă*, cum ar zice prietenul nostru basarabean Alexandru Mironov. Intri în altă lume. Acea lume mă copleşeşte. Şi cobor de pe munte numai ca să mai am unde urca din nou, încă o dată. Acolo... te muţi în alt tărâm. Pentru asta ne ducem noi pe Acoperişul Lumii. Eu am mai urcat o dată în Himalaya, tot pentru Dhaulagiri, dar n-am reuşit atunci să-l ating. Unul, întrebând ce forţă interioară îl propulsează tocmai pe Chomolungma (Everest), a răspuns: Urc pe Everest pentru că Everestul există! Eu aş răspunde că... mă mut în alt tărâm.

Andru: Cred că şi mănăstirea e un alt tărâm. Există o egalitate de anvergură între alpinistul himalaian şi monahul himalaian. E drept, la mănăstire se poate şi trândăvi, este chiar locul trândaviilor de elită, şi mulţi leneşi precum Aretas şi-au găsit mântuirea în clausură. Pe când cinul vostru, al alpiiştilor himalaieni, exclude orice trândavie... Este singura asceză care se face doar cu chemare...

Taina Hiacinta: Tu citeşti totul în cheie mistică, Andrule. Este ticul tău profesional, să zic aşa. Sau, acum, mă idealizezi pe mine... Îţi cam idealizezi colegii de generaţie, vrei să inventezi nişte genii în biata noastră promoţie... Sau îţi repari nişte frustrări personale... că-n mintea fiecăruia există o fantasmă de expediţionar... Vorbind în cheia ta mistică, evident, Dumnezeu e mai abordabil aici... la călduţ.

- Azi cred ferm că tu, Taina, pe măsură ce urci pe culme, eşti mai aproape de Dumnezeu. Chiar dacă Dumnezeu este o vastitate interioară, e nevoie de o scară, de un munte... un Carmel... un Tabor... Ca să-l descoperi în tine, îţi trebuie fie un munte, fie un templu... Aşa că eu te laud acum, şi-ţi spun că eşti mai vrednică decât toţi devoţii... Dar, în acest ceas, sufletul meu este mâhnit, Hiacinta...

- Ai vreo presimţire... cu privire la ascensiune? Nu-mi ascunde, cred că ştii ceva, simţi ceva... Voi aştia, cu yoga, cu zen-ul, cu samadhi, ştiţi ceva. Eu nu sunt superstiţioasă, nu mă sperii. Te rog, nu mă cocoloşi, spune-mi în faţă. Orice mi-ai zice, tot nu mă abat. Dar spune dacă ai vreo presimţire. Ştii, şi Alexandru cel Mare când mergea la război, consulta oracolul. Aşa şi eu... Ajung sau nu ajung pe Dhaulagiri?

-Nu ştiu, Hiacinta. Nu pot să profetesc, ci cel mult să ursesc... Munţii aştia au toţi imensitate, şi piscul de 5000 de metri seamănă cu cel de 8167 de metri. Eu şi aici, la 3200 de metri, simt că Himalaya mi-a arătat tot ce are. După cum... nu trebuie să bei tot oceanul ca să afli că apa lui e sărată... Dar astea sunt parabole, ori tu vrei un oracol. Nu ştiu, Hiacinta. Nu pot profeti, dar pot ursi. Tu vei ajunge la Dhaulagiri...

Când voi scrie despre acestea, peste 22 de ani, lucrurile vor fi deja întâmplate, așa că voi putea face profeții despre trecut... Atunci, discuția despre drumurile noastre care se bifurcă va fi fost în întregime oraculară...

Hiacinta: Tu vrei ca eu și Sanda să rămânem aici, să ne convertești la meditația *Om mani padme hum...* de frică mare că ne-am putea prăbuși... Să știi că orice alpinist în Himalaya este conștient că pasul următor poate fi fatal... și totuși în fiecare an suntem tot mai mulți care batem munții. Ai vrea să rămânem aici, în perspectiva de a muri liniștite în bârlogul nostru... și tu să ne înveți să atingem extazul mistic... Dar noi două, Sanda și cu mine... extazul – mistic sau nemistic, ce-o fi – l-am atins. Și... e timpul să pornim la drum. Noi ne vom atașa unei echipe multinaționale de alpiști, lucrul este stabilit și parafat, și vom merge o vreme împreună cu echipa. Dar, marele pisc, îl vom atinge fiecare pe cont propriu. Am și un steguleț tricolor pe care-l voi planta acolo, pe vârful...

Așadar drumurile noastre se vor separa. Eu aveam să rămân la ospitaliera mănăstire, cu canonul meu, iar Hiacinta avea să urce marele munte, canonul ei. Acum își pregătea masca de oxigen, că dincolo de 3300 de metri aerul este foarte rarefiat.

- Taina Hiacinta, eu acum sărut mâna ta care va atinge cerul. Este pentru mine o clipă supremă să sărut mâna care va atinge cerul.

(Am spus-o cu o cutremurare care-mi trăda presimțirea finalului, și Hiacinta a fost emoționată. Dar a parat duioasa lovitură cu o înbrâncitură de duh, băiețească: *Fuck you!*... sau așa ceva... Avea o lacrimă în colțul ochilor când a spus asta, poate din cauza emoției, poate din cauza frigului, eram totuși în Himalaya!).

Deși este sobră și are humor cu carul... a resimțit un pic lirismul clipei. Ca marii asceți, gândul morții, vecinătatea morții, îi dubla focul vieții și nicidecum n-o trăgea îndărăt. Mărturisesc că, pe atunci, eu nu aveam „amintirea morții”; or, fără aceasta, niciodată nu simți abisul existenței sau culmile ei. Fără amintirea morții riști să te crezi nemuritor, nu în glorie ci în inconștiență, iar asta te ține la suprafața lumii, nu în inima ei; la suprafața lui Dumnezeu nu în miezul legii Lui... Riști să crezi că ai timp pentru tot felul de mărunțișuri... estetice. În privința asta, Hiacinta era cu 27 de pași înaintea mea, folosind codul Scării Sinaite. Mai mult, deși nu îl citise pe Evagrie Ponticul, în clipa asta era la înălțimea lui Evagrie Ponticul: avea amintirea morții, de aceea era strașnic de tonică și pusă pe șotii uraniene...

În această stare de suflet ne-am despărțit. Nu știam că era ultima oară când o mai văd. Și-mi părea rău că am rostit acele cuvinte care, vrând să fie admirative, erau testamentare: *Sărut mâna ta care va atinge cerul...* Era ca și cum aș fi zis: Sărut mâna ta care va da mâna cu Dumnezeu... Vorbele mari pot programa subconștientul cu măreție, dar pot programa și viitorul tău, destinul, cu victorii de dincolo de lume...

De altfel, ziceam, prima programare a destinului său cu neant vesel i-au făcut-o părinții, când au botezat-o Taina... Adică ei n-au ținut cont că nașterea unui copil este chiar încetarea Tainei, este chiar o destăinuire, adică o întrupare... Doar moartea este taină absolută, și nu trebuie să-l sortim pe copil Tainei.

Dar Taina Hiacinta se amuza foarte tare de ambele nume ale ei. Considera că numele Hiacinta este o poreclă nostimă și-i găsea rime culinare, gustoase. Adică nu-i lua în considerare semnificația mitologică, tragică (Hiacinta din mitologie moare înfășurată într-un veșmânt alb otrăvit), ea nu credea că un asemenea nume poate fi de rău augur, ci îl considera o glumă de proporțiile Olympului...

La plecare, i-a zis tovarășei de drum și de prăpastie... i-a zis râzând de se veseleau și munții și soarele:

-Pe cai! La drum! Ce mai aștepți? Înțelege că omul ăsta ne-a dat binecuvântarea sinaită și lamaistă, așa că suntem în pace cu duhurile munților cu și fără cornițe... Pe cai!

A scos un chiot lung, de hiperviață. *Iuuu-huuu-huuuuu!* Un chiot cu ecouri silențioase. Apoi mi-a zis:

-Promit că-i ultimul chiot pe care-l scot aici; mi-am permis pentru că suntem abia la ușile spre Acoperișul Lumii. Când vom fi la înălțime, este interzis să strigi sau să fluieri. Un chiot ca acesta, poate produce avalanșe fatale... care te pot trimite direct la Shiva sau la Anapurna, sau cum s-o fi numind lumea cealaltă în părțile locului...

Hiacinta și coechipiera ei au fost înghițite de o avalanșă, la numai un kilometru de Dhaulagiri. Cu o zi înainte, ele două s-au desprins de echipa multinațională, care hotărâse să amâne cu o zi asaltul final, pentru odihnă și deplină stabilitate a vremii. Româncele au zis că amână și ele cu o zi, dar vor campa ceva mai încolo, un pic mai aproape de pisc, fără să se distanțeze mult de grup. Vârful era pe aproape, ele voiau să campeze la poalele lui după ce-l vor fi zărit. Urmând ca, a doua zi, să aștepte și restul echipei ca marele asalt să-l dea împreună. Astfel au mai înaintat doar două ore, apoi deodată în fața lor a apărut vârful Dhaulagiri. Din locul acela, se vedea la orizont piscul care atingea cerul.

Îmi închipui că la vederea piscului, Hiacinta a trăit o emoție aproape de extaz, și poate nu și-a oprit un chiot... sau n-a vrut să-l oprească văzând piscul... poate și-a spus că asta e ultima culme pe această lume, a trăit intrarea în alt tărâm, s-a mutat brusc în alt tărâm, și nu-i mai venea să se întoarcă în lumea noastră pentru a o lua de la capăt să urce iar și iar... și nu și-a stăpânit chiotul trecerii supreme...

Dar asta e o ipoteză de om care aurește legendele promoției sale... cum mi-a spus odată Hiacinta. Chiotul ei putea fi și lăuntric... și tot se provoca avalanșa. Mai degrabă a fost o pură coincidență... între extazul ei

de a vedea piscul și producerea naturală a avalanșei. Care putea fi stârnită și de o murmurire de pietre, de o pală de vânt... nu vom ști niciodată.

Trupul Hiacintei n-a fost găsit. Dar, peste ani, în satul din vale de unde pornești spre Dhaulagiri, i-a fost ridicat un mic memorial, iar o școală a primit numele româncei care a poposit acolo înainte de escaladare... înainte de a atinge cerul cu mâna ei. Ea producea o impresie durabilă ori pe unde trecea, prin vivacitate, prin humor, prin mici daruri, și oamenii aceia și-o mai amintesc. Iar pomenirea lor este cea mai de preț postumitate.

-Unde v-ați văzut ultima oară, ce vești ai de la Taina, unde ar putea fi, crezi că este rătăcită pe undeva?... mă întreba Izabela, verișoara Hiacintei, când am revenit în țară, pe 27 iunie. Crezi că mai trăiește? Oficial, e dată dispărută, dar asta e ambiguu și ne mai lasă speranțe. Tu ce știi? Ce să-i spun Alexandrei, fiica Tainei, să-i spun că mai trăiește? mă tot întrebă.

Tăceam, nu mă repezeam să spun că da, eu cred că Taina mai trăiește. Dar Izabela nici nu voia răspuns, se temea că voi da răspunsuri criptice, oraculare... Și zicea: Noi o așteptăm... ea va apărea într-o zi. Era mereu pusă pe ghiduși... mereu pusă pe șotii mitologice... Așa și acum, probabil.

(Din volumul în pregătire: *Amintiri din hristosferă*, II)

FLAVIA COSMA

Vară imposibilă

*Aerul dospit se nămolește.
Miroase de parcă orașul
S-ar fi mutat prin farmec,
La malul unui lac.
Pescăruși înfoiați
Adorm pe asfalturi fierbinți.
Miasmele grele ne transportă brutal
La țărmurile altor continente;
Revedem în gând lacurile tulburi,
Epidermele brune respirând dorințe,
Cerurile moi, portocalii, albastre,
Tristețile adânci, șesurile vaste.*

*Pod peste lume,
Iubirea străină
Mă arde sălbatic
Cu marea-i absență.*

Caut

*Caut de prea multă vreme,
dar am uitat ce.
Printre milioanele de vreri,
nu știu dacă am găsit ce.
Trasă într-una în zăluda-mi preumblare,
totul curge fără-ndemânare.*

*Caut acel ceva fără nume,
fără contur,
fără masă
și știu că-l voi găsi
atunci când voi învăța să uit.*

*Caut uitarea.
Uitarea de sine,
singura care-mi zăpăcește trecerea.
Aici, acolo, dincolo,
ca-ntr-un labirint neguros.*

O rămânere contemplativă

*Dacă plec acum,
e ca și cum aș trișa destinul.
Îmi înalț respirația până la Templul lui Dumnezeu,
și aștept.*

*Stranie senzația de așteptare:
mă mângâie adierea aerului divin.
Înaripate migratoare,
cu aripile obosite
ciripesc în agonie.*

*Un poem dramatic,
început din timpuri apuse,
rămân încă o vreme
să contemplant libertatea condeiată
în culori negrăitoare.*

Zăpada proletară

La nr. 75 locuia tovarășul Chișinevski cu familia. Știu asta, pentru că ne jucam în curtea facultății de drept, cu băiatul lor, Oskar Gari. Avea o viteză teribilă când fugea, dar pe mine tot nu mă întrecea, motiv pentru care deseori refuza să facă parte din grupa mea de joacă. De altfel, nu l-am văzut niciodată mergând. Tot fugind, parcă-l urmărea cineva. Și nici limba noastră nu o vorbea bine drept pentru care copiii râdeau de el.

Îată deci că eram foarte înconjurați și bine păziți de oamenii „de bine” ai acelor vremuri.

Mai locuia acolo în același apartament, fosta proprietăreasă, doamna Maria Pătărlăgeanu.

I se „repartizase” și ei –în casa ei- garsoniera, adică o cameră cu baie și bucătărie care în vremurile bune servea drept dormitor. Această garsonieră o împărțea cu fiul ei Titi Pătărlăgeanu. Diferența de vârstă dintre ei era de 22 ani. Doamna avea 92 iar fiul 70 de ani. Doamna Pătărlăgeanu, era o persoană mică de statură, educată în școlile pariziene, ca și fiul de altfel.

Mai exista acolo într-o altă cameră nora ei, Telia Pătărlăgeanu. Îi murise soțul (un alt fiu al Doamnei) și acum era „combinată” cu un tip „tot un fost” care purta cu el mereu o vioară. Il vedeam rar, nu se arăta!

Târziu când am crescut, am înțeles că ei erau „clica de foști exploataitori” care să mulțumească Partidului Comunist și tovarășilor lui înțelegători la nevoile oamenilor că nu i-a aruncat în stradă „unde le era locul”.

Telia reușise să se angajeze la o policlinică pe Calea Plevnei. Rareori deschidea ușa bătrânei; numai, așa să vadă dacă mai trăiește, nicidecum de vreun ajutor. Și un mic apropos: vorbeau vechii locatari că în anii trecuți la un moment dat Telia a coborât pe geam în plin bulevard ajutată de pompieri să nu o descopere soțul personal în compania soțului altei soții! Nu era o problemă, pompierii erau vecini buni, îi despărțea numai o curte de blocul cu nr.77.

Imi plăceau „armoierile” doamnei Pătărlăgeanu fiindcă aveau oglinzi mari și frumoase. Toată camera se vedea în ele. Fuseseră aduse dela Paris, bineînțeles. Deseori mă uitam în oglinda lor și mă strâmbam în fel și chip, scoteam limba, bălângăneam capul, puneam degetul arătător pe vârful nasului să-l prind în oglindă, tot felul de minunății copilărești care-mi treceau prin minte. Intr-una din zile chiar am observat-o pe doamna Pătărlăgeanu cum râdea „în barbă” văzându-mă ce fac.

M-am rușinat și m-am așezat pe canapea. Era totuși un moment în care mai ieșea din monotonia zilei, deci eram și eu bună la ceva pe acolo!

Nu mi-a spus-o niciodată dar când mă vedea, mă primea totdeauna cu un zâmbet.

Ei, de la canapea unde nu aveam stare, am trecut la pian. El se uita la mine, eu mă uitam la el și simțeam așa că-mi trimite un fel de atracție nedeclarată. Din toate lucrurile cu care m-a înzestrat bunul Dumnezeu, două nu au fost pentru mine și am suferit pentru asta. Așa este omul păcătos și nemulțumit! Norocul nostru cu mare mila Domnului să ne ierte. Ziceam deci de talentul de a picta și plăcerea de a cânta. Nu am ureche muzicală și nici „mână” pentru pictură.

Deci dacă tot se afla acolo un pian, să mă joc și eu puțin cu el. Îmi plăcea nespun dar pe doamna o deranja la un moment dat, cât și pe fiul ei bătrânul Titus. El o rezolva mai ușor și repede cu mine. Se așeza lângă mine pe scaun și începea să cânte cu degetele-i bătrâne și butucănoase dar bine învățate din mulții ani trecuți. Cântau parcă singure. Toate acestea se petreceau până când îi veneau nervii aceia necontrolați, după care se oprea și pleca. Se ducea pe scaunul lui la masa de lângă geam. Stătea acolo toată ziua și se uita afară. Zăcea singur în suferința lui. Nu vedea nimic mai mult decât cealaltă aripă a clădirii care toată vara era împodobită cu iederă verde și din când în când pe noi chiriașii care circulam pe culoar la diferite ore. Dacă nu ar fi avut problema cu nervii, ar fi fost un foarte bun observator al activității locatarilor sau ar fi fost altceva decât un bătrân bolnav. Într-un fel, acest om, era „condamnat”, sechestrat. Nu ieșea niciodată mai departe de holul comun, nu vedea alți oameni sau forfotul străzii. Probabil sau mai bine-zis, în viața lui a trăit în mijlocul societății până să cadă și peste el cele două nenorociri – boala de nervi și boala comunistă. Boala de nervi și-a mai tratat-o el în fel și chip dar cu plaga comunistă nu s-a mai putut. Doar nu era ca ei, tovarășii „care se îngrijeau de viața oamenilor” să ajute un „dușman al poporului, un esplotator”!

După aceea, mă ridicam și eu de la pian și mă așezam din nou pe canapea. Nu știu nici acum în ce mod eram atrasă de acești oameni. După cum am mai spus, noi ocupam o cameră frumoasă, luminoasă, vedeam bulevardul cu tot ce mișca, puteam să stau foarte bine acolo până venea mama de la serviciu. Să fi fost lipsa bunicilor ?

Toate cele ce povestesc aici, se petreceau în liniște, erau un fel de mișcări obișnuite ale casei. Mă simțeam bine că se vorbea frumos și încet. Nu mi-au plăcut niciodată zgomotele și zgomotoșii.

(Fragment din cartea cu același titlu în curs de pregătire pentru tipar)

M. N. RUSU

Radu Theodoru. O precizare istoriografică

În urma articolelor mele¹ despre scriitorul și generalul de Flotilă aeriană (R) Radu Theodoru primesc de la domnia sa o scrisoare pe care o reproduc mai jos, considerând-o a fi o contribuție necesară pentru istoria presei literare și a Uniunii Scriitorilor din România. Așadar:

Radu Theodoru către M. N. Rusu:

„Zaharia Stancu găsisese formula să uzurpe organizarea osificat-stalinistă a Uniunii Scriitorilor pe filiale strict-teritoriale, propunând Asociații la care să adere scriitori pe criterii de compatibilități estetice și personale. Norma statutară prevedea că o asemenea Asociație putea fi omologată dacă întrunea minimum 12 membri titulari ai Uniunii Scriitorilor.

Eram secretarul (președintele) Filialei Brașov a U.S. care avea doar 3 membri titulari, restul stagiați (asta prin 1966). Formula lui Zaharia Stancu era una absolut democratică, noutate ce trebuia folosită.

Am bătut Sibiul, Deva, Hunedoara, obținând adeziunea titularilor (adică membrii deplin ai U.S., nota mea, M.N.R.).

La chemare au răspuns cu entuziasm confrăți bucureșteni, de multă vreme consacrați și bine instalați în istoria literaturii române contemporane. Sau consacrați, dar nu și legitimați oficial din motive politice.

Am editat revista *Caiete de literatură* care a adus în bugetul sărman al Asociației o sumă văltoasă pentru acel timp, din care s-au construit premiile pentru cele mai valoroase cărți apărute în anul 1969. Excluzi de la premiere membrii conducerii Asociației. Printre premiați – marinarul poet George Dan.

În fotografie George Dan primind premiul înmănat de președintele Asociației, Radu Theodoru, cu mâna în gips. Fracturată într-o tumbă spectaculoasă coborând Postăvanul cu schiurile.

Frate M. N. Rusu ai fost la constituirea Asociației și în redacția *Caietelor de literatură*.

¹ Apărute în *Lumină Lină*, precum urmează: M. N. Rusu, „Documente și mărturii. Radu Theodoru, Cândva zburam 'aripă la aripă' ”, în *Lumină Lină*, Nr. 1, 2014, p. 59; „Radu Theodoru în dialog cu M. N. Rusu”, în *Lumină Lină*, Nr. 4, 2014, pp. 41-43; M. N. Rusu, „Radu Theodoru și poemul său în proză *Hora Unirii*. George Boitor, *Fuga din mit*,” în *Lumină Lină*, Nr. 1, 2015, pp. 49-51; M. N. Rusu, „O epistolă de la scriitorul, cărturarul și luptătorul Radu Theodoru”, în *Lumină Lină* Nr. 2, 2015, pp. 59-60.

Îți amintești?

George Dan. Discret. Introspectiv. Prudent social spre a-și feri corabia de un abordaj politic. Bun camarad. Nedornic de osanale oficiale. Așezat „Pe chilă dreaptă” cum spun marinarii. Pitoresc între noi „cei vechi”. Cu poezia pe moarte călcând.²

Îți amintești M.N.Rusu? cronicarule și istoricule de literatură?

Radu Theodoru

Grădiștea, Aprilie 2015”

Fotografie inedită: George Dan (st.) primește premiul Asociației Scriitorilor din Brașov din mâna lui Radu Theodoru, președintele acesteia, la Cercul Militar din Brașov.

² Aluzie la citatele biblice din volumul *Oamenii din lande. Balade și poeme* de George Dan, ediție și prefață de M. N. Rusu, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2011, Despre această restituire s-au pronunțat în presă Aurel Sasu, Theodor Damian, Gh. Grigurcu, Daniel Drăgan, Mihaela Malea Stroe, A. I. Brumaru, Corneliu Ostahie, Lucian Costache, Cornel Ungureanu, Vladimir Udrescu, cărora le mulțumesc și pe această cale (M. N. R.).

THEODOR DAMIAN

Revista *noi* (IX-X)

Nr. 9 al „Casetei de literatură întocmită de Valeriu Anania”, din februarie 1971 are pe frontispiciu indicația Hawai, USA, deci a fost întocmit pe când redactorul și autorul ei se afla în Hawai, unde a petrecut mai mult timp, din ianuarie până în iunie 1971. În colțul din dreapta sus a primei pagini se află următoarea dedicație (scris de mână): „Cu mulțumirile și îmbrățișarea mea, iubite Alexe! Hawai, 5 martie 1971, Valeriu”. Deci numărul pe februarie e trimis la început de martie lui George Alexe, care acum locuia în orașul Windsor, Ontario, Canada, aparent numărul fiind imprimat în Hawai.

După cum se explică în editorialul numărului, cu ajutorul lui George Alexe, „redacția noastră, mare cât o chichiță de salbă se poate purta cu ușurință dintr-un loc în altul”, și așa a ajuns (trimisă fiind) împreună cu “tiparnița” în Hawai.

Acest număr 9 este și ultimul și penultimul în același timp. Este ultimul pentru că e complet (ultimul complet) și e penultimul în sensul că nr. 10 a fost proiectat, paginile tehnoredactate ca format, dar cu puține texte în ele, număr care nu a mai apărut niciodată.

Nr. 9 deci se deschide cu un editorial intitulat „De dincolo de ape” în care Valeriu Anania, în urma unor scrisori primite la redacție, reiterează scopul revistei, scop ce are de a face cu nevoia de independență când e vorba de publicarea textelor literare: „Editând, mai mult într-o doară, o minusculă casetă de literatură, ne-am îndărătnicit nu numai în asprimea măsurii, ci și în mândria de a nu atârna de nimeni, și de a o da la iveală când, unde și cum se poate. O redacție cu leafă, plătită din sus sau din jos, e limitată de niște exigențe care nu totdeauna coincid cu cele interioare...”

În ceea ce ne privește, am zis că aceste patru pagini ne sunt prea mici și prea costisitoare pentru a mai fi făcute și prost. De aici, libertatea tăcerilor intermitente și disciplina economiei verbale. Fiind caseta noastră un dar – ne-am gândit noi – cititorul îi va ierta sincopetele.”

Vorbind despre marea responsabilitate morală pe care și-a luat-o prin această antrepriză, Valeriu Anania scrie: „Tot începutul e și o angajare, o făgăduință, un legământ, iar dezertarea, dacă nu duce la eșafod, lasă în urmă-i un văzduh cenușiu, al sinucigașului cabotin. Fuga de propria răspundere e singura experiență pe care scriitorul nu și-o poate permite. Nimeni, nici chiar eroul absurd, nu merge-n moarte din curiozitate.”

În sfârșit la acuzația că titlul publicației ar indica „un prezumțios plural al majestății”, autorul răspunde: „La urma urmelor însă, chiar dacă obsesia a trei litere n-ar trăda și o disperată fugă de singurătate, ce ne-ar împiedica să fim, aparent, și trufași?” În partea dreaptă a paginii, pe o coloană în chenar, una sub alta sunt două poezii „Glorie” și „Străinătate” ale editorului.

În pagina 2, pe o coloană în stânga e plasată rubrica „Pagini de jurnal”, cu o însemnare din „9 Decembrie 1970 (Detroit)”, în care comentează pe scurt vestea primită din țară despre plecarea în veșnicie a lui Vladimir Streinu și a lui Petru Comarnescu. Vorbind despre cel dintâi, V. Anania elogiază activitatea sa în cenaclul din muzeul lui Barbu Știlăneanu, cenaclu despre care, zice autorul, ar trebui să se scrie, și în care a activat atât Vl. Streinu, cât și Vasile Voiculescu, și evident, alții.

Și în restul spațiului, pe două coloane late, în chenar e publicat un fragment din „Steaua Zimbrului”.

Pagina 3 găzduiește rubrica „Mărturii ale timpului meu”. Prima mărturie, „Urma năzdrăvană” relatează cum fiind pierdut în pădure, demult, în țară, și-a amintit de sfatul unui vânător că e bine să te iei după o urmă de fiară. Cu toate că frica pusese stăpânire pe el, mai ales amintindu-și de o întâmplare povestită despre un călugăr care a „plecat iarna de la Pătrunsa către Iezer, din care nu s-au mai găsit, primăvara, decât labelle picioarelor, în bocanci,” totuși s-a luat după o urmă de lup (sperând ca urma să nu-l ducă la vizuină!) și așa a ajuns într-un luminiș la o fântână pe care o cunoștea.

A doua „mărturie” se intitulează „În căutarea umbrei” și povestește despre un eres popular cu privire la zidirea umbrei cuiva într-o construcție.

În a doua rubrică de pe pagină, „Aquaforte”, V. Anania face o referire la un interviu al lui Petru Popescu cu scriitorul William Jay Smith din SUA, publicat în revista *Teatrul* și la articolul „Invazia îngerilor” semnat de Șerban Cioculescu, și publicat în *România literară* (3 Sept., 1970) în care Cioculescu vorbește împotriva misticismului sau a „angelismului gândirist” și nevoia de vigilență ca acesta să nu pătrundă în lirica publicată în cărți și reviste.

Ironia, semnalează V. Anania, „face ca în chiar numărul cu pricina, Nichita Stănescu să aibă nu mai puțin de șase poeme ... cu îngeri! Și cel puțin, după gustul nostru, foarte proprii autorului lor și foarte frumoase. Nu credem că opinia domnului Cioculescu să fie prea departe de

cea generală, care recunoaște în tânărul poet expresia cea mai viguroasă a generației lui.”

Iată cum a ieșit redacția revistei din dilemă: „Pentru risipirea oricărei bănuieli de misticism, redacția a luat măsuri de echilibru: în mijlocul poemelor (cu îngeri) ale lui Nichita Stănescu, desenul lui Anestin înfățișează, inteligent și golaș, un drac.”

Ultima pagină a casetei prezintă un text intitulat „Cum începe o dragoste”, în rubrica „Legendele Hawaiului”, după William D. Westervelt, pe două coloane largi (sub care se află în chenar caseta redacțională) alături de care, pe o coloană se află rubrica „Marginalii” în care este semnalată cu un scurt comentariu favorabil lucrarea lui Dumitru Micu, *Estetica lui Lucian Blaga* (București, 1970) și unde mai este un comentariu critic despre un articol publicat la Paris (în Decembrie 1970) în *Limite*, în care Mircea Popescu descrie cum întâlnindu-se cu doi scriitori români la Roma, vorbind cu fiecare dintre ei separat, fiecare a descris „în culori negre starea culturii din țară”, dar când au vorbit toți trei împreună, fiecare din cei doi se întrecea în a o lăuda. Deci fiecare se temea să nu fie pârât de celălalt. Și apoi concludă V. Anania: „De fapt, nici nu mai era nevoie, a făcut-o, generos și prompt, domnul Mircea Popescu, cu nu mai puțin generosul concurs al redacției. Operat în liberate și publicat la gazetă, denunțul, se cheamă *apolog*.”

Mai este semnalată cartea lui Constantin Noica, *Rostirea filosofică românească* (București, 1970).

Casetă de literatură *noi* a fost trimisă lui George Alexe paravion, la adresa lui din Windsor (1100 Goyeau St.), în 5 martie 1971 din Honolulu, cum se vede de pe ștampilă, la expeditor, găsindu-se totuși adresa din Detroit (*noi*, 19559, Riopelle, Detroit, Michigan, 48203 USA) ceea ce arată că plicurile fuseseră deja imprimate. Timbrul e de 10 cenți.

Și numărul 10 al casetei, formatat deja, tehnoredactat parțial și neterminat, are pe frontispiciu ca dată Octombrie 1971, și ca loc, Detroit, Michigan, USA.

Pagina 1 are un chenar mare, cât totă pagina, gol; doar în dreapta jos un scurt poem, „Dor”. Pagina 2, același stil de tehnoredactare: chenar mare gol, doar pe stânga, poemul „Autoportret”. La fel pagina trei, cu

poemul „Apocrifă”, în dreapta, jos, și asemena pagina p. 4, cu poemul „Cântecul plopului”, în dreapta sus.

În stânga jos, ca de obicei, în chenar, caseta redacțională: „noi, casetă de literatură întocmită de Valeriu Anania, 19959 Riopelle, Detroit, Michigan, 48203 USA”.

Aici se încheie epopeea unei interesante și curajoase publicații din exilul româno-american al anilor '70.

O publicație, deși a unui singur autor, de direcție și de calitate. Exact așa cum Valeriu Anania afirmă în editorialul numărului 9: „În ceea ce ne privește, am zis că aceste patru pagini ne sunt prea mici și prea costisitoare pentru a mai fi făcute și prost.” Într-adevăr!

VALENTINA CIAPRAZI

Început de veac

*Orașul își închide ochiul trist
Pe-al toamnei giuvaier de ametist.
Lacrima nopții, rece, printre gene,
De-a-ndurerării veacului, greu, geme.*

*Orlogiul bate iarăși ora lunii,
Umbre-n coșmar se zbat pe fața lumii,
Cad stele-n hăuri negre peste ceruri
Răsar prin cimitire cruci sub geruri.*

*Planeta-și strigă dorul de lumină:
Din doliu lumea intră-n carantină.
Capul de mort, sus înălțat, pe prapuri,
Își arde candelă și lumânări pe praguri.*

*Copiii sunt pândiți prin țeava puștii,
Dulăi rânjesc din dosurile cuștii,
Inimi se sparg în țândări colțuroase
Pe putrede psaltiri, de molii roase.*

*Nu se mai cheamă aerul cu focul,
Apa, pământului, nu-i mai sfințește locul.
Nebun, oceanu-și rătăcește valul,
Roade, hapsân și orb, Cetății, malul.*

Primăvara, târziu

Primăvara, târziu,
Maluri verzi,
Mângâiate de vântul
Ce despică în ape lumina,
Când se-mbată-n culoare pământul,
Totu-i mov.
Să-ți șoptesc iar cuvântul,
De mă crezi,
Nu mai știu.

Primăvara, târziu,
Plânge roua pe floare,
Liliacul e-n foc
Și parfumu-i mă doare.
Îmi ghicesc de noroc,
Totu-i mov.
S-a oprit timpu-n loc,
Nu mai scriu.

Primăvara, târziu ,
Calzii stropi
Umplu marea.
Pe nisipuri alerg,
Drumul meu, numai gropi,
Rătăcit-am cărarea.
Totu-i mov.
Nu mai pot să mai fiu,
Nu mai pot să te-aleg,
Nu mai viu,
Primăvara , târziu.

Sete și foame

Mi-e sete de tine
cum mi-e sete de apă,
de bere, de vin,
de lipsitul senin
din priviri de durere.
Și mi-e foame de tine
ca de pâine.
De cea caldă de azi
și cea rece de mâine.
Ca de sare.
Ca de zilele noastre cu soare.
Aș mânca
și-aș mai bea .
Aș sorbi ce-a rămas prin pahare
și-aș mânca firmituri aruncate
la coș.
Le-aș culege de jos,
că mă doare
trupul tot.
Nu mai pot,
de atâta
înfometare.

Rondel
La sărindar

D-lui Pr. Prof. Dr. Th. Damian

*Doar popa mai spunea o rugăciune
Când însoțea cortegiul funerar*

*În București – o știe multă lume
Nu se găsea nimic în galantar
O lumânare albă – o minune
Când se găsea era un lucru rar*

*Doar popa mai spunea o rugăciune
Când însoțea cortegiul funerar*

*Pe strada Kent, te acosta anume
Un vânzător de fum – un bișnițar
Și nu aveai un ban – cum se depune
De ziua morților, la sărindar*

*Doar popa mai spunea o rugăciune
Când însoțea cortegiul funerar*

Rondel
Pe strada Arcului, demult

Lui M.N. Rusu

*Pe strada Arcului, demult,
E timpul prefăcut în scrum*

*O casă se mai demola
Dar nu o stradă, de Crăciun
Când toată lumea aștepta
Un dar frumos de moș Ajun*

*Pe strada Arcului, demult
E timpul prefăcut în scrum*

*Un timp risipitor purta
Blestemul unui veac nebun
Și noi ne-am risipit cumva
Dar n-am uitat de vechiul drum*

*Pe strada Arcului, demult
E timpul prefăcut în scrum*

Cazul Ion Pena, perceptorul - scriitor

Prozatorul Constantin Stan, membru al USR, în articolul său despre scriitorul teleormănean - belitorean, Ion Pena, "Un caz ciudat", publicat în *Ziarul de Duminică*, suplimentul *Ziarului Financiar*, din 28 septembrie 2001, îl citează pe Ov. S. Crohmălniceanu care spunea că : „Vei exista, dacă exiști în timpul vieții tale !”

Fiind oale și ulcele, în Cimitirul Eroilor din Alba Iulia, Pena nu mai răzbate să-și zică oful neputinței și amărăciunii trăite, rănit fiind, pe patul spitalului militar de unde urma să plece neîmpăcat. Trebuia să se însoare după război. N-a mai apucat, se dăruise patriei. O floare de femeie a rămas strivită toată viața. Patria, să trăiască !

Ion Pena a existat plenar în perioada interbelică. Și totuși, poet și epigramist, publicat și apreciat în acei ani, este un necunoscut astăzi. Ciudat. De ce oare?

Pena a creat și s-a impus într-o perioadă tulbure (1928-1944) a istoriei României și a Europei; etapă, însă, urmată de epoca regimului comunist – perioadă ce a dus la scoaterea acestuia în afara circuitului public prin includerea sa în "Fondul special - interzise" între 1945-1989. Ei bine, da, chiar și mort fiind, Ion Pena a fost aruncat de ciracii cenzurii în uitare totală și apoi au înghițit cheia. Nu le-a scăpat aproape nimic. Până în 2000 nu s-a știut mai nimic de el. Doar epigramaștii seniori își mai aminteau epigramele lui Pena în care-l creiona pe Păstorel. În schimb, în *Universul Literar*, suplimentul celui mai popular și influent ziar din perioada interbelică, *Universul*, Ion Pena era catalogat "Un poet plin, de un talent robust, original și format, care face o figură cu totul aparte în corul celorlalți", „astăzi Ion Pena vine între noi cu o liră cu totul înnoită, așezându-se dintr'odată pe primul plan al poeziei tinere ... "versurile lui trebuiesc citite cu toată atenția. În miezul lor se sbate un poet de rasă care semnează simplu și deslușit: Ion Pena. Celelalte poezii, toate, una mai întreagă decât cealaltă. „Iată un poet!”, am exclamat către camarazii mei după ce isprăvisem lectura lor. Și nu mă înșelasem deloc: Ion Pena, acest nou poet, i-a cucerit și pe ei, prin simpla lectură, fără reverențe și fără salamalecturi. Aceasta este pecetea talentului.”

Printre colegii de publicații i-a avut pe Leonida Secrețeanu, Ion Caraion, Alexandru Lungu, Ștefan Augustin Doinaș, Coca Farago, ș.a. De ce oare nimeni, atâta amar de vreme, n-o fi pomenit nimic de el ? Pe lângă cei care băteau la poarta străbunicilor ca să ciugulească ceva, au fost, se pare, și câțiva oameni bineintenționați, precum scriitorul Teodor Scarlat, coleg la *Universul Literar*, și profesorul Ion Voiculescu din Pitești.

Au existat două scăpări după „dezghețul ideologic” din deceniul al șaptelea, când Ion Pena a fost inclus în antologia "Epigramaști români de

ieri și de azi" a lui N. Crevedia, din 1975 - Editura Eminescu. Iar în ziarul *Teleormanul*, din 29 septembrie 1979, Gh. Filimon și I. Bălă în articolul „Fișe de istorie literară : Ion Pena” consemnează curajos pentru acea vreme: „Printre condeierii teleormăneni se numără și Ion Pena, poet delicat și plin de talent, pe nedrept, poate uitat astăzi”.

Ion Pena s-a născut pe 25 august 1911 într-o familie de țărani agricultori din comuna Belitori (azi, Troianul) județul Teleorman, fiind primul din cei șapte copii ai familiei Chiriță (Firică) Pena (1888 - 1963) și Alexandra (Lisandra) Polimbiada Pena (1888 - 1971).

Anti-bolșevic convins, scria, înainte de venirea trupelor sovietice, în revista *Păcală*, al cărei motto era: „Iar când la Patria Română/ Râvnește hidra bolșevică/ Nesățioasă și păgână,/ Ia și o armă, că nu strică!”

Deși până în anul 1943 înmormântaseră patru copii, pe Lina, Fănica, Nicu și Costache, strabunicii mei și-au dat acordul ca ceilalți trei băieți, care le mai rămăseseră, Gheorghe, Petre și Ion Pena, să meargă pe frontul celui de-al Doilea Război Mondial. Scriitorul a fost al cincelea copil, pe care Firică și Lisandra Pena l-au condus pe ultimul drum. Ce trebuie să fi fost în sufletele lor, ce-o fi fost în sufletul lui bătut Ioniță ? O tragedie imensă se abătuse asupra lor, grea povară de purtat prin anii vieții. Acest erou necunoscut, alături de cei doi frați ai săi, a mers pe front și pentru România ta.

Viața lui Ion C. Pena s-a desfășurat sub zodia tragicului, ca să nu zic a blestemului. A avut parte de un destin frânt la doar 33 de ani.

Deși a fost unchiul mamei mele, din motive obiective, abia în anul 2000, în urma unor documentări în Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Națională a României și Arhivele Naționale ale României - filiala Alexandria, aveam să descopăr o parte din scrierile fratelui lui Petre Pena, tatăl mamei mele.

Acum, grație documentărilor pe care le-am făcut, este o certitudine faptul că Ion Pena publica poezii, epigrame și proză, fiind apreciat în marile publicații bucureștene *Universul Literar*, *Păcală*, *Prepoem*, *Epigrama*, *Vremea*, în revista buzoiană *Zarathustra*, redactată de Ion Caraion și Alexandru Lungu, cât și în cele teleormănene *Oltul*, *Drum*, *SO4H2(Acid sulfuric)*, *Graiul tinereții* ...

Sunt lucruri puțin știute. Pentru mine aducerea la lumină a vieții dramatice și a scrierilor lui Ion Pena este oxigenul existenței mele începând din aprilie 2014, când am început să dau din nou din aripi.

Ion Pena a urmat cursurile Școlii primare de băieți, “Vasile Alecsandri”, în satul natal, Belitori. A continuat cu Școala de Comerț Elementar din Roșiorii de Vede și, ulterior, cu Școala de Comerț Superior din Turnu Măgurele. În aceste școli, i-a avut printre colegi pe viitorul publicist și primar Nicolae Stănescu - Udrea (1909 – 1983) din Roșiorii de Vede și pe viitorul pedagog, poet și prefect al județului Teleorman – Florian Crețeanu (1908 – 1972) din Turnu Măgurele.

A fost membru activ al grupării literare „Drum” din Roșiorii de Vede, asociație a tinerilor publiciști teleormăneni, înființată în 1935 sub președinția de onoare a scriitorului Zaharia Stancu, președinți activi fiind Nicolae Stănescu-Udrea și Florian Crețeanu.

Ion Pena a fost un vizionar, așa că acum, în 2014, noi putem să cumpănim povestirea utopică *Moneda fantazienilor*, scrisă la Sichevița, jud. Caraș, în 1937-1938, în care Pena merge cu anticipația până la 1 ianuarie 2000. În povestire, previziunile autorului au mari analogii, surprinzătoare, cu colectivizarea și cooperativizarea (coop-uri, grădinițe, ..), dovedindu-se un bun analist social de anticipație.

Prozatorul Constantin Stan vorbește despre faptul că Ion Pena prin aceasta povestire îl devansează pe Orwell. În volumule sale *Fotografii la periscop* și *Secvențe de istorie literară - opera omnia - publicistică și eseu contemporan*, care cuprind studii și articole despre Radu Grămăticul, Grigore Gellianu, Șt. O. Iosif, Gala Galaction, Ion Pena, Constantin Noica, Marin Preda și Mircea Scarlat, cunoscutul publicist și istoric literar, Stan V. Cristea, membru al UR, îl numește pe Pena: Un scriitor „fantazian” nedreptățit.

Așa cum spunea profesorul, publicistul și prozatorul Victor Marin Basarab : „Povestirea *Moneda fantazienilor* ar trebui pusă în circulație și așezată într-o exactă comparație cu proza urmuziană, într-o corectă înțelegere a vizionarismului sud-est european și, de ce nu, la baza teatrului absurdului ionescian”.

Tot Stan V. Cristea consemna în revista *Caligraf* din iulie 2005: „Surprinzător, prin 1943 – 1944, Ion Pena pare că evolua spre un nou fel de poezie. Îi întrezărim – incredibil, cumva pe Nichita Stănescu și Marin Sorescu”, iar în ziarul *Drum* din 17-23 august 2001, acesta sublinia: „Citite cu răbdare, dincolo de graba acestui început de nou secol, multe din poeziile lui Ion Pena ne dezvăluie un poet adevărat și sensibil, care a putut să meșteșugească destule versuri memorabile.”

Profesional, ca finanțist (perceptor), a funcționat timp de aproape patru ani și zece luni la Sichevița - jud. Caraș, actualmente Caraș Severin, între 1936 - 16 iulie 1941, ca delegat de agenție. Aici înființează căminul cultural „Lumina”, cu sediul în incinta primăriei. Donează căminului cultural un aparat radio, iar bibliotecii din localitate cărți în valoare de mii de lei. Ulterior, împreună cu sătenii procură un aparat de proiecție.

Apoi, la Domnești, jud. Muscel, actualmente Argeș, din iulie 1941, Pena lucrează ca agent administrativ. Aici înființează, în 1941, „Biblioteca Modernă” prin care caută să satisfacă cerințele de lectură ale localnicilor, implicându-se puternic în activitatea de culturalizare a sătenilor. În Domnești se împrietenește cu Gheorghe Șuța, care-l și găzduiește până la plecarea pe front. Acesta era președintele Partidului Național Țărănesc, din Domnești, mare industriaș și comerciant, unchiul

Elisabetei Rizea din Nucșoara, participantă activă la rezistența anticomunistă din Munții Făgăraș „Haiducii Muscelului”.

Prezentăm la început citatul lui Ov. S. Crohmălniceanu care spunea că: „Vei exista, dacă ești în timpul vieții tale !”

Ion Pena n-a fost căsătorit și n-a avut copii. Totul se pierdea. Am decis să mă implic în recunoașterea sa, chiar și după 70 de ani. Am bătut la multe uși literare care nu s-au deschis. Din fericire începutul de mileniu ne oferă instrumente noi de promovare în lumea internetului: wikipedia, google, facebook, ș.a. Țelul meu este să aduc la lumină scrierile, atâtea câte au mai scăpat, și viața tragică a lui Ion Pena. Este un arc în timp. Cazul Ion Pena a fost redeschis. El poate exista din nou prin dumneavoastră.

Consider că scrierile sale pot vorbi cel mai bine despre receptorul - scriitor. Poeziile sale se găsesc în volumul postum *Scrieri* de Ion Pena, apărut în 2011, la editura Printech, București, la 100 de ani de la nașterea sa.

CAMELIA ARDELEAN

Oglinda sorții

*Plouă peste lume cu adânci suspine,
Iar speranța nouă tinde spre ocult,
Așteptăm o rază care să ne-aline,
Retrezind zglobie-al fericirii cult.*

*Îngerii de ceară nu ne mai ascultă,
Rugăciuni febrile tremură în van,
Copleșiți de reguli și mâhnire multă,
Aruncăm credința peste paravan.*

*Suflete de gheață, ca-ntr-o bibliotecă,
Zeci de pagini goale lin își răsfoiesc,
Oflita soartă-și plimbă pe potecă,
Avansând rănită, zâmbetul grotesc.*

*În oglinda vie ne privim cu teamă,
Îngroziți de-abisul ce-l putem vedea,
Respirând cuminte, ne-ndreptăm spre vamă,
Croșetăm fantasme după o perdea.*

*Stăm zidiți în ocne de singurătate,
Îmbrăcați în straie de circari banali,
Deghizarea-n iarnă n-am pus-o deoparte,
Ne-am rămas, în viață, cei mai mari rivali.*

Cad frunze...

*Cad frunze de-ntuneric din cerul de cerneală,
Pe valurile nopții să plâng, am obosit.
Iubirea mă-mpresoară acut, perfida boală
Îmi macină cu vervă tot trupul istovit.*

*Mă-ngână liliicii, înfiorând pădurea,
Alerg înfrigurată,-n coșmaruri tremurând,
Se sting în mine vise și gândul mi-e aiurea,
La patima nebună, din mine devorând.*

*Se cern prin noi iluzii cu chip de neînțînță,
Din fructul pasiunii eu nu voi mai gusta,
În volbura de temeri, curg ploi de neputință,
Amar mi-e gustul răni lăsat de gura ta.*

*Prin calde simțăminte, mă lupt cu îndoiala,
În șiruri cristaline răzbat tăcute ploi,
Sub falduri reci de ceață rânjește șovăiala,
Plesnindu-mă cu clipe zdrobite de șuvoi.*

*Mai am o năzuință și-apoi renunț la luptă,
Predându-mă durerii cu chip de catifea:
Cu franjurile frânte din inima cea ruptă,
La geamul amintirii să-mi împletești perdea!*

Zdrențele durerii

*Azi, îmbrăcați în zdrențele durerii,
Nu suntem nici la modă, nici vetuști,
Închiși în reprobabile, noi cuști,
La granița mahnirii sau căderii.*

*Obişnuți cu-aceleași rezultate:
La școala vieții veșnic repetenți,
Ne ploconim pentru un pumn de cenți,
Zidim bordeie, dar visăm palate.*

*Ne fâstăcim pentru un rest de zâmbet.
Cu bucurie ni l-am da la schimb,
De s-ar putea, pe-al îngerilor nimb,
Doar să scăpăm de-al negurilor plânset.*

*Și speriați de viciul îndoielii,
Ne-nghesuim, pasibili delicvenți,
Pe-un raft subtil, croit pentru clienți
Sătui de exercițiul temenelii.*

Jean Bodin, *In a small neat room (Faust)*, desen, 2014

ADRIAN DINU RACHIERU

Theodor Codreanu – 70 „Taina Antitezelor”

Din tihna Hușilor, bucurându-se de „zăbava cetitului” și făcând, aparent, figură de marginal, vine Theodor Codreanu, critic doctrinar, erudit și polemic, durând o operă de o mare varietate problematică, sigilată, definitiv, de eminescianism. Privind îndărăt, putem spune că *Eminescu – Dialectica stilului* (1984) a constituit temelia viitoarelor exegeze, impunând o critică ontologică, nutrită de arheitatea eminesciană, absorbind – ca metodologie totalizantă – desfășurările sale scriptice, numeroase și voluminoase, de impresionantă densitate ideatice-referențială. Cum „gândirea în antiteze este veche de când lumea”, constată criticul, invocând *legitimitatea ontologică*, cărțile sale dezvoltă o viziune organicistă, pornind de la un precept eminescian: „antitezele sunt viața”. Evident, Eminescu, ca „semănător de arhei”, a fost gratificat de adversari cu numeroase etichete „prăpăstioase”, discreditante, poetul însuși denunțând realitatea unor *antiteze monstruoase* și pledând, pe urmele lui Ion Heliade Rădulescu, pentru împăcarea lor. Or, dacă un Cioran, în dezacord cu sine, a căutat „primejdia extremelor” (autenticitatea sa fiind contradicție), ethosul transmodern cultivă o gândire paradoxală. Transmodernismul, pentru care, de ani buni, pledează criticul, se fundează pe *antitetică*. Astfel, Theodor Codreanu se luptă cu logica maniheistă, blamând *corectitudinea politică*, în vogă și la noi, fluturată ca „nouă sperietoare ideologică”. Face, totuși, o *concesie* „corecților politici” și, în *Eminescu incorect politic* (Editura Scara Print, 2014), adunând „texte risipite”, demonstrează riguros de ce „fostul poet național” (cf. Horia-Roman Patapievici) ar fi *incorect politic*, „inactual”, „primejdios”, cum susțin demitizatorii și „dilematicii”, lansând „atacuri mirobolante”, propunând antiteze monstruoase, în aversiunea lor declarată pentru național. Dilematicii, observă sec Theodor Codreanu, refuză tocmai „a gândi dilematic”; îmbrățișând ghilotina ideologică, împinsă în epopeea dosariadei, impun noi polarizări și liste, căzând în revizionism. Cultivând, adică, „degringolada antitezelor monstruoase”.

Nici V. Nemoianu, cu a sa *Teorie a secundarului*, constată întristat Theodor Codreanu, deși respingea progresul linear, văzând, pe linie eminesciană, gesturile creatoare ca „factori de reacțiune”, nu descurcă „ițele”; adică *taina antitezelor*. „Pariind” pe secundar, devenit „armă de luptă împotriva naționalului”, renumitul hermeneut cade în ideologic, recunoscând ca iluzorie tentativa de a descifra un „angrenaj relațional inextricabil”, înămolit într-un speculativism erudit.

Ca insașiabil cititor, profesorul hușean, mereu atent la „provocarea valorilor”, a stăruit asupra proiectului transmodernist, oferindu-ne o carte „din viitor” (*Transmodernismul*, Editura Junimea, 2005). Altminteri, n-am putea explica dezinteresul pentru acest, cu adevărat provocator, titlu. Știm că Theodor Codreanu nu e pe placul elitiștilor dâmbovițeni. Cărțile sale, masive, riguros articulate, merg în altă direcție exegetică. Dar criticul (care e și prozator; să amintim, în treacăt, că debuta, în 1981, la Junimea, cu romanul *Marele zid*, deși *Varvarienii*, publicat în 1998, fusese scris anterior) își vede de treabă. Cuprins de frenezie editorială, acest maratonist al lecturilor, trăitor la o margine de țară, se află într-o *bună relație cu timpul*. El transformă dezavantajul de a fi „provincial”, departe de culisele și jocurile gășcarilor literari, într-o mare șansă, pe care a și fructificat-o. Iată, redutabilul eminescolog, tipărește într-un ritm impresionant, colaborează la numeroase reviste (de la noi și din Basarabia), plin de bunăvoință nu respinge nici asaltul unor condeieri (mai mult sau mai puțin agresivi), doritori de a-i smulge „binecuvântarea”. Textele sale, de certă subtilitate interpretativă, propun conexiuni spectaculoase și ingenioase.

Să ne întoarcem, însă, la *proiectul transdisciplinar*, anunțând intrarea în evul transmodern. Ceea ce ar însemna, suntem preveniți, *un nou mod de a înțelege lumea*. Solomon Marcus observa undeva că „prima expunere complet articulată a acestei mișcări” ar putea fi de aflat într-o carte a lui Basarab Nicolescu (Editions du Rocher, Monaco, 1996), tradusă și la noi (Polirom, 1999), sub titlul *Transdisciplinaritatea (Manifest)*. Mentor al transdisciplinarității este Șt. Lupașcu, cu a sa filosofie neoraționalistă, ne previne Theodor Codreanu. Convinși că realismul clasic este depășit și că modernitatea este *mortiferă*, Basarab Nicolescu atrăgea atenția asupra *nivelurilor diferite de realitate*. Revoluția cuantică ne-a așezat la o răscruce a Istoriei; ideologia scientiștă, acaparând „obiectivitatea” și ignorând orice altă cunoaștere, zeificând tehnostiința, pare a uita că „totul e pus la punct pentru propria noastră autodistrugere”. Încât, o transformare urgentă a atitudinii noastre, respingând involuția și chiar pericolul dispariției speciei, devine posibilă prin *viziunea transdisciplinară*. Intrăm, astfel, într-un *nou eon*, urcând o altă treaptă gnoseologică, raportându-ne, deopotrivă, la scara cuantică și la cea cosmologică. Transdisciplinaritatea înseamnă o cunoaștere a terțului și este o cale de *reîncântare a lumii*; Iar *cunoașterea terțului* îngăduie – pe fundalul unității cunoașterii – o revoluție a inteligenței, asigurând „învierea” subiectului și „trezirea colectivă”.

Am propus acest ocol pentru a descifra tâlcurile proiectului transdisciplinar. Fiindcă, e limpede, pe acest suport „crește” și ofensiva transmodernismului. Noul curent (ca nou mod de a privi Universul) pledează pentru o inteligență „lărgită”, deschisă complexității lumii și plinătății ființei. Transdisciplinaritatea se vrea o *metodologie a dialogului*, nu o ideologie; în consecință, conștientizând „fărămițarea ființei”, propune

legături (fapte, oameni, culturi, religii, discipline), corectând percepția fragmentaristă prin vizitarea formelor de intersecție, activând transculturalul „între”. *Imaginarul*, ne reamintește Basarab Nicolescu, ar fi „motorul ascuns al marilor descoperiri”. Penetrând nivelurile de realitate, ajungând la „un dincolo”, *transdisciplinaritatea* vrea să traducă inexplicabilul, actul misterios al scrisului, să locuiască „tăcerea plină”, spațiul între cuvinte (cazul *transpoeziei* lui M. Camus). Evident că materia primă rămâne *limbajul*. Dar încă W. Heisenberg, în 1942, vorbea de cele trei regiuni ale realității (fizica clasică, fizica cuantică și fenomenele biopsihice, respectiv experiențele religioase, filosofice și artistice). Iar Paul H. Ray invoca, în istoria culturală, trei tipuri de percepție a lumii (tradițional, modern și transmodern, coexistând acum). În noul principiu al relativității, Basarab Nicolescu postula că nici un nivel de realitate nu are un loc privilegiat pentru a înțelege toate celelalte niveluri. Dacă *transdisciplinaritatea* își leagă începuturile (în orizontul anilor '70) de numele lui Jean Piaget, Edgar Morin și Erich Jantsch, cam tot pe atunci descoperă Theodor Codreanu „germenii transmodernismului”. S-ar părea că asistăm la „înfriparea noii paradigme”, exegetul fiind convins că transmodernismul va fi „marca secolului XXI”, chiar dacă acest concept are o paternitate incertă, e privit cu suspiciune și își face loc cu dificultate pe scenă. Noul ethos al transdisciplinarității, așa cum a fost prefigurat în *Carta* din 1994, este terenul propice de decolare, invitând la un *dialog generalizat*. Marea rivalitate privește „sofistica în jurul postmodernității” și, desigur, fulminanta carieră a conceptului. Theodor Codreanu se războiește, cheltuind muniție (argumente) din belșug, cu supporterii acestui „termen sofistic”, refuzând net „dieta compusă din postmodernismul cinic” (cf. Camille Paglia). Dar „trece” doct prin Deleuze, Rorty, Foucault, prin ceea ce numește „postmodernismul înalt” (în frunte cu Vattimo, Lyotard, cel care cerea „rescrierea modernității”), pentru a nota că *problema-cheie* este transcendența. Nu ignoră nici semnalele autohtone, fișând conștiincios revoluția poetică optzecistă, noul antropocentrism, paradoxurile postmodernității românești. Conceptul cu pricina, atingând clasicizarea (epuizarea, de fapt), suportând presiunea altor modernisme (hiper-, para-etc.), a deschis *calea transmodernității*, declara ferm criticul. Și observa că, în 1988, Radu Enescu contrapunea (e drept, fără consecințe) cei doi termeni.

În hățișul noului ev cultural, în plin haosmos, într-o lume *opacă*, cucerită de spiritul schizoid, Theodor Codreanu invocă salvator antropologia creștină. Teoria post-istoriei i se pare „un gând luciferic”; civilizația minorităților, stilul de viață gay, hedonismul consumist, cultura *feelings* (Finkielkraut), în fine, utopia *Jeunesse* (modelul „poporului jeune”) ne aruncă într-o lume care și-a pierdut transparența. Conspectându-l pe părintele Stăniloae, el vrea o lume ca „mediu

transparent” (*lumen*) și deplânge decreștinarea Europei. Își leagă, așadar, toate speranțele de noua paradigmă culturală.

Cercetând un copleșitor evantai problematic, cartea lui Theodor Codreanu propunea ipoteze îndrăznețe și conexiuni îmbietoare. Suspectat (de voci cârcotașe) că patinează, enunțativ, la suprafața problemelor, că dezvoltă luxuriant un enciclopedism vagant, criticul este, înainte de orice, un om foarte informat. O carte grea, așadar, fără ecou, ocolită de zarva mediatică și care, suntem convinși, va fi redescoperită cândva. Fiindcă *trend*-ul epocii repudiază modelul unui singur nivel de realitate și anunță ieșirea din disciplinaritatea îngustă (cu reacțiile știute ale modernității: multi- și interdisciplinaritate). Or, finalitatea *transdisciplinarității* constă în înțelegerea lumii actuale, ne asigură Basarab Nicolescu. Iar pasul decisiv spre transmodernism (dar fără a-l numi ca atare) l-a făcut Primul Congres Mondial al Transdisciplinarității (Convento de Arrábida, Portugalia, 1994), prilej cu care a fost elaborată *Carta Transdisciplinarității* (redactată de Lima de Freitas, Edgar Morin și, firește, de Basarab Nicolescu). Mulți oameni de știință pledează azi pentru transgresarea frontierelor și dialogism, încercând o conciliere a literaturii cu știința (vezi, de pildă, Solomon Marcus, *Întâlnirea extremelor*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005). Implicit, pentru lărgirea conceptului de cultură, restrâns – nejustificat – la oferta umanioarelor, prin ruptura, încă suverană, dintre estetic și cognitiv. Dar orice mare scriitor, reamintim, desfășoară o *viziune totală asupra lumii*, îmbrățișând, pe deasupra severelor decupaje disciplinare, câmpul epistemologic în expansiune. Și dorind a pune umărul, chiar și fără suportul unei formații științifice riguroase, prin intuiție și metaforizare, la o mai bună înțelegere a lumii. Fiindcă orice operă (majoră, bineînțeles) rămâne o „metaforă epistemologică” (cf. Umberto Eco).

Dacă admitem că modernismul a adus supremația majorităților, afirmă recapitulativ Theodor Codreanu, iar postmodernismul pe cea a minorităților, „depășirea ambelor forme de oprimare nu poate fi decât transmodernistă”. Criticul de la Huși (n. 1 aprilie 1945, Sârbi, j. Vaslui), un strălucit cărturar, „bolnav”, însă, de modestie, construindu-și opera pe teza arhaității / metoda arhetipală, conectat și receptiv la mișcarea ideilor (metabolizate ori, dimpotrivă, respinse net), întrevede în transmodernism „filosofia viitorului”. Deși Theodor Codreanu părea convins că „toate merg încet când e vorba de mine”, cel care, în 1969, debuta în *România literară*, se bucură acum de o largă recunoaștere (înceată, e drept), dovedind, în pofida adversităților (silențioase, îndeosebi), o *dârzenie răzeșească* (cf. Gheorghe Andrei Neagu).

Nume prestigios, așadar, polemist de temut, Theodor Codreanu impresionează prin varietatea desfășurărilor exegetice, de portanță ideatică, angajând dezbateri de ecou. Dealtminteri, ajuns la al patrulea volum, serialul *Numere în labirint*, oferind însemnări din „anii de cumpănă” (1985-1991), vădea izbitor, probatoriu, că avem de-a face, chiar de la începuturi,

cu o voce matură, ținând condeiul ferm și drept (cf. Constantin Călin). E, însă, de observat că, deseori, criticul hușean (un ideocritic, de fapt, repudiind azilul estetic) părăsește compania livrescă, stăruind asupra realităților socio-politice, în fierbere. Consemnează sagace, „bolboroseala politică” și denunță tăios slugărnicia elitelor ori pericolul unei Români „în bucăți”, notând că „acolo unde intelectualii prosperă, adevărul suferă” (v. nota 8703). Subliniem și această motivare numerologică fiindcă, precizează Theodor Codreanu, dând un număr unui gând, îi asigurăm „demnitatea unicității”. Pomenita *dârzenie răzeșească* îi vertebrează scrisul rodnic, vertical, conectat la problemele fierbinți ale epocii, dincolo de refugiul în Bibliopolis. Era, așadar, inevitabil ca Theodor Codreanu să „atace” și subiectul, atât de „bătătorit”, al „schimbării la față” a României.

Or, vechea constatare că studiul Istoriei noastre oferă, la tot pasul, prilejuri de întristare a suportat, în turburele context postdecembrist, o binefăcătoare îndreptare, venind, aproape nesperat, din partea unui neam care părea condamnat la resemnare. Care, așezat în efemer, într-o așteptare sceptică, pânditoare, se consolase cu emblema nenorocului, veghind o țară fără destin. Un popor „moale” (după vorba lui D. Drăghicescu), ținându-se *locului*, împăcat cu o Istorie mică, amestecând atâtea influențe și afișându-și voluptuos orientalismul congenital; râvnind, totuși, la o altă soartă, invocând rolul său mediator, de popor „de graniță” (ca *spațiu – punte*, ca loc de întâlnire al undelor culturale) oferind, sub îmbrățișarea eternității ciclice, o *spiritualitate bipolară*: aspirând, irepresibil, spre Occident și ținând, implacabil, de fenomenul gravitațional al Orientului, atinsă de „blestemul mioritic” și chemând un „ethos agresiv”, o infuzie de forță care să asigure *transfigurarea României* (cum ar fi vrut tânărul Cioran). Fiindcă *Schimbarea la față a României* (1936) a fost, indiscutabil, „marea obsesie” a lui Cioran, remarcă Theodor Codreanu, într-o carte-replică, ajunsă la a doua ediție (*A doua schimbare la față*, Editura Scara, București, 2013). Visând, adică, la o Românie dilatată, fanatizată, țâșnind din „periferia ratării” și lepădându-și destinul germinal pentru a accede la o răzbunare creatoare, cum îndemna Cioran. Poate un popor „cuminte” să scape de osânda unui destin mediocru, îmbolnăvindu-se de orgoliu? Uitându-și cumsecădenia pentru a deveni agresiv? Abandonându-și contemplativismul pentru a cultiva expansionismul? Ieșind din eterna defensivitate pentru a flutura ideea imperială, voința de putere, purtând în lume o altă genă etnică? Poate spiritul românesc, prins în cleștele antinomiilor, să iasă *în largul Istoriei* (cum spera Noica), să-și tempereze dilemele și să-și domolească năravul de a gândi dihotomic, în tipar maniheic? Pot conviețui cele două Români? Putem împăca retorica internaționalistă (grăbită a se lepăda de românitate) cu „păcatul” naționalismului? Poate acest încercat neam să stingă permanenta dedublare la care a fost obligat prin vitregia conjuncturilor, ieșind, deci, din condiția *dublului destin* (M. Ralea)? Părăsind umiliința, neîntâmplarea, somnul

istoric pentru a locui în „conștiința de stăpân”; pendulând între deschidere și închidere, între democrație și dictatură, între sentimentele demofile, europeniste și curentul autohtonist. Sau acceptând jocul duplicitar, simularea obedienței, saltul – incredibil – de la cioraniana constatare *n-a fost să fie* la izbăvitoarea replică noiciană: *ca și cum ar fi fost*.

Cartea lui Cioran, scrisă de o conștiință febricitantă, condamna, în fond, în numele unei realități viitoare, o indiferență spectaculară și molipsitoare. Eseistul dorea pentru acest neam umilit și oropsit, dedat cu voluptate bășcăliei suverane, exercițiilor de dispreț și negativitate superficială, de autodenigrare – o explozie; un miracol istoric, altfel spus, care să ne elibereze de complexe, anulând inegalitățile de nivel istoric; care să ne salveze de blestemul mioritic, schimbându-ne ereditatea, acele „dispoziții esențiale” care ne aruncă în brațele abandonului, odihnind într-un creștinism pastoral.

Cioran e limpede: doar atinsă de „grație istorică” o idee, precedând și hrănind voința unui salt istoric, ne prefăce în altceva. Dar cu o condiție: *cultul forței*! Nimic mai străin de ethosul românesc, vom constata. Totuși, a împinge doar spre trecut orgoliul național nu înseamnă o „risipă de eroism” câtă vreme ne scăldăm în mizerabilitatea prezentului. Doar profetismul ne poate hărăzi o altă soartă. Dar cum nu există mesianism fără implicații politice, orice idee mesianică ascunde, evident, o „pornire spre putere”. Elanurile mesianice se sprijină pe viitor ca pe singura noastră realitate. Plăsmuirea României, notează Cioran, presupune a ne îmbolnăvi de orgoliu, *înfrângându-ne legea*: adică, despărțindu-se de un trecut neflatant pentru a pregăti saltul istoric printr-o ruptură fecundă, vestind discontinuitatea.

Contemplând, mistuit de remușcări, „zațul fostelor nebunii” și angajarea juvenilă, glorificând, cu „ura iubitoare” a acelor ani (considerați „anii altcuiva”) o viziune mesianic-totalitară, bătrânul Cioran se dezicea, părelnic, de „imperialismul vieții”, de febra trăitului, colorând subiectiv paginile sale animate de „extazul îndoielii”. Chiar dacă râvnește abstragerea în *intemporalitate*, neliniștea impersonală și se vrea, prin scrisul său, „dincolo de istorie și de devenire”. Știe însă prea bine că „o carte trebuie să fie o primejdie”. Iar *Schimbarea la față a României* poartă, prin ani, acest pasional mesaj, brășat la febra devenirii și voința de transformare. Condamnând vehement o Românie „mediocră, domoală, resemnată”, o țară-ecou, golită de dramatism, cultivând, sub pavăza defetismului, o spectaculoasă indiferență. Tânărul Cioran pledează, așadar, într-un eseu patetic devenit inclement rechizitoriu, pentru „schimbarea la față”; el cere o voință încordată pentru ca acest neam, atins de resemnarea fatalistă, să nu se mulțumească cu „mângâierile destinului”, ci să-și trăiască propria-i putere, placată pe o înaltă misiune politică și spirituală.

Dacă Emil Cioran, biciuind, în anii tineri, orgoliul național (mereu în suferință) și denunțând slăbiciunile naționalismului românesc, explica „amânarea” *României* prin răul interior (anemica forță lăuntrică, neconvergența acțională a Provinciilor), nicidecum prin „piedicile din afară”, Theodor Codreanu, și el îngrijorat pentru soarta neamului (confruntat acum cu *deromânizarea*), vorbește despre o „mutilare” a destinului prin bolșevizare. O altă schimbare la față, așadar, visatul „salt” cioranian în plămădirea României (în sensul progresului organicist, pe filon eminescian) fiind înlocuit cu o brutală sovietizare, impusă din exterior. M. Eliade avertiza asupra pericolului „hibridismului cultural” în cazul popoarelor „confiscate”, a țărilor subjugate de Soviets, condamnate la sterilizare spirituală; și invitând, astfel, la *rezistența prin cultură*, sintagmă care a făcut carieră. Evident, cartea lui Theodor Codreanu (*A doua schimbare la față*) poate fi citită și ca o replică la volumul din 1936; dar criticul împinge analiza până în zilele noastre, dincolo de „fața comunistă”, cu știuta exacerbare naționalistă, cercetând transdisciplinar destinul culturii și civilizației românești în „post-naționalism”. Criticând vehement – pe suport eminescian – invazia „prădătorilor”, regimul cleptocratic, fără a se iluziona că „botezul magic” (prin aderarea la U.E.) schimbă radical, peste noapte, datele problemei. În fond, ca țară a formelor fără fond (cum sună un vechi diagnostic), România probează, paradoxal, că sarabanda formelor (preluate mimetic) se însoțește cu rezistența fondului. „Schimbările la față”, câte au fost, dovedesc, de fapt, *neschimbarea* noastră.

Iubindu-și țara cu „o ură grea”, Cioran, ca *apologet al ratării*, avertiza că există și o ratare a țărilor, nu doar a invizilor. Deplorând „orizontalitatea târătoare”, el spera, utopic, la un destin imperial; azi, însă, supraviețuirea României este, în ochii lui Theodor Codreanu, convocând argumente de neevitat, doar un „pariu existențial”.

Îndelung amânată, lăsată la dospit, supusă adăugirilor și revizuirilor, *A doua schimbare la față* părea sortită sertaritei. Iscată, ca articol-embriion, Theodor Codreanu fiind „incitat” (cum mărturisea), prin martie 1990, de un interviu al lui Neagu Djuvara, ea a crescut, refuzând „închisoarea” sertarului. Și dezvoltă o *hermeneutică interdisciplinară*, încercând a afla „variabilele ascunse”, dezlegând „taina antitezelor”. Fiindcă autorul *Modelului ontologic eminescian* (1992) știe că antitezele se „semipotențializează”, iar cărțile sale, numeroase și voluminoase, articulează un sistem, îmbrățișând, pe fundament organicist, *antitetica transmodernismului*. Motiv de a polemiza tăios cu unii dintre „minoritarii minții”, ascultând obedient cântecul de sirenă al *corectitudinii politice*. „Cotrocenizați”, slujind băsismul, vânând „posturile patriei” (după spusa eminesciană), astfel de elitiști prădători, defectologi de ocazie, cultivă cu entuziasm *legenda neagră*, mimând grija pentru soarta neamului, într-o Românie vlăguită. Invazia „ciorăneilor” în postnaționalism, oripilați de „ițărismul” eminescian, primește, prin vocea lui Theodor Codreanu, o

replică tăioasă, solid argumentată. Sub „alt obrăzar”, observă criticul, *inteligenția subțire*, demitizantă, impune – într-o țară suprarrealistă, cum pare a fi devenit România – un veritabil „terorism ideologic”. Or, *terorismul ideologic*, avertiza Jean Sévillia, este „un (alt) mecanism totalitar”. Împotriva lui, denunțând revizionismul feroce și antitezele monstruoase, Theodor Codreanu luptă de ani buni cu „progresiștii” lui Cațavencu, invocând, salvator, „șansa de a fi reacționar”. Desigur, „în marginile adevărului”, sub exemplul, pilduitor, al *reacționarului Eminescu*.

Theodor Codreanu vede în martiriul eminescian un fenomen de *imitatio Christi* și denunță, în numele naționalismului luminat, anemiarea conștiinței arheale; laudă singularitatea canonică a poetului și notează că publicistica sa, iscând mari adversități, a fost principala cauză a morții civile. Prețuit pentru curaj, respectat „până la cer” de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, el face din eminescianism un model ontologic, chiar dacă „dubla sacrificare” (cartea, ivită în 1997, cunoscând deja cinci ediții!) l-a înlăturat de la făurirea destinului românesc, cum scrie ferm criticul.

Reamintim că, apărut sub sigla editurii Universul (Chișinău), volumul *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* (2012) era, în vrerea autorului o ediție definitivă. Sub alte titluri, cu firești completări și corecții, ajungând, astfel, la a șaptea ediție, opusul în discuție cerceta „anii blestemați”, propunând un șir de revizui, dezvoltând tragismul unui destin exemplar și denunțând acribios mistificările de care a avut parte, în timpul vieții și în posteritate, acel „om dintr-o bucată” (cum l-a văzut Caragiale). *Neîncovoiatul Eminescu* reprezintă, neîndoios, geniul ca nebunie „superioară”, ca ieșire din normă („cercul strâmt”); sau, cu vorbele lui A.C. Cuza, „normal, în înțelesul vulgar, (el) nu era”. Motiv temeinic, așadar, de a propune, metodologic vorbind, un *dublu referențial*, fără a manevra exclusivist doar *referențialul nebuniei*. Or, „spargerea referențialului unilateral”, avertizează Theodor Codreanu, presupune a conjuga perspectivele (*patologică* și *ideologică*), luând în calcul conjunctura geopolitică și implicarea masonică. Înțelegem de ce, citit în rama epocii, incomodul gazetar, „stricat cu toată lumea”, trebuia anihilat, „uitat”, purtând stigmatul nebuniei. Evident, publicistica l-a epuizat, procurându-i adversități ireconciliabile; după cum predispoziția ereditară părea a-l fi condamnat unui „drum prescrist” (recunoștea poetul, într-o epistolă din 3 mai 1880), asumându-și soarta „bolnavului exemplar”. Îndreptătit, Theodor Codreanu insistă asupra referențialului secund și scoate la lumină date suplimentare, confruntă variante care se contrazic, încercând a face ordine într-un „haos de informații”.

Observăm, cu un alt prilej, că *lectura textuală*, în firea lucrurilor, se cuvine întregită prin *lectura contextuală*, încercând a descifra, în cazul lui Eminescu, epoca sa, cea care i-a hrănit îmbelșugat opera ziaristică. O frază pe care o așternea (imprudent?) Dimitrie Vatamanu, prefăcând investigațiile lui Călin L. Cernăianu, anume că Eminescu ar fi fost „deținut

politic”, a trezit numeroase reacții și suspiciuni, activând, însă, frontul celor interesați a cerceta „viața politică” a marelui gazetar, chemat irezistibil de sirenele jurnalismului. „Absorbit” de *programul eminescian*, N. Georgescu anunța, încă în 1994, acea „altă viziune”, impunând în eminescologie un nou curent, ilustrat de câteva prestigioase nume, așa-ziii „cercetători indisciplinați”. Printre ei, desigur, în primul rând, Theodor Codreanu și N. Georgescu, apoi Călin L. Cernăianu deschizând o anchetă juridică de ecou, I. Filipciuc, Constantin Barbu, cu impozantul corpus de documente *Codul invers*, negreșit, Ov. Vuia, îndreptându-ne *Spre adevăratul Eminescu* (2 vol.), cu toții acreditând, în pofida unor puncte de vedere în conflict, *teoria conspirației*. Mai mult, între ei s-au iscat și ciudate polemici, o „războire inutilă”, constata Theodor Codreanu, îndemnând la calm; dar demersurile lor, de elan detectivistic, vădesc – convergent și indubitabil – „schimbarea paradigmei în biografia eminesciană”. Dincolo de fricțiunile (inerente, am zice) din interiorul „curentului”, noii exegeți, apăsând pe senzațional, dar chemând la apel fapte controlabile (vezi, de pildă, somația lui P.P. Carp, cerând „potolirea” lui Eminescu) încearcă a spulbera seria de mistificări și prejudecăți legate de viața poetului, în ultimii săi șase ani. Această „râvnă rectificatoare”, cu țință biografică, expediată în rizibil de unii comentatori, așezată sub semnul „stupizeniilor” și „elucubrațiilor” de către alții, se vrea, de fapt, un demers demistificator, propunând *adevărata demitizare* a genialului poet-gazetar. Să fie vorba de o teorie prefabricată (cum zic aprigii contestatari), într-o epocă în care – depune mărturie însuși Titu Maiorescu în a sa *Istorie contemporană* – abundă intrigile și cabalele? Sunt toate aceste ipoteze de lucru simple „aberații” ale secretomaniei, „fără suport documentar credibil”, dincolo de limita plauzibilului, rod al unei hermeneutici exaltate pe care o cultivă „justițiarii”? Se știe, tenebroasa zi de 28 iunie 1883 a făcut să curgă multă cerneală, analiștii ultimului val (printre ei, cărturari de calibru) pledând pentru o conjurație anti-Eminescu. Chiar poetul era obsedat de astfel de „cabale”, considerându-se *un om abandonat*. Eminescu, reamintim, îi va spune lui Petre Missir, în 1884, că el este „ein aufgebener Mensch”/ „un om abandonat”. Theodor Codreanu, e drept, folosește sintagma de „om sacrificat”. Iar formula „moarte antumă” a prins, bucurându-se de girul unor autorități în materie. Firește, și de reacția promptă a celor care refuză să admită că ar fi vorba de o „boală născocită”, nedorind a-l înghesui – pe suportul unei aberante imaginații scenaristice (cf. C. Stănescu) – și pe T. Maiorescu pe lista harnicilor complotiști. Dar faptele rămân fapte și ele cer examinarea grijulie a contextului, exploziv în acei ani (reprofilarea politicii externe, presiunea Tratatului secret de alianță cu Puterile Centrale, complicitatea unor personaje sus-puse, febra conspiraționistă etc.). Cei care s-au încumetat a reconstitui „filmul unei zile” – o zi de răscruce în destinul eminescian – încearcă a scoate eminescologia dintr-un „conformism docil”, manevrând inerțial clișee bătătorite, cu vechi state de serviciu. În fond, în

ziua în care Eminescu a fost „sechestrat” la ospiciul privat al dr. Șuțu, sub pretextul de a fi înnebunit subit, conform „diagnosticului” soției lui Slavici (Catherine Magyarosy Szöke), cea care, pe cartea de vizită trimisă lui Maiorescu, la o oră matinală, îl anunța că incomodul său chiriaș e „foarte reu”, gazetarul tipărea în *Timpul* un vitriolant editorial, denunțând intenția guvernului „de a-și subjugă presa”. Și cerând sprijinul *caracterelor tari*, ieșind la luptă. Or, neîndoielnic, Eminescu a fost un *caracter tare*, frânt până la urmă, „depus” la acea casă de sănătate fără a fi fost vizitat de amici în perioada internării, cu un certificat medical întocmit abia la 5 iulie 1883, transferat apoi la Viena „tot pe ascuns” etc., tratat de un sifilis inventat, îndopat – totalmente contraindicat – cu mercur (mai apoi), invocându-se drept factori cauzali zestrea ereditară ori epuizarea. Punând cap la cap documentele probatoare (câte sunt), noii exegeți aduc la lumină numeroasele neconcordanțe ale depozaților, contemporani ai poetului. Începând, desigur, cu Maiorescu, criticul operând în jurnalul său (*Însemnări zilnice*) numeroase adăugiri, cu creion roșu, despre „greaua epocă Eminescu”; și care ar fi devenit, astfel, nu doar orchestratorul conspirației, ci, potrivit unor eminescologi în transă, chiar „călăul” lui Eminescu!

Categoric, paternalismul maiorescian, suferind de carență afectivă, a displăcut lui Eminescu, „amarnic supărat” pe Titus, chiar dacă Maiorescu a fost singurul editor în timpul vieții poetului (V.G. Morțun doar intenționând o „ediție curățită”, eliminând „schimbările întâiului editor”); ulterior „debarcării” și internării, criticul voia a-l ști plecat, „așezat în Iași” (6/18 aprilie 1884), sechestrându-i manuscrisele și asigurând tutela asupra ultimului Eminescu, pe baza unei înțelegeri verbale cu tatăl său. E limpede că gazetarul a plătit pentru un „delict politic”, fiind *sacrificat*. Războindu-se cu *teza vidului spiritual*, Theodor Codreanu, cu o „veracitate greu de desmințit”, fisura imaginea oficială a anilor „eclipsei”, apărută cu cerbicie. Curios, N. Manolescu crede că *adevărații detractori* sunt „aceia care au pus în circulație aberanta teză a unui Eminescu deținut politic, cel dintâi din România și, încă, ucis de monstruoasa coaliție liberalo-junimistă”. Polemica, firește, nu se va istovi curând. Scotocirea arhivelor va produce, poate, noi dovezi, reconfigurând stocul de informații, luminând hățișurile epocii. Patimile isodelnicilor genealogiști, întrecerea sourcier-iștilor continuă; dar, bănuim, imaginile biografiilor săi nu vor cunoaște corective esențiale, odată fixat modelul sacrificial. Și nici nu credem că el va fi îmbrățișat doar de zelatorii cultului, apropiindu-se cu pioșenie nesmintită de opera sa.

Theodor Codreanu, ca într-un veritabil *policier*, leagă firele, încercând *reintegrarea* celor șase ani ai „eclipsei” *în matca lor* (cum cerea Ov. Vuia). Înlătură, meticulos, stratul gros de false informații acumulate în timp, începând cu diagnosticul oficializat (vezi „Războiul diagnozelor”), supunându-l pe „bolnavul exemplar” (cf. Iliana Gregori), devenit cobai, unui

tratament inadecvat (cura mercurială, dubla eroare a dr. Iszac etc.). Și, nu în ultimul rând, evidențiază aranjamentele de culise, tentativele de descotorosire de inflexibilul gazetar conducând la *moarte civilă*: trădarea unor carpațiști, măsluirile lui Titu Maiorescu în propriu-i jurnal, cabala francmasonică etc.

Un recent demers patografic, adunând – sub coordonarea acad. Eugen Simion – contribuțiile unor somități ale lumii medicale, încerca a restabili un adevăr, recunoscând erorile de diagnostic (v. *Maladia lui Eminescu și maladiile imaginare ale eminescologilor*, 2015), în contextul în care „aberația se lățește” (cf. E. Simion). Aberația în discuție privește „diversiunea asasinării”, o chestiune „bizară”, aprecia M.R. Iacoban, insinuată, prin zelul „conspiraționiștilor”, în mentalul nației. Nu e vorba, desigur, de înscenarea bolii (reală), ci de mania eminescologilor („oratori, retori și limbuți”) de a propune „conspirații infernale”, zicea E. Simion. Acceptând „prețul ridicat al geniului”, Barbu Cioculescu, indignat, găsea că *noile scenarii*, revărsate inflaționar, nu fac decât să trădeze „diletantismul unor amatori ce se dădeau drept eminescologi”. Ceea ce, desigur, e o judecată flagrant nedreaptă, dincolo de orice *entuziasm negativ*, despre care pomenea Theodor Codreanu. Evident că *reconstrucția biografică*, în efortul patografic, presupune, cum nota dr. Octavian Buda, a intra în *posesia* tuturor datelor istorice, sociale, ereditare, personale, neignorând „încărcătura familială”, evidențiind, iarăși, importanța dublului referențial, împăcând, printr-o analiză rece, antitezele.

Cartea amintită a stârnit, inevitabil, comentarii aprinse; fie văzând în acest demers un model de abordare multi-disciplinară, ca rezolvare „fundamentală și definitivă” (cf. M.R. Iacoban, în *Cronica veche*, nr. 3/2015), fie, prin vocea lui N. Georgescu, lansând un atac violent (v. „Eminescu în oglinzi medicale”, în *Convorbiri literare*, nr. 2/2015), denunțându-i slăbiciunile (evidente și stridente). Cert, intoxicația iatrogenă (cu mercur) a fost un efect „supraadăugat” (cf. acad. V. Voicu) sindromului maniaco-depresiv. Ceea ce îl îndreptățește pe Paul Cernat să noteze limpede că „Eminescu a fost omorât, cu zile, de malpraxisul medicilor din România” (acelor ani). Ceea ce ne îndreptățește să readucem în discuție *teza dublului referențial*, esențială, credem, în descifrarea epocii și a personalității eminesciene. Din „colțul hușean”, Theodor Codreanu ne invită, repetat și răspicat, la *o citire corectă* a celui care ne veghează dintr-o clasicitate supratemporală, așezat „în inima canonului național”. În rest, cum avertizează criticul, „despărțirea de Eminescu poate fi treaba personală a fiecărui creator, dar nu a culturii române”.

Portul Lampadaria

*La apa tulbure a Bârladului
Theodor Codreanu
copil
un boț de lumină
stătea lampion deasupra apei
să vadă peștii cum făceau cumetrie
cum plecau fiecare din cotlonul lui de mâl
pe sub rădăcinile răchișilor
către vecinii lor de pe malul celălalt al râului
se minuna cum merg ei pe fundul apei
ca niște umbre
odată s-a lăsat și el în adânc
lunecând pe malul umed
iar peștii l-au servit cu apă
bea apă ca să trăiești
așa respiră peștii
cu apă
iar când balonul s-a umplut
a ieșit afară supărat
ce fel de cumetrie în care se bea
numai apă.*

*O altă frământare mai are
criticul literar Theodor Codreanu
vara iese în grădină între curpenii de harbuz
și stă pe un scaun
și cugetă
cum un fir de ață verde
naște lubenița cât cofa
și el rămâne tot așa
neprihănit.*

*La un ceai de bețe strâmbe
mărturisea nonșalant
că a scris o scrisoare la Academia din Chișinău
să i se explice fenomenul
iar domnii de acolo
i-au răspuns
că la Tiraspol numai stejarul face pepeni
de aceea pădurile seculare*

*ale lui Ștefan
și Rareș
și Ioan Vodă
și alți boieri de seamă
au fost îngrădite cu sârmă ghimpată
să nu se accidenteze trecătorii
vorbitori de limbă latină
pericolul mare este mai ales
când se strânge recolta.*

*Azi
la apa tulbure a Prutului
Theodor
stă pe malul de vest
și vede peștii cum trec de la un mal la altul*

*acum nu se mai amestecă printre ei
îi lasă să facă aceeași cumetrie
uneori aprinde un licurici
în putregaiurile de răchită
să știe lumea că aici este
portul Lampadaria
în care el domnește
ca un lup de Prut.*

*În portul Lampadaria
Grigore Vieru
și Mihai Cimpoi
și Ion
și Doina Aldea Teodorovici
ascultă cântecul de privighetoare
al Mariei Drăgan
„În salcâm la Ionică
cresc doi pui de turturică
unul zboară și se duce
altul rămâne și plânge.
Nu mai plânge frățioare
că ți-or crește aripioare
aripioare de argint
ca să zbori pe sub pământ
pân' la maica la mormânt”.*

*Cât era Luceafărul Eminescu de sus
tot a coborât la Lampadaria*

să-i mulțumească lui Theodor
că i-a citit sufletul
și i-a șters nemurirea de colbul uitării
traducând opera lui
din limba română
ediția princeps
în limba română contemporană.

Palat episcopal

*O vatră fierbinte în care
au ars stejarii neamului românesc
din generație în generație*

*Fiecare episcop
a avut sub tălpi cărbunii trecutului
iar deasupra capului
focul Duhului Sfânt
între două paralele fierbinți
orizontul este sângerieu.*

*Ca un altar al arderii de tot
pe muntele Moria de la Câmpia Prutului
încă se aduc jertfe curate
fără prihană
cu tămâie din Arabia
în cădelnițe de argint
și vin în potire de aur
și oameni de lut
mulți oameni de lut.*

JEAN BODIN

Lovescape crucified

*Fetchd in the storm
his strides bitten off
the matter with a smile
brown edged the face
like a tedious argument
in turn of tempest
done darkness until
our backs are turned
for he may not
be shaken laced in
his bower of bone.*

Prayer

*Ay-y-y! Looking
for my flowers
I run into a wall.

The surely sullen bell
gave warning
flint and steel
where in the blood
does lightning hide
the joy so sweet.

It is that wall
I'll break my head
Amen.*

Disembodied voice

*He stands before her
an empty dream burned
in bright light to enliven
age and gives it back its
youth turned on him.

How dare give up its
wrong they say a trick
or two full of yearning
nothing can be known
buried in his letters.*

Screwed up eyes

*Between
The skies, the river and the hills
She has learnt

Not to mourn what
The troubled waters
Had borne away

Mindful
Of the testament of
His heart

But tormented over
The purulent book.*

Unconquerable life

*In my end
Is my beginning

The tree has brought forth
Its first fruit
My face lost

In the ashes forever
A small pale lemon
Hanging on its branches

In my beginning
Is my end.*

Cartea florilor

*Hidden
in the circle of a white light
the Edelweiss blooms
as a symbol of an exceptional love
– a unique queen
in the loneliness
of a hot stone*

*In the multitude of its green leaves
the Lily-of-the-valley
lives the happiness of its blooming...
On its tiny thin stem
a row of white tears
under the eyelid of the morning.*

*The little Pansy –
a timid eye opened to the world –
out of heart-shaped petals
there seem to spring continuous
souvenirs and words
to the long-yearned silence...*

*Iris Flowers
– fascinating flowers
ephemeral flowers...
In the wonder of words
they are always
like a flying bridge
between the sky and the earth.*

*Red Carnation –
the sacred flowers
of a deep love...
Real incendiary
feelings
in the crater of heart.*

*Under secret shadows
Peonies exhibit
 their splendor.
Words are useless
in front of
 their imperial beauty...*

*Anemone –
youth's symbol of wonder...
 It crosses the world
 like a gentle breath of wind
 with the regret
 of an unrequited love...*

Translated from Romanian by Muguraș Maria Petrescu

The Sense

*We have learnt to pass through time
silently
with years as a weight
carrying all the seas in our eyes
inside of a single trickled tear*

*but on a road not trodden yet
forgotten in the memory of a destiny
the glances will come back
and find the sense.*

The Light

*From the white street
through the snow of thoughts
from a window pane
inside a pane of a word
it has opened
from outside towards inside
the light.*

Birth

*You can be born
before your birth
just by your parents'
idea about you*

*you can think
before your own thinking
by the power of intelligence
of the matter*

*but you cannot look
before looking inside you
through the foreign pane
of the word*

Profoundly

*How much of flight may kneel
down in birds
for wings
that cannot fly
out of too much silence
and too much sky.*

*How much of high may descend
down in the mountain
for rocks
that cannot fructify
out of too heavy magnificence.*

*How much of light may melt
down the lips
for giving birth
to a single word
for love.*

For journey

*We make our soul ready
for journey
and we come into the world
born in body;*

*we make our soul ready
for the life path
through space and time,
toward earthly loves;*

*we make our body ready
for the soul's path
through stars up to the universe,
beyond space and time,
toward Infinite,
toward the endless Love.*

Translated from Romanian by Ada D. Cruceanu

IOAN GÂF-DEAC

Țintuirea veacului în veșnicie

Poate că vine un cer într-un colț de zid cu vegetală aspirație.

Un text cu poveste se cade să se afle în orice poezie neostoită, căzută într-un capăt de stea.

Curg scrierile precum înlănțuirile de vieți paralele, subțindu-se spre mâna dreaptă, spre estul căzut în nerăsărire.

Nevoia de vorbire/ este orbire/ în a treia neștire./ Verb strâns în vad drept,/ chingile plâng./ luminile fierb./ Strânsă închidere în plânsă,/ prea largă ucidere/ în deschidere/ se cade ca survenită/ să fie prelinsă.

Ritm lent se lasă ars, atent foc în timp, sfârșire lină, cădere străină într-un amestec aproape illogic de cuvinte înainte sfârșite.

Oricare crede în complicația poeziei se încrede în marele adevăr ce doarme în jur, netulburat decât de poezi.

Oricine descinde din nord poate pleca spre partea de sus a cerului; are loc definit pe partea curbată a liniei din dragostea aplecată în fața dăruirii de sine.

Te poți pierde în verde/ și-n porți de poem sfânt,/ alint boem,/ cuvânt adevărat/ în superbe pierderi de vânt./ - Te poți reclădi în galben rod,/ în aurie primăvară,/ căzută din toamna universală/ din umbră temerară./ - Se prea poate,/ în suave roade/ să se învârtă ceea ce poate/ înlănțuirea să țină în loc.

Sosesc lunile mai, fel de fel de luni de septembrie obosesc, se-nchid în alai cei ce prisosesc.

De aceea, tu poezie să încânți prin ceea ce cânti din strune de platină.

Cad pradă sinelui meu, risipit devin în sinele tău, în nesinele păsării albe cu ochii de marmură fierbinte.

Îmi este bine când te știu între file - prizonier poem, pierdută dimensiune a șaptea.

Cu mine vorbesc, cu cei ce au ceva din ceea ce provine din alămuri fierbinți.

Ce fel de toamnă trăim, ce fel de anotimp descriem în ode cu nesaț georgian, cu linii subțiri de ibis și dropie albastră ?

Plâng/ în crâng,/ strâng/ nătâng/ ceea ce sting/ din pâng/ provenit din merele roșii/ dinspre viață...

Cu toate acestea, sunt până la iubire îndrăgostit de tine poezie, deoarece tu viață din viață de marmură ai dat, dăruindu-te până la pierdere pentru țintuirea veacului în veșnicie.

CORNELIU ZEANA

Previziune meteo: iarnă foarte grea

S-a anunțat o iarnă grea,
Dar gerurile-s trecătoare
Și poate iarna n-o fi grea
Alături de femei ușoare.

Avem tot mai multe femei în armată

În lupta corp la corp, abile,
Prin repetate exerciții,
Dușmanii fără proiectile
Dau iute birul cu fugiții.

Prostia și căsătoria

Adâncă e prostia asta
Ce oscilează negreșit,
Având un maxim, ați ghicit,
Atunci când ți-ai ales nevasta.

Recăsătorit

Din prima n-ai prea nimerit-o
Dar și mai prost ești, bunăoară,
Atunci când, după ce-ai pățit-o,
Te mai însori și-a doua oară.

Schimbări la vârf

Despre noua directoare,
Care pare-o oarecare,
Aș avea o întrebare:
Oare? (dar și... care?)

8 martie

Ce-și vor ele ca urare?
Zicători, maxime culte?
Unele-ar dori „mai mare”
Iară altele „mai multe”.

Musca și vulturul (minifabule)

Rea de muscă, dar... picioare,
Cap și corp ispititoare
Și-astfel cât ai zice haț!
Vulturul fu prins în laț.

Pare mică și firavă
Dar când pasărea hulpavă
Vru s-o prindă-n al său plisc
Dete chix.

Mie însumi**Caracterizare 1**

Eu nu voi fi înfrânt nicicând,
Deși rup lănci în mori cu pale
Ce mă privesc de sus zicând:
Epigramist de trei parale.

Caracterizare 2

Nu sunt, desigur, un ratat,
Căci nu e astăzi de bon ton,
Deși o viață-am fabricat
Iluzii vane de carton.

Eu nu!

Epigramiștii consacrați
Le neglijează pe femei:
Se-ocupă doar de-ncornorați.
Eu nu fac parte dintre ei.

FOTOALBUM

6 Martie 2015, “Zilele Lumină Lină” la Alba Iulia
Th. Damian alături de Dorel Cosma (dr.) și Anca Sîrghie îi mulțumește scriitorului Virgil Șerbu Cisteianu (st.). organizatorul evenimentului.

O parte din scriitorii prezenți.

9 martie 2015, Gala UZPR la ICR București.

Th. Damian prezintă conferința „Sentimentul religios în ziaristica lui Eminescu”.

Joi 12 mai 2015.
Grup de scriitori la Editura revistei *Bucureștiul literar și artistic*.
Florentin Popescu (st.), directorul revistei, Ioan Haineș, Gh. Bucurescu, Th. Damian și Emil Lungeanu.

20 martie 2015, întrunire de Cenușă la restaurantul „Bucharest” din New York. S-au lansat numerele 1 și 2 ale revistei *Lumină Lină*

Mariana
Terra,
Th. Damian,
M. N. Rusu

22 martie 2015, celebrarea D-nei Lucia Columb la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York

Distinsa noastră colegă nonageră, D-na Lucia Columb (alături de Pr. Th. Damian) a fost celebrată la Biserica noastră. Au vorbit despre personalitatea sărbătoritei Mariana Terra, Theodor Damian și M. N. Rusu (Foto: Alex Marmara).

Copii din
parohia noastră
în jurul D-nei
Lucia Columb.

Imagine de la masa de lucru a Școlii noastre de duminică. Prof. Irina Anițului
privește spre artista Viorica Colpacci care învață pe copii să picteze icoane pe sticlă.

Mariana Terra

3 aprilie 2015. Întrunire de Cenaclu dedicată scriitorului Ion Burcin la împlinirea vârstei de 80 de ani

Ion Burcin (dr.), Mircea Urucu, Elena Mitru și Th. Damian

5 aprilie 2015, Sărbătoarea Floriilor. S-au împlinit 22 de ani de la înființarea de către Pr. Th. Damian a parohiei noastre.

Aspect de la masa festivă

Vorbește
Dr. Napoleon Săvescu,
președintele
Consiliului parohial.

Floriile: oamenii flori
ai Bisericii.

Copiii noștri se
pregătesc să cânte
și să recite pentru
cei prezenți.

Alex Orza și mama
lui, Mariana

Elena Burchea,
Președinta Comitetului de doamne.

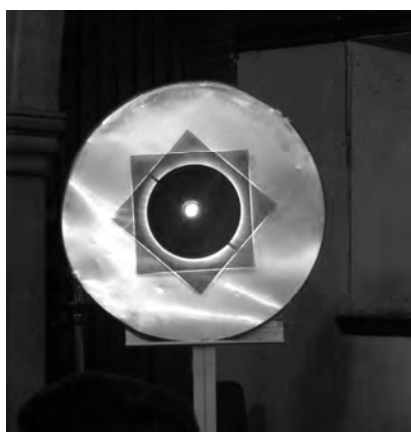
Grup de enoiriași (Foto: Alex Marmara).

Tinerii Școlii de duminică în plină desfășurare.

Arta religioasă a
Vioricăi Colpacci
expusă în Biserică în
timpul Săptămânii mari
și al Sf. Paști.

Icoane pe sticlă pictate
de copiii noștri.

17 aprilie 2015. Cenușă literară la rezidența preotului Th. Damian.

Invitata Elena Mitru, între M. N. Rusu și Th. Damian. Ascultă, între alții, Ion Burcin (st.) și Valentina Ciaprazi (dr.).

„Nașu” literar, M. N. Rusu și „fina” Elena Mitru, o scriitoare și artistă de viitor.

19 aprilie 2015 la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”.
Elena Mitru învață pe copiii Școlii de duminică arta împletitului și a tricotatului.

Miercuri 22 aprilie 2015. Ing. Cristian F. Pascu cu câțiva membri ai Societății române creștine „Dorul” (fondată în 1903) la Consulatul britanic din Manhattan cu ocazia unei recepții dedicate strângerii de fonduri pentru organizația „Hospices of Hope”.

Cristian F. Pascu (președintele Societății „Dorul”, st.), Valentin Pipa, Mariana Terra, Pr. Th. Damian și Ion Ștefan.

Duminică 26 aprilie 2015, întrunire de Cenușă la Biserică după Sf. Slujbă

Scriitorul și publicistul Grigore Cartianu din nou prezent cu cărțile sale la Cenușă literară „Mihai Eminescu”. Îl ascultă Flaviu Rîțiu, Pr. Th. Damian și Pr. Marcel Miron (din România).

Partea a doua a întrunirii de cenușă a avut loc la restaurantul „Bucharest”, marți 28 aprilie 2015.

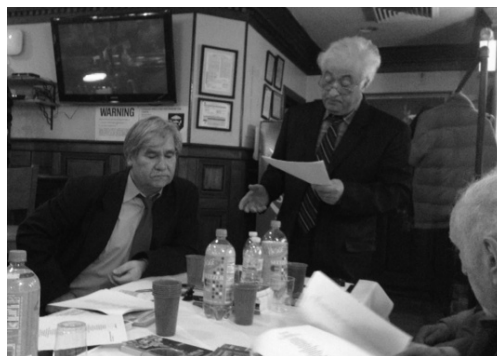
Th. Damian (st.), Grigore Cartianu, Laurențiu Ciocăzanu și Mariana Terra.

**Duminică 26 aprilie
și 3 mai 2015**
Pr. paroh Th. Damian
este fericit să-l
prezinte pe colegul
său Pr. Marcel
Miron, din România
în vizită la New
York.

**1 mai 2015, întrunire de
cenaclu la restaurantul
„Bucharest”; invitat, poetul
Marcel Miron din
România.**

O revelație la cenaclul
„M. Eminescu”: preotul
Marcel Miron în calitate de
poet autentic,
alături de Th. Damian.

Marcel
Miron
alături de
Th. Damian
(în centru)
înconjurați
de o parte
din
membrii
cenaclului
nostru.

10 mai 2015, celebrarea Zilei Independenței de Stat a României, a Zilei Monarhiei și a Zilei Mamei la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York

Dr. Napoleon Săvescu, președintele Consiliului parohial, între distinsa nonagenară Lucia Columb și Anișoara Constantinescu; Pr. Th. Damian cu Dna Felicia Georgescu.

În rând la recital de poezie dedicată mamei.

Între 14-16 mai 2015 a avut loc la Western Michigan University din Kalamazoo, MI, cel de-al 50-lea Congres Internațional de Studii Medievale, unde Institutul nostru a avut organizată o sesiune științifică.

Th.Damian și Daniel VanderKolk.

Prof. Dr. Th. Damian, organizatorul sesiunii și Dr. Daniela Anghel, moderatoare.

Dr. Clair McPherson cu soția.

Prof. Dr. Th. Damian alături de Prof. Anca Sirghie (st.) și alți participanți la conferințele sesiunii.

La recepția tradițională de după sesiune, oferită de poeta Dona Roșu (st.) și artista Luciana Costea (dr.).

În vizită la Grand Rapids la directorul ziarului *Lumea românească*, Mihai Gheorghiu (în centru, cu soția). Anca Sîrghie (st.) și Th. Damian.

Aspect de la întrunirea de cenaclu din 22 mai 2015.

Au citit din creația lor Valentina Ciaprazi, Th. Damian și Elena Mitru.

Luni 25 mai 2015, de Memorial Day, în cimitirul Cypress Hills din New York, la lotul Societății „Dorul”.

Pr. Th. Damian a oficiat slujba obișnuită de parastas.

Doi foști și actuali colegi:
Pr. Th. Damian (st.) și
Pr. Mircea Dobre împreună cu Ing.
Cristian F. Pascu, Președintele
Societății „Dorul”.

**Sâmbătă, 30 Mai 2015, la Târgul
Interanțional de carte BookExpo
America (BEA), la standul ICR;
New York la Javits Center în
Manhattan.**

Doina Uricariu (st.), directoarea
ICR-NY, Mariana Terra,
Th. Damian, Ana Blandiana
și Viorica Colpacci.

Duminică 31 mai 2015, de Rusalii și de „Ziua copilului” la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York.

Sărbătorind copiii...

... și pe Doamnele Miahela Stan (st.)
și Irina Anitului
cu ocazia zilelor de naștere.

Alte aspecte de la „Ziua copilului”

Irina Anițului (dr.) și Elean Mitru

D-l Vasile Bădăluță, directorul ziarului *Romanian Journal*, oferă cadouri copiilor

Ceremonia
tortului

Duminică 7 iunie 2015,
Școala de duminică i-a
celebrat la Biserica
noastră, pentru ziua lor, pe
Andrei Damian (între Th
Damian și preoteasa
Claudia)
și pe Alex Orza (amândoi
suflând în torturi) (Foto:
Alex Marmara).

**Între 9-13 iunie 2015 Prof. Th. Damian a participat
la conferința internațională anuală a ISCSC (The
International Society for the Comparative Study of
Civilizations) care a avut loc la Rio de Janeiro,
Brazilia.**

Th. Damian (st.) și David Rosner,
președintele societății.

**Duminică 21
iunie 2015 la
Biserica noastră
a fost celebrată
Ziua tatălui
(Father's Day).**
Au recitat tații și
copiii.

La microfon:
Florin Bogoșel
alături de Pr. Th.
Damian și Irina
Anițului.

Alex Orza, Victor Plăvițu
și Andrei Damian în dans
cu junioarele (Iulia
Purcărea în prim plan),
admirați de
D-na Felicia Georgescu.

Atmosferă de mare concentrare.
Viorica Colpacci învață pe copii
să picteze icoane pe sticlă.

Artista Elena Mitru și
expoziția ei de artă
vestimentară.

Amintire de la
expoziție: M. N.
Rusu (st.), Vasile
Crețu, Elena
Mitru, Maria
Dobrilă, Mariana
Orza, Victoria și
Ion Plăvițu,
Victor Plăvițu,
Irina Anițului și
Daniela Mariano.

Cupon de Abonament

Lumină Lină • Gracious Light
30-18 50th Street
Woodside, NY 11377

4 numere pe an: 60\$ inclusiv expediția

Numele
Adresa
Oraș/stat
Cod
Țară

Donații și contribuții pentru revistă:

Numele
Adresa
Oraș/stat
Cod
Țară

Suma:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order.
Donațiile se scad la taxe.

Broadway Medical Office

Napoleon Săvescu, MD Medicina internă, mică chirurgie

F. Christodoulidou, MD Med. internă, hematologie, oncologie

Iqbal, MD Cardiologie

Mircea Golimbu, MD Urologie, Prof. NYU

Dan R. Cimponeriu, MD Gastroenterologie, Hepatologie

Cabinetul nostru este dotat cu echipament
nou și modern pentru:

X-Ray

EKG

Spirometrie (Evaluări Pulmonare)

Sonografii Abdominale,

de Rinichi și Cardiace

Cardiotrace (EKG prin telefon)

24 de ore Halter Monitor

Sigmoidoscopii și Pap smear

Tens (Stimulare electrică)

Ultrasound

Timpanometrie

toate testele de sânge și urină

teste pentru depistarea

cancerului de colon și ulcer

teste pentru AIDS (rezultatul în 24-48 ore)

Tratamente specializate

Luni, Marti, Joi 10am-8pm

Miercuri 4-8pm

Sambata 10am - 4pm

Fără programare

21-26 Broadway, LIC, NY 11106

(718) 932-1700

subway: N până la stația Broadway (Queens)

bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 A de la 82nd Street,

Jackson Heights

Manhattan 101 de la 59th Street, Manhattan, până la Steinway,

unde schimbați cu Q 104.

Libertate și păcat

E important să nu mai lăsăm să treacă timpul pe lângă noi. Ideal ar fi să ne facem urgent rost de teme ale existenței, în care să credem cu adevărat. Din păcate trăim într-o lume cu care nu ne putem identifica și vizavi de care nu poți să reacționezi decât afișând o detașare ironică (A.V. Pinte).

Să te retragi din mijlocul colapsului, menținându-ți verticalitatea, este care și cum te-ai îngropa de viu sau te-ai lăsa traversat longi și latitudinal de un mușuroi de furnici uriașe, acestea făcând pe trupul tău doar o cărare prin care să poată trece dincolo... Numai că pentru a rămâne inert la acestea, mersul grăbit și clătinat din cauza greutăților peste fire duse până la capăt totuși, noi, tot niște traseiși, trebuie să rămânem așa cum suntem: imuni. Imuni păcatului de fiecare zi, din fiecă clipă, păcatul cu noi înșine, acela asupra altora, al minții și diabolic al mândriei și invidiei. Să mai vorbesc de goliciunea păcatului e de prisos! Suntem goi atât pe dinafară cât și pe dinăuntru. De sus în jos . Și invers.

Păcatul nu reprezintă doar călcarea unor norme și reguli; duce la ruperea relației cu Dumnezeu, ca izvor al existenței. Păcatul, acceptat, îl demite de om din toate drepturile sale, îl degradează fizic, psihic și spiritual, îl desființează existențial încet, încet.

Ca orice păcat, acesta își are începutul prin întunecarea minții și orientarea rațiunii spre cele josnice, pe care Biserica nu le tolerează; mintea rătăcindu-i-se de la o zi la alta, cel căzut în păcat se amăgește la început cu mici bucurii lumești, materiale – întunecarea fragilă a rațiunii și orientare inerentă spre amăgire vremelnică. De altfel Sf. Grigorie din Nazianz afirma despre păcat următoarele: „Numai cel curat e în stare să simtă ce este curat, făcându-se asemenea Lui”; pentru că Dumnezeu se oglindește în mintea și comportarea omului care nu se abate de la drumul drept așa cum soarele se reflectă pe suprafața apei, limpezând-o, îmblânzind-o și luminând-o.

Lipsind legătura mistică, nevăzută dintre rațiune și suflet, care duce la ambianță și armonizează caracterul omului, păcatul sapă adânc în străfundurile sufletului, deformând starea de veghe a acestuia care, deformat, refuză să-L primească pe Dumnezeu în casa sufletului său – neprimenită; mai mult, se ghidează după propria orientare. Libertatea este forma cea mai rațională a omului de a alege între bine și rău, refuzând mreaja acestuia din urmă și luptând cu propriile ispite în vederea menținerii verticalității sau alegând binele, care oferă posibilitatea de a discerne negru de alb, nu de puține ori negrul fiind așezat în față tocmai pentru a observa întunecimea acestei oglinzi...

Desigur, în momentul în care rațiunea luminată de razele calde ale simțirii nu coboară la primele insticte ale furiei, mândriei, lașității, setei deșarte de îmbogățire sau de umilire și înjosire a celuilalt, aproapele nostru, ci, umil și aproape pe nesimțite, pătrunde în sufletul omului, îi alină suferința sufletească – prima boală a trupului, și apoi vindecându-l și fizic. Bolnav fizic, trupul refuză însănătoșirea; se consideră un inadaptat, un paria, blestemat să sufere și caută singurătatea fără sprijinul Atotputernicului.

Slăbit și tulburat, trupul (dar și sufletul) cade într-o apatie din care greu se mai poate salva fără rugăciunea strigătoare la cer prin care să ceară milostivire și îngăduiță. Cu alte cuvinte, iertarea.

Desigur, existențial vorbind, păcatul nu este irecuperabil, Dumnezeu iertându-i omului toate petele din Cartea Vieții numai dacă și el voiește. Numai dacă el, omul recunoaște nimicnicia sa și cere ajutorul; ajutor care presupune îngenunchere, deci dacă omul se căiește, se convertește și nu mai adaugă niciodată în rucsacul zilelor sale pietre negre... Multe, acestea peste puterea de ducere a spatelui, îl pleacă la pământ, îi facilitează calea spre întuneric... Drept, nu trufaș, cel care refuză să mai ia în cârcă păcatul, își îndreaptă conduita; nu semețindu-se însă! Este o formă nouă de a privi și recunoaște bunătatea lui Dumnezeu, de a mulțumi și spune și celorlalți, fără rușine, că „a greșit dar păcatul nu este decât o formă de selectare a neghinei din grâu”...

Elena Olariu

Vestea Bună. Publicație trimestrială cu caracter cultural, social, religios, Rădăcăneni, Anul VII, Nr. 46 (113), Mai – Iunie 2015

Mai știți?

*Mai știți vre-o noutate despre mine?
În lumea mea, zvonind de-o înserare,
Clepsidra s-a-nfundat cu o-ntristare...
Să o răstorn? Nu pot, și n-are cine!*

*Vă rog veniți, cu-o facere de bine,
Corsetul strâns pe suflet mă sufocă.
Când voi muri, din inima-mi de rocă,
Să vă clădiți cuptoarele de pâine.*

*Latentă, va mai arde, pe vecie...
Simțirile să nu vă-șele, harul;
Plecând de-aici, mi se sfințească darul,
Să umpleți dorul vostru cu tărie.*

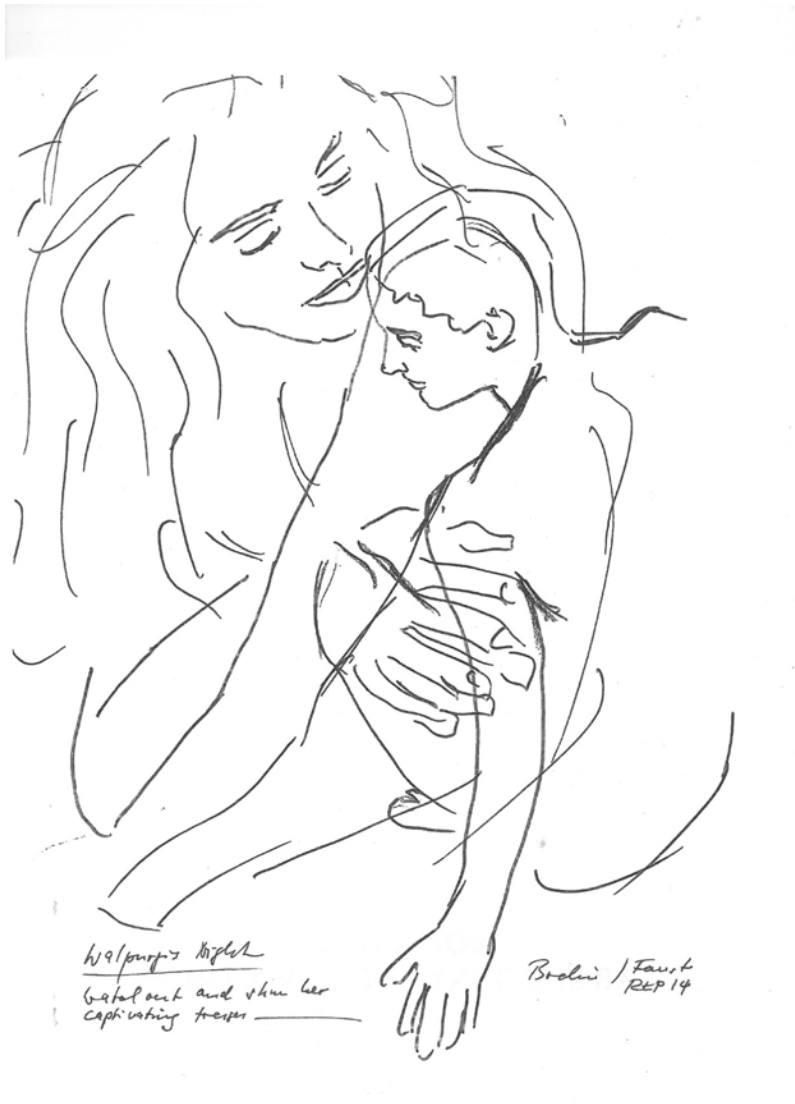
*De ți-am greșit, tăcerea mea îmi iartă;
Vă las zălog doar versul să vorbească.
De voi răzbi spre lumea Lui, cerească,
Fără tăgadă, voi ciocni la poartă.*

*Am obosit, dar nu de vreo trăire,
Doar trupul îmi cedează... zi și noapte.
Trecând de porți, mă voi ruga în șoapte,
Să pot și-atunci, să mai ofer iubire.*

*Din harpă v-aș cânta! Dar cin' să creadă?
Din nai, m-aș strădui, dar prea-i de sus,
S-ajungă jalea mea de la Iisus,
Și prea-nnorat, o lume să ne vadă.*

*În roua de pe floarea sub fereastră,
Din lacrimile noastre nescate,
Vom drămui, la fiecare-n parte,
Câte un dor, iubirea să sporească.*

Vasile Crețu

Jean Bodin, *Walpurgis Night (Faust)*, desen, 2014

GHEORGHE NAGHI

Ion Șugariu, *Însemnări din război: 1944-1945, în memoriam, evocări, Cuvânt înainte, postfață, ediție îngrijită de Lucia Soreanu, Editura Gutinul, Baia Mare, 2014, 152 p.+ 4 ilustrații*

Sub acest titlu apare cea de a treia carte a soției poetului Ion Șugariu, Lucia Soreanu din Aachen, Germania, editoarea sânguincioasă și devotată a operei poetului Șugariu, dedicată preocupărilor literare ale sale. Dacă volumul anterior dedicat poetului Ion Șugariu de Ștefan Bellu¹ cât și cele două volume îngrijite de Lucia Soreanu-Șugariu, văduva poetului, cuprinse în *Scrieri poeme, critică literară, varia*² și *Iluzie și Destin. Scrisori, Album, Jurnal pentru Lucia*³ au atras atenția lumii literare, avem convingerea că și această ultimă apariție va atrage atenția lumii istorice de data aceasta pentru însemnările poetului despre întâmplările la care a luat parte ca martor ocular în cel de-al doilea război mondial. Inițial aceste însemnări se voiau un jurnal de război și au fost începute în data de 5 Octombrie 1944 cu titlul *Jurnal pentru Lucia*. Grozăviile și cruzimile războiului, poetul Ion Șugariu le califica în rândurile trimise soției în felul următor: „Băiatul (curierul regimentului, n. n.) îți va spune iadul în care ne zbatem....Să ai grijă de ele. Aceasta este oglinda vieții mele de aici.” Poetul le voia păstrate fiindcă avea de gând să le completeze cu însemnările sale pentru a le publica, ne mărturisește Lucia Soreanu-Șugariu. Scrisorile sale veneau din locurile pe unde îl ducea războiul: Mogoșești, Dumbrăveni, Tirimia (jud. Mureș), Cristești (jud. Mureș), Căpușul de Câmpie (jud. Cluj), Nyr Bogdányi (Ungaria), Kótay, Tisza-Eszlár, Prügy, Taktaharkány, Ujvilág, Csobad, Péreny (Cehoslovacia), Buzita, Debréte, Iablonca.

L-a reîntâlnit pe prietenul său Laurențiu Fulga iar din altă scrisoare aflăm că îl cunoștea pe renumitul istoric de artă Ion Frunzetti. În majoritatea scrisorilor își exprima nădejdea despre încetarea războiului și reîntoarcerea acasă pentru a continua viața fericită de până atunci, potrivit speranței exprimate în altă scrisoare: „într-o zi vom fi din nou împreună”;

¹ Ștefan Bellu, *Ion Șugariu. Poet și critic literar*, editia a II-a, revăzută și adăugită, Editura Gutinul, Baia Mare, 2004, 186 pp.; Recenzia subsemnatului a apărut în *Poezia*, (Iași), 2006, XII, Nr. 4; și *Rost* (București), 2007, V, Nr. 47-48, Ianuarie-Februarie, p. 73.

² *Scrieri poeme, critică literară, varia*, Prefață de Al. Husar, Ediție îngrijită și postfață de Lucia Soreanu, Editura Fundația Culturală Memoria, București, 2006, 320 pp.

³ *Iluzie și Destin. Scrisori, Album, Jurnal pentru Lucia*, Ediție de Lucia Soreanu-Șugariu, Editura Fundația Culturală Memoria, București, 2006, 281 pp. + 28 ilustrații.

„Nu voi fi acolo peste o lună, dar voi veni nu peste mult”. Apoi mărturisește: „Luptele au fost crâncene: pe poziție erau 150 de oameni și când am plecat eram 1000. Pe unde am trecut am lăsat numai morminte și țărână amestecată cu sânge. Tare am plătit scump Ardealul!” Însă bucuria cu care au întâmpinat românii ardeleni armata română a determinat pe soldați să plângă de fericire ori de câte ori erau primiți cu flori în satele eliberate.

Editoarea textului ne mărturisește că a început cu însemnările din 2 Iunie 1944 și a rămas cu soțul ei, Ion Șugariu până la mijlocul lunii august după care a plecat la părinții ei de la Râmnicul Vâlcea. Între timp au avut loc luptele din jurul Bucureștiului, vara și toamna târzie a anului 1944, după care deja Ion Șugariu simțind „pulsul” evenimentelor, și pentru că „văzuse și înțelesese provocările și manipulările comuniste....” vine într-o scurtă permisie în ziua de 9 Decembrie 1944 și nu peste mult timp moare la 1 februarie 1945 fiind înmormântat în cimitirul din Polhora pri Brezno de preotul regimentului.

Își dorea întoarcerea la „uneltele sale”, presimțindu-și sfârșitul. Și a avut presimțiri corecte.... Moare, iar prefacerile sociale impuse de ruși vor duce mai bine de patru decenii la diverse impuneri asupra literaturii, o cenzură nemiloasă sau interzicerea cercetării sau a informării libere, așa cum știm cei ce am trăit acele vremuri, spre „norocul” lui, nu le mai prinde. Pătruns de un dor devastator pentru soția lui, frământările nu-l ocolesc iar singurătatea din Câmpia Tisei îl aduce la starea de panică. Frigul și oboseala îl aduc la disperare. O îndelungă stare de jale îl macină. Și singura care îl încurajează va fi iubirea vieții lui, soția lui, Lucia Soreanu.

Editoarea volumului s-a opus încercărilor de excludere a soțului ei din istoria literaturii și s-a hotărât să readucă în actualitate întreaga activitate literară a poetului, eseistului, criticului literar și ziaristului Ion Șugariu, pentru a fi cunoscută și obiectiv evaluată. Este ceea ce a realizat Lucia Soreanu cu ajutorul și sfatul regretatului prieten al poetului, scriitorul Alexandru Husar prin volumele care au apărut în ultimii ani închinare poetului.

Mai urmerază un scurt capitol, *In Memoriam* în care sunt publicate scrisorile care anunțau moartea poetului pe frontul din Cehoslovacia, scrisori sosite din partea regimentului și în același timp scrisorile Luciei trimise soțului care au fost returnate. Același lucru este anunțat de Ministerul Apărării Naționale, pentru care semnează Dr. Ciura, Gh. N. Buzoianu, V. Apostol, Slt. Lungu, Serg. Iordache C. Anuței. I s-au închinat și două poezii din partea lui Paul Sucevean și Ovidiu Vuia.

Capitolul *Evocări* cuprinde descrierea *Casei Memoriale de la Băița* de către autoarea Lucia Soreanu care istorisește după ce a depus volumul *Sete de ceruri* (München, 1985) în secret, cum l-a cunoscut pe poetul Ion Șugariu în iarna anului 1941. Ea descrie cu amănunte viața universitară studențească din București în timp ce urma Facultatea de

Farmacie adâncindu-se în amintiri duioase pline de dragoste care o frământau atunci, și pe care acum după trei sferturi de veac, nu le poate uita. Este pilduitoare dragostea nețărnută pentru poet a Luciei Soreanu. Ne mângâie inima când spune – parcă cu același patos din tinerețe că “recopiind acum scrisorile sale, de atâtea ori citite, sau paginile scrise de mâna sa neobosită, mă pătrunde o amară, iremediabil – dureroasă tristețe reflectând la zăbuciumul ființei sale”. Este un mic pastel închinat dragostei fără de pereche care i-a animat pe acești tineri, despărțiți de o soartă tragică. Volumul, în încheiere, are două eseuri închinat unor prieteni dragi, renumitului Vintilă Horia (autorul romanului *Dumnezeu s-a născut în exil*) și lui Alexandru Husar, *studentul filosof* cum îl numise Lucian Blaga, foști prieteni ai poetului Ion Șugariu, vârfuri de generație, adevărați oameni de condei, creionați de autoare cu aceeași sensibilitate.

Rândurile de încheiere, postfața, se vor un cald omagiu adus poetului Ion Șugariu ale cărui suferințe trăite în ultimele luni ale războiului au fost – ne spune editoarea acestui ultim volum – jertfa dăruită țării pe care a iubit-o ca un adevărat român.

TRAIAN GH. CRISTEA

Călăuză pe drumul luminii

Gânduri printre rânduri, volum semnat de scriitorul Sava Bogasiu (apărut la Editura Editgraph, Buzău, 2014, 240 pp.) poate fi considerat o carte de căpătâi pentru tineri, în general și în mod special pentru seminariștii care vor să-și clarifice semnificațiile unor concepte moral-spirituale, călăuzitoare în vederea devenirii în viață.

De asemenea, așa cum se precizează și în *Precuvântare*, volumul vine în sprijinul acelor care vor să se documenteze pentru elaborarea unei lucrări de teologie sau a unui eseu de spiritualitate ortodoxă.

Prin structură, lucrarea în discuție este un mic dicționar de termeni uzuali, culeși din acele cărți pe care Sava Bogasiu le-a scris cu osârdie și mare drag spre a fi de folos semenilor dornici să-și lărgescă orizontul cultural și spiritual.

Ceea ce trebuie semnalat chiar de la început este un mic amănunt, zicem noi, esențial: priza la publicul cititor al cărților autorului prezentat aici a făcut ca Lidia Dinu să culeagă cu trudă și aplecare „nectarul sapiențial din cele douăzeci de cărți” ale lui Sava Bogasiu.

Chiar de la prima lectură, se constată, mai întâi, o caracteristică importantă, anume *claritatea*, care apropie cititorul de receptarea textului.

De exemplu, semnificația Bisericii este prezentată în termeni accesibili, dispuși în enunțuri echilibrate logic, limpezi din punct de vedere semantic.

Se observă apoi o altă trăsătură, *proprietatea enunțurilor*, care deschide poarta lecturii. Conceptele selectate sunt explicate, folosindu-se termeni fericiți aleși, capabili să ilustreze raportul optim între conținut, expresie și intenția mesajului. Astfel, comunicarea ca act de relaționare este definită de Sava Bogasiu simplu: A comunica cu cineva înseamnă a transmite ceva din ființa ta altuia, dar, în același timp, și a te împărtăși din experiența lui.

Ultima calitate care face posibilă înțelegerea profundă, la orice nivel, a mesajului este *corectitudinea*. Parcurgând paginile acestui mic dicționar, original în felul lui prin viziunea care stă la baza prezentării noțiunilor, conceptelor importante, cititorul nu va sesiza încălcări izbitoare ale normelor limbii române în procesul comunicării.

Pentru a motiva încadrarea acestei cărți în rândul acelor de referință, la care apelezi mai des pentru informare, clarificare, comparare sau reactualizare a informației, vom lua în discuție, prin selecție, câteva categorii de concepte importante.

Spre a simplifica desfășurarea demersului argumentativ, am stabilit trei grupe în care vor fi încadrate conceptele, definițiile, termenii, pe următoarele domenii: *credință, educație, societate*.

Abordând primul concept, nu putem porni decât de la *dumnezeire*. Documentul istoric sfânt care atestă existența și lucrarea bunului Dumnezeu, *Biblia*, consfințește numeroasele mărturii pe care ni le oferă natura înconjurătoare privind omniprezența puterii divine.

Dar pentru a-l simți pe Ziditor aproape, în adâncul sufletului, omul trebuie să aibă *credință*. Deslușirea conceptului este atât de limpede, încât și pruncul, la cea mai fragedă vârstă, ar putea înțelege.

Dar care este locul unde ne putem împropăta credința? În care așezământ ni se descoperă mai elocvent, mai pătrunzător Dumnezeu? Ce acoperământ ne poate transmite mai rodnic energiile divine? Desigur, sunt întrebări care au unic și clar răspuns: *Biserica*. Câteva pagini bune și pline de substanță teologică persuasivă sunt dedicate definirii, importanței, menirii, rostului Bisericii ortodoxe.

Al doilea concept căruia i-am dat o atenție deosebită este *educația*. În cartea *Gânduri printre rânduri* îl găsim abordat cu dezinvoltură, grație experienței bogate pe care autorul o are ca preot, dar și în învățământul teologic. Se observă cu claritate prezența unei concepții moderne a formării tinerilor, a pregătirii lor pentru viață în conformitate cu cerințele pe termen lung ale societății contemporane.

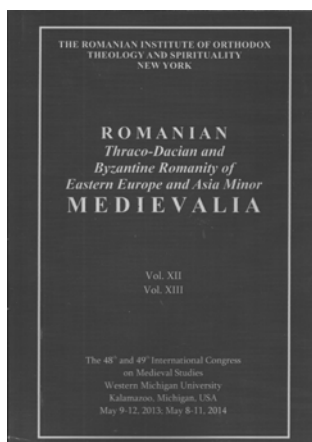
Este interesant de constatat că autorul evită abordările savante, cu caracter filozofic și adoptă stilul concis, clar și cuprinzător, în spiritul Bibliei; cu alte cuvinte, în termeni puțini se spune mult.

Precizăm că tonalitatea folosită în exprimarea unor puncte de vedere din cuprinsul cărții este pătrunsă de harul zicerii blânde; nu se disting accente de severitate, de impunere și comandă, de îngrădire a libertății individuale. Este simțită căldura unei povățuiri părintești la dispoziția alegerii celui care citește volumul.

În ceea ce privește ultimul factor pe care am ținut să-l aducem în atenție, și anume *societatea*, precizăm că nu vom insista prea mult asupra lui, pentru a evita alunecările în cotloanele adiacente monologului argumentativ.

În viziunea celui care semnează volumul de față, „societatea noastră contemporană are mare nevoie de religie, de această forță spirituală care să canalizeze omenirea spre drumul cel bun”. Există un adevăr incontestabil în enunțul citat, deoarece fără credință în Dumnezeu, fără punctul de sprijin pe care ni-l oferă calea adevărului și frumusețea morală, fără înălțare spirituală, tot ce făptuim are fundament șubred.

Avem convingerea că lucrarea vrednicului, prodigiosului scriitor Sava Bogasiu poate sta alături de cărțile de referință din bibliotecile de profil, fără a avea pretenția că nu mai pot fi posibile completări la o eventuală reeditare.

Romanian Medievalia. Thraco-Dacian and Byzantine Romanity of Eastern Europe and Asia Minor, vol. XII-XIII, New York, 2015

M. N. RUSU

Un eveniment monden la Biserica “Sf. Ap. Petru și Pavel”: Elena Mitru, expoziție de artă vestimentară

Elena Mitru a apărut în peisajul comunității noastre din New York în calitate de poetă și prozatoare capabilă de mari surprize estetice. Când mi-am încheiat articolul critic despre cărțile sale cu care a venit să le prezinte în cenaclul literar “M. Eminescu” înființat de preotul și scriitorul Theodor Damian nu presupuneam că ne va surprinde și în alte genuri artistice decât cele literare. Iată că acum Elena Mitru, artistă și scriitoare matură și vivace, ni se înfățișează în calitate de designer în arta vestimentației cu vechi tradiții în cultura românească și europeană.

Era și este cunoscută în România prin expozițiile avute de-a lungul anilor pe simezele bucureștene. Este o creatoare pur sânge. A revitalizat arta costumului tradițional românesc cu origini etnice și folclorice, precum au făcut-o prințesele noastre regale de altădată, de la Carmen Sylva la Regina Maria, de la Brâncuși mai puțin cunoscut sub acest aspect, la colegul său Matisse, introducând în istoria artei universale tipologia costumului popular românesc sub auspicii esențiale, într-o stilizare care sintetizează modelul particular cu materialul textil autohton. Succesele obținute pe această direcție în țară și în străinătate, în special în Japonia, mă îndreptățesc să văd în Elena Mitru o creatoare de excepție, cu o fantezie coloristică debordantă, despre care vom auzi și în America, țara tuturor posibilităților inventive. Expoziția de față e o dovadă peremptorie. Nu mă îndoiesc de succesul artistei Elena Mitru în continuare.

N.B. Elena Mitru s-a născut la 18 Oct. 1943 în București. Absolventă a Liceului Dimitrie Cantemir și a Școlii Tehnice financiare. De asemenea se specializează în proiectare, desen tehnic și artă vestimentară.

Este membră a Asociației Artiștilor Plastici, București. Într-o adresă oficială către Ambasada americană pentru stabilirea dânsei în S.U.A. se spune: “D-na Mitru Elena a activat în cadrul secției de artă decorativă și creație vestimentară, 1980. În această perioadă a avut o bogată activitate expozițională și a fost prezentă în manifestări expoziționale de grup. A organizat șase expoziții personale.”

ANCA SÎRGHIE

Ediție jubiliară a Congresului Internațional de Medievalistică de la Kalamazoo

La Universitatea din Kalamazoo, Michigan, s-a desfășurat între 14 și 17 mai 2015 a 50-a ediție a Congresului Internațional de Medievalistică/International Congress on Medieval Studies/. Intenționez de mai mulți ani să particip la această manifestare științifică de anvergură, organizată de Institutul Medieval de pe lângă Western Michigan University, fiind atrasă de ideea descoperirii variatelor aspecte ale cercetării în domeniul medievalisticii, într-o covârșitoare opoziție cu scandalurile politice și mondene actuale care, de obicei, amenință să ne acapareze atenția zi de zi. A trimite ancora care ne afundă în trecutul secolelor IV- XVIII mi se pare un adevărat lux intelectual și eram încântată ca tocmai la a 50-a ediție să pot împlini un asemenea vechi proiect personal.

M-am decis ca dintre cele 567 secțiuni al congresului eu să particip, unde eram de altfel invitată în mod cu totul special de către prof. univ. Dr. Th. Damian, anume la secțiunea 173, secțiune sponsorizată de Institutul Român de Teologie Ortodoxă și Spiritualitate din New York. Intenționez să intru și la alte secțiuni la care mă interesau temele anunțate, mai ales că disciplina strictă a prezentării comunicărilor în 20 minute asigură perfecta orientare în timp a participanților.

De la scările clădirii principale ne-a întâmpinat persoana care ne îndruma spre biroul de organizare a evenimentului academic. Mai departe, totul a mers strună. Am poposit în Fox Hall la standurile editurilor universitare care ofereau ultimele lor apariții în domeniul medievalisticii, iar cataloagele generoase ca amplitudine tematică, puse la dispoziție de fiecare dintre ele, ne-au edificat asupra dinamicii cercetărilor inițiate nu numai de universitățile de pe continentele care au avut o epocă feudală manifestă, ci mai ales în mediul academic american, pornit cu tenacitate de o jumătate de secol să-și găsească propria medievalitate, conform unei tipice viziuni integraliste și globalizante. Menționez aleatoriu Centrul de studii medievale și renescentiste de la Universitatea din Arizona, unde în cele deja 21 ediții anuale proprii se lărgeste sfera de abordare a cercetării tradiționale cu noi aspecte privind civilizațiile latino-americane native, cele indigene africane, privite în relație cu cele europene, pe care le-au interferat, influențând arta veacurilor moderne din întreaga lume.

La o asemenea întâlnire magistrală a editurilor de profil au ținut să ia parte în primul rând editurile universităților participante, cu cărți și publicații aduse din Liverpool, Oxford, Harvard, Chicago, Pennsylvania,

Toronto, Paris, Florida, Stanford, Houston etc. La care dintre standuri să te oprești mai întâi? Atunci când treceam de la titlul *Aristotle and the Arabs* la standul cu *Women's works*, panoramând priveliștea superbă a vârstelor cărții în lume, aveam senzația lui Borges care afirmase: "Eu îmi imaginez Paradisul ca un fel de bibliotecă".

Am constatat cu ușurință că publicațiile academice prezente acolo abordează teme de maxim interes în actualitate, cum este *Journal of the history of sexuality*, aflat în 2014 la volumul 23 sau *Medievalia. An Interdisciplinary Journal of Medieval Studies Worldwide*, care edita în 2013 volumul 34. M-a impresionat mesajul lui Marc Michael Epstein care semnează introducerea semnificativ intitulată *For the love of books* la lucrarea *Skies of Parchment/ Seas of Ink. Jewish Illuminated Manuscripts*, autorul atestând astfel faptul că, fără cărțile importante și frumoase scoase harnic de edituri, lumea noastră prezentă ar fi mai săracă. Interesantă este cartea *Dante and the Greeks*, publicată de Jan M. Ziolkowski de la Harvard University. Însă orice încercare de a cuprinde cu vârful unui condei întreaga splendoare a unui asemenea spectacol livresc este sortită neîmplinirii. Va trebui să dăm frâu liber fanteziei, care ar putea, doar ea, birui într-o asemenea tentativă.

Cum era de așteptat, au mai participat la târgul de carte al congresului și alte instituții de profil ca Penguin Publishing Group din New York, axată pe problemele majore ale copiilor, ori Lexington Books, specializată în dicționare, dar prezentând și sinteze precum *The A to Z of the Crusades*, *The Concise History of the Crusades*, *Historical Dictionary of the Crusades*, *The A to Z of the Ottoman Empire*, *Historical Dictionary of the Ottoman Empire*, *Early Islam and the Birth of Capitalism*. Dumbarton Oaks Medieval Library vindea cărți interesante și oferea gratuit sacoșe de pânză, ca să vină în ajutorul cumpărătorilor. Erau prezente cu titluri atractive Franciscan Institute Publications, Kazoo Books, care avea deschise librării chiar în vecinătatea universității, Kid Beowulf Comics, profilată pe literatură distractivă pentru cei mici, și multe altele. Astfel, pe lângă cărți ale epocii medievale, cum este opera Sf. Vasile cel Mare, tipărită în 1566 la Paris, se puteau cumpăra povești pentru copii inspirate de epoca feudală, ca *Marguerite makes a book* de Bruce Roberson, splendid ilustrată color de Bathrun Hewitt spre a imagina Parisul secolului al XIV-lea, unde este plasată acțiunea. Cine dorea să se afunde mai mult în istorie, putea cumpăra *Death before Compline* de Sharan Newman, cu cele 7 povești fantastice inspirate de misterele Franței secolului al XII-lea, cartea reînviind lumea cu monștri silveștri din legendele bretone.

Cum este posibil, mă întrebam, ca la început de secol XXI, cu spațiul său pragmatic prin excelență, peste 3000 de specialiști într-un domeniu cu totul rupt de prezent să fie primiți într-o universitate americană cu un asemenea interes? Desigur că este semn de normalitate, întrucât cine nu cunoaște trecutul poate repeta greșelile înaintașilor. Dar să readuci în

actualitate prin noi investigații științifice pe regele Arthur, pe Genghis Khan, pe Richard III, pe Ioana d'Arc și pe Toma d'Aquino este un regal al spiritului, cu atât mai fascinant în America ritmurilor trepidante ale tehnicii actuale.

Salutul de bun venit la un pahar de vin oferit medievaliștilor din toată lumea a devenit de mult timp o tradiție. Dacă ar mai fi trăit, ca să fie cu noi, desigur că George Alexe ne-ar fi îndemnat să închidem pentru un moment ochii și “să savurăm murmurul medievalității”. Cercetători japonezi, americani și africani se intersectau pe culoare cu istorici scoțieni, care își etalau cu mândrie kilturile, căci timp de câteva zile medievaliștii cei mai pasionați de pe mapamond s-a reunit în Universitatea Western Michigan din Kalamazoo, ca să trăiască în ritmul altui timp, ajutați de instrumente muzicale ale anglo-saxonilor, confecționate din lemn de salcie și tei. Ni se explica la standul Carmel Strings că lira anglo-saxonă din filmul *Beowulf* a fost reconstituită după poemul original. Jocul *Nine Men's Morris*, cu cele 9 piese ale morarilor care îl foloseau ca distracție, este vechi de 2000 de ani. A fost reconstituit după o carte de jocuri din secolul al XIII-lea, expusă acolo. Din mulțimea jocurilor identificate astfel, cel mai vechi era creat în Egipt și a fost decoperit la Troia. Un altul aparține epocii bronzului din Irlanda, iar fenicienii și grecii practicaau șahul. Fondul muzical care ne desfăta completa atmosfera creată de icoanele pe lemn, bijuteriile din chihlimbar și obiectele ceramice pe modele de epocă. Cei interesați participau la demonstrația cum se poate scrie o carte pe temă istorică.

Prezența românească la acest eveniment academic complex, în care activitatea științifică era colorată de momente artistice, s-a datorat unui istoric pasionat și vizionar. Autor de volume, dicționare, studii și eseuri, profesor de istorie și de arheologie la această universitate, Lucian Roșu a prezidat timp de nouă ani (între 1989 și 1998, când a murit) sesiunile românești ale Congresului Internațional de Studii Medievale de pe lângă Western Michigan University din Kalamazoo. Inițiativa lui a fost preluată de George Alexe, secretarul Arhidioczei Române din America timp de 40 de ani, iar în prezent preotul Dr. Theodor Damian, profesor universitar la Colegiul Metropolitan din New York, este organizatorul recentelor ediții ale secțiunii, care și-a propus la ediția jubiliară ca temă *Theory and Practice in Medieval Contexts*. Moderatorul secțiunii 173 a fost Dr. Daniela Anghel, specialist în istorie, aici participând sub egida Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York. În cadrul sesiunii, Theodor Damian a prezentat tema *Gregory of Nazianzus's Poetical Legacy*. La capătul unei fascinante explorări, Th. Damian a evaluat testamentul lăsat de Grigorie, primul părinte care a făcut un asemenea gest. Din corespondența lui cu prietenii, între care se număra Sfântul Vasile cel Mare, și cu alți oameni din Imperiul Roman, se desprinde opinia sa despre educație. Relațiile lui cu cetățeni din diferite

straturi sociale dovedesc adevărul că el făcea nu numai teologie, ci și pastorație. Concluzia a fost că acest “om al oamenilor” a pus cultura păgână a timpului în serviciul creștinismului. După *Biblie*, Grigorie de Nazianz este cel mai citat autor în literatura ecleziastică, el fiind considerat un neegalat poet creștin din secolul IV. Daniel VanderKolk a prezentat comunicarea *Neptic Prayer in Early Medieval Monasticism: the Byzantine Ascetic Theme of Watchfulness in the Rule of St. Benedict*, vorbind despre tema ascetică a trezviei în lucrarea „Reguli” a Sfântului Benedict, care mi-a pus în grea cumpănă înțelegerea unor termeni de specialitate teologică.

Dr. Clair McPherson, de la Seminarul Teologic al Bisericii Episcopale din New York (General Theological Seminary), a expus lucrarea intitulată *Classical Theory and Medieval Practice*, făcând un adevărat curs de teorie literară aplicat pe versuri ale epocii feudale, scandate cu pasiune. El a demonstrat pe baza unor imagini edificatoare strategia teologiei medievale de a prezenta crucea purtată pe umăr de Iisus Hristos, nu ca pe o povară gata să-l doboare, ci ca pe o armă în lupta cu cei patru inamici care erau păcatul, satana, moartea și iadul.

Autorii au răspuns cu multă atenție la întrebările care curgeau, pentru că nimeni nu accepta să plece nelămurit asupra celor expuse acolo. Dr. Napoleon Săvescu ar fi prezentat tema *Roman Emperors of Dacian Origin in Medieval Writings*, care neîndoios ar fi fost extrem de interesantă pentru noi, românii prezenți la secțiunea 173, dar autorul nu a reușit să ajungă la Kalamazoo. Am înțeles legitimitatea unui asemenea eveniment academic de largă cuprindere, descoperind cu mulțumire și alte câteva nume românești între comunicanți.

Ritualul participării la congresul de la Kalamazoo cuprindea și seara petrecută la doamna Dona Roșu, soția inițiatorului, ea însăși scriitoare și o amfitrioană fără cusur a cinei oferite în vila ei, înfrumusețată de picturile fiicei sale Luciana Costea. Vizita la Grand Rapids făcută poetului publicist Mihai Gheorghiu a stat sub semnul îndemnului de a continua activitatea la ziarul *Lumea Românească*, pe care înțelegem să-l întărim tematic, adăugându-ne cu toată convingerea mai vechilor lui colaboratori.

Rusaliile și Ziua Copilului

Duminică, 31 mai 2015, la Biserica "Sf. Ap. Petru și Pavel" din Astoria, NY, preotul Theodor Damian a oficiat, ca întotdeauna, o minunată și pilduitoare slujbă ortodoxă și a explicat enoriașilor semnificația Rusaliilor, sărbătoare marcând 50 de zile de la Paști, de la Învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Evenimentul se mai numește Cinzecime și este cunoscut, de asemenea, ca Pogorârea Sfântului Duh asupra ucenicilor lui Iisus cărora le-a arătat drumul pe care îl au de urmat.

După slujbă, cei peste 50 de români s-au reunit în sala socială a Bisericii unde a fost sărbătorită Ziua Copilului.

Programul artistic, variat și de calitate, a început cu cântecul „O lume minunată”, surprinzând poetic universul inocenței:

„O lume minuantă/ În care poți găsi/ Numai copii/ Și-o lume cu mult soare/ Și mii de jucării/ Pentru copii”.

În continuare am admirat dansuri populare românești, în care frumoșii noștri urmași - adolescenți și copii între 4 și 17 ani - ne-au încântat privirea prin costumele lor populare și prin pasiunea cu care s-au prins în joc. Atâta timp cât îi avem pe ei și pe părinții lor lângă noi, nimic nu este pierdut, căci transmiterea tradițiilor noastre românești generațiilor tinere este un act de profund patriotism pe care-l salutăm cu deosebit respect și grațitudine. D-nei profesoare Irina Anițului i se cuvin aprecierile și felicitările noastre pentru strădania de a realiza un frumos program artistic despre copii și pentru copii.

A urmat un mult așteptat recital – concurs de poezie susținut de: Andrei Damian, Aaron și Justina Anițului, Cristiana Stan, Alexandra Esca, Alexandru Orza, Iulia Purcărea, Thomas Butilă.

Au recitat, de asemenea, poeți și părinți ai copiilor: Elena Anițului, Elena Mitru și Victoria Plăvițu. Creațiile poetice aparțin Dnei Elena Mitru și D-lui Ion Burcin.

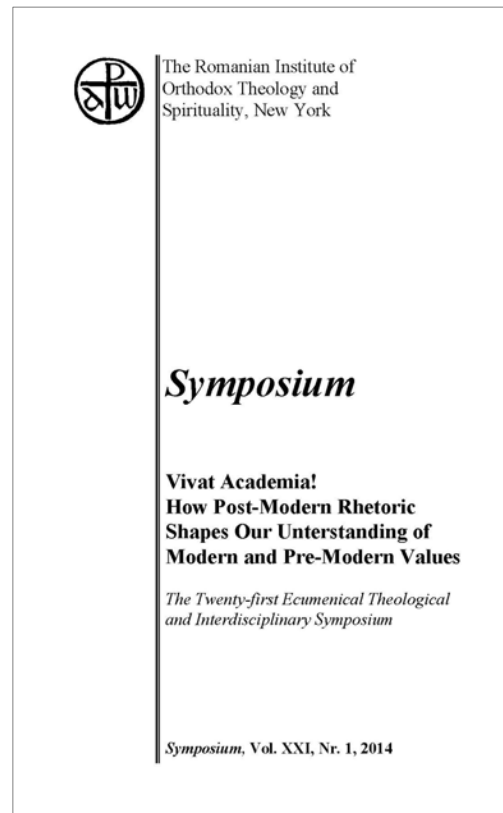
Juriul concursului a fost alcătuit din Doamnele Felicia Georgescu, Daniela Andreica și Mariana Terra, iar președinte al juriului a fost desemnat D-l Vasile Bădăluță. Dânsul a vorbit copiilor, de la suflet la suflet, i-a felicitat cu căldură pentru faptul că, deși mulți dintre ei s-au născut în America, părinții și bunicii lor i-au învățat să vorbească, să scrie și să citească românește. „Este o datorie morală, un act patriotic să-i învățăm pe copiii și pe nepoții noștri limba română, limba patriei noastre. Îmi amintesc și acum că mama mea, acolo, în România, în satul meu natal din Bucovina, ne mângâia pe noi, copiii ei, cu cântecul: *Nu uita că ești român*. Și n-am uitat. Să nu uitați nici voi! Niciodată să nu uitați! Toți meritați premii, așa că am tras la sorți și iată câștigătorii: premiul I – Iulia Purcărea, premiul II – Aaron Anițului, premiul III – Justina Anițului.

Felicitări, dragi copii!” D-l Ion Burcin și D-na Elena Mitru au înmănat copiilor premiile constând din câte o cutie de ciocolată și cărți pentru copii ale autorilor. D-l Vasile Bădăluță a dat câte 20 de dolari fiecărui copil și i-a felicitat din nou pe toți, sfătuindu-i să vorbească românește și să se mândrească cu originea lor etnică.

A urmat un moment religios unde Prof. Irina Anițului a dialogat cu tinerii și copiii pe tema exemplelor de copii iubitori de Dumnezeu în Sf. Scriptură.

Apaga și serbarea dedicate Zilei Copilului s-au încheiat după câteva ore cu cântecul *Nu uita că ești român*.

A fost o întâlnire deosebită, într-un cadru deosebit, cu oameni minunați.

O revistă complexă și actuală

Am în față publicația *Gând Românesc* (revistă lunară de cultură, știință și artă, An VIII, Nr. 10 (78), Februarie 2015) editată de Asociația Culturală „Gând Românesc, Gând European și Editura Gens Latina” din Alba Iulia, toate conduse de harnicul și generosul scriitor editor și redactor, director general, Virgil Șerbu Cisteianu, fondată în 1933 de Ion Chinezu. Acest număr se deschide cu un interviu al profesoarei universitare Anca Sîrghie cu Elena Daniello, ultima muză inspiratoare a lui Lucian Blaga, urmat de un articol comemorativ pentru Iulia Maniu, semnat de Teresia Filip.

În rubrica de cronică literară sunt publicate texte semnate de Ion Chinezu (despre Octavian Goga), Ironim Munteanu despre Titu Popescu, și Daniel Dejanu despre George Baciu.

Rubrica „Logos” prezintă eseul Elenei Costache despre trăirea religioasă a femeilor în spațiul concentraționar și al Ionelei Cozmescu despre Ștefan Baciu.

În „Cronica ideilor” Marian Noncescu scrie despre *Miorița* și constantele culturale românești, iar la „Filosofie”, Ciprian-Iulian Șoptică elaborează pe tema responsabilității subiectului cunoscător.

În alte rubrici, „Cogito ergo sum”, „Cronica filmului”, „Istoria teatrului din perspectivă antropologică”, și „Restituiri”, apar texte semnate de George Baciu, Roxana Pavnotescu, Eugen Virgil Nicoară și Trăilă Nicola. Secțiile de proză și poezie sunt oferite scriitorilor Ionel Neamtzu, Mariana Pândaru Bârgău, Larisa Pașcanu, Dumitru Mălin, Sorin Lucaciu și Iuliu Pârvu.

O importantă secțiune, dedicată vocilor Basarabiei, publică textele lui Virgil Mândăcaru (despre Galina Furdui), versuri de Traian Vasilcău și articolul „Acasă la Ioan Maiorescu” de Victoria Fonari. În final, în rubrica „Lecturi”, Iuliu Pârvu scrie despre Traian Vasilcău, George Baciu despre volumul *Cicero* al lui Romel Stăncioiu, dar și despre cartea despre Gheorghe Zamfir a lui Marin Voican-Ghioroiu, și se încheie cu o cronică a lui Virgil Șerbu Cisteianu la cartea lui Ioan Brad, *Cu cărțile pe față*.

Iată o revistă complexă, consistentă, diversă, actuală, rod al eforturilor spuse și nespuse și al generozității editorului ei.

Th.D.

O carte bijuterie

Un album de unică frumusețe intitulat *Tăceri tălmăcite-n cuvinte* (Botoșani, 2014, 335 pp. + foto-album) i-a dedicat Lili Bobu din Botoșani scriitorului Nicolae Dabija. Volumul, prefăcut de Acad. Mihai Cimpoi, apare sub egida Asociației culturale *Regal D'Art*, în colecția „Regal de poezie” inițiată și coordonată de Lili Bobu și conține poeme, confesiuni, referințe critice, interviu, bio-bibliografie, fotografii reprezentative, un CD (înregistrare audio: voce, Nicolae Dabija pe fundal muzical din repertoriul și creația măștrilor Eugen Doga și Dumitru Fărcaș), ilustrații de artiști Ion Sulea-Gorj, Nicolay Gutsu și Natalia Plămădeală. Coperta este din carton îmbrăcat în pluș bleu-marin având în centru o lucrare de metaloplastie cu chipul lui Nicolae Dabija, numele său, titlul volumului, editura, locul și anul.

Ca și în cazul albumului precedent al redactoarei Lili Bobu, dedicat lui Grigore Vieru și lui Fuego, și acesta de acum, prin deosebitul rafinament al graficii și designului, prin imaginația creatoare denotată de aranjarea textului și combinația dintre acesta și ilustrații, prin calitatea hârtiei și spiritul novator al paginilor ce despart capitolele, este el însuși o operă de artă de calitate și valoare.

Felicitări, Lili Bobu, pentru asemenea bijuterii artistice și literare!

Th.D.

Cu îngerul alături

Eugen D. Popin, redactor responsabil al revistei *Alternanțe* din Hofheim, Germania, autor prolific și traducător avizat, a oferit literaturii române un nou volum de poezie, *Convergențe* (Ed. Limes, Cluj, 2014, 86 pp.) despre care poetul Andrei Zanca scrie (pe coperta ultimă a cărții): „Rostirea lui Eugen D. Popin vibrează în geana sacralului. De aici laconismul, concizia și limpezimea ei. Este aflarea pe pragul cunoașterii de sine și implicit și al smereniei: a nu fi nici mai mult nici mai puțin decât ceea ce ești.”.

Această caracterizare este în totală armonie cu motto-ul pe care autorul și l-a ales (din Meister Eckhart) pentru volum: „Cu cât ceva este mai simplu, cu atât conține mai multă vigoare și intensitate”.

Așa sunt poeziile tip haiku ale lui Eugen Popin aici: simple, profunde, pătrunzătoare, cu metaforă nepretențioasă și ton blajin pentru ca vibrația din sufletul poetului la redescoperirea lumii să se transmită cu ușurință în sufletul cititorului și să producă acolo rod.

Iată frumuseți: „fulgere luminează cerul/ cireșul bătrân/ numără liniștit tunetele” (p. 5); „Cărăruia îngustă/ urcă la capelă/ dealul o însoțește tăcut” (p. 6); „se crapă de ziuă/ pe culme/ nori moțăind”(p. 24); „ploaia biciuiește/ nesfârșitul mării - / malul stâncos impasibil” (p. 40); „afară bate crivățul/ adineaori ni s-a părut/ că îngeri zboară prin preajmă” (p. 63), și multe altele, toate.

Eugen D. Popin scrie cu înțepul alături și apoi pleacă cu el, dar lasă în urmă poemul să încălzească apele sufletului.

Th.D.

Chipul tatălui

Pe lângă propriile sale volume de creație literară, Puiu Răducan se ocupă de ceva vreme de antologii, cum ar fi cea de poezie despre mamă, despre tată, ș.a.

Dacă poeziile despre mamă sunt multe și frecvente în literatura română și universală, cele dedicate tatălui sunt mai puține. Aici este meritul lui Puiu Răducan care, cu eforturi ce se înțeleg de la sine, a convins aproape 200 de poeți să-i trimită material de profil pentru acest volum intitulat simplu *Tata*, cu subtitlul „Lirică” (editura Autograf, MJM, Craiova, 2014, 364 pp.).

Volumul de deschide cu o prefață a autorului, apoi una semnată de Preasfințitul Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului (aceasta trebuia pusă prima dacă sunt mai multe texte ce se consideră prefețe), urmată de alte trei texte (primele două fiind foarte scurte le-aș fi pus pe coperta ultimă, iar al treilea, al semnatarului acestor rânduri, unde va fi voit autorul!)

Este superb și extrem de apreciat faptul că Puiu Răducan își începe antologia cu rugăciunea *Tatăl nostru*, pusă în pagină în format special. Urmează o secție de poeme din clasicii literaturii noastre, iar restul aparțin poezilor contemporani.

Antologia aceasta este o lucrare de pionierat.

Aș sugera ideea unei a doua ediții îmbogățite și îmbunătățite. Este oricum o lucrare de referință pentru care autorul ei merită toate felicitările noastre.

Th.D.

Împărtășirea darului

Editura Editgraph, Buzău, a publicat recent (2014) volumul de povestiri religioase *Credința – izvor al tămăduirii* (166 pp.) al scriitorului Traian Gh. Cristea.

Cum citim în prefața autorului, cartea se voiește a fi hrană și zidire duhovnicească atât pentru tineri, cât și pentru vârstnici. Ea este menită a fi izvor de lumină, pace și armonie interioară pentru credinciosul cititor care însetat fiind merge la izvor să se adape.

Volumul e structurat pe trei secțiuni. Prima, cu caracter istoric se intitulează „Grelele încercări la care au fost supuși unii credincioși în vremurile de demult”, a doua, „Duhovnicul preasfânt și bogatul însetat de galbeni”, iar a treia, „Sf. Ioan Cucuzel și minunile Maicii Domnului”. Cartea se încheie cu o serie de rugăciuni către Maica Domnului.

Povestirile cu tâlc, vocabularul profund biblic și ortodox, trimiterile scripturistice, rugăciunile presărate în texte, mesajul moral direct și deschis, vocabularul simplu și general accesibil, toate acesta denotă nu numai evlavia și credința autorului, dar și harul special pe care îl are de a ști să împărtășească celorlalți ceea ce a primit. Cartea poate fi considerată și un fel de însoțitor catehetic al creștinului.

Iar Traian Cristea știe că dacă Dumnezeu îți dă un har, un dar, va veni vremea când te va întreba ce ai făcut cu el. Vorba Sf. Ioan Gură de Aur despre faptele noastre bune: Dacă la judecata viitoare când vei fi întrebat, nu vei ști ce să răspunzi, faptele tale bune vor vorbi pentru tine. Aici, acest volum izvorât din dreapta credință a autorului vorbește pentru el și acum și în veacul ce va să fie.

Th.D.

Florentin Popescu,
De patruzeci de ori în pagina-ntăia,
RawexComs, București, 2015

DAVID RODGERS

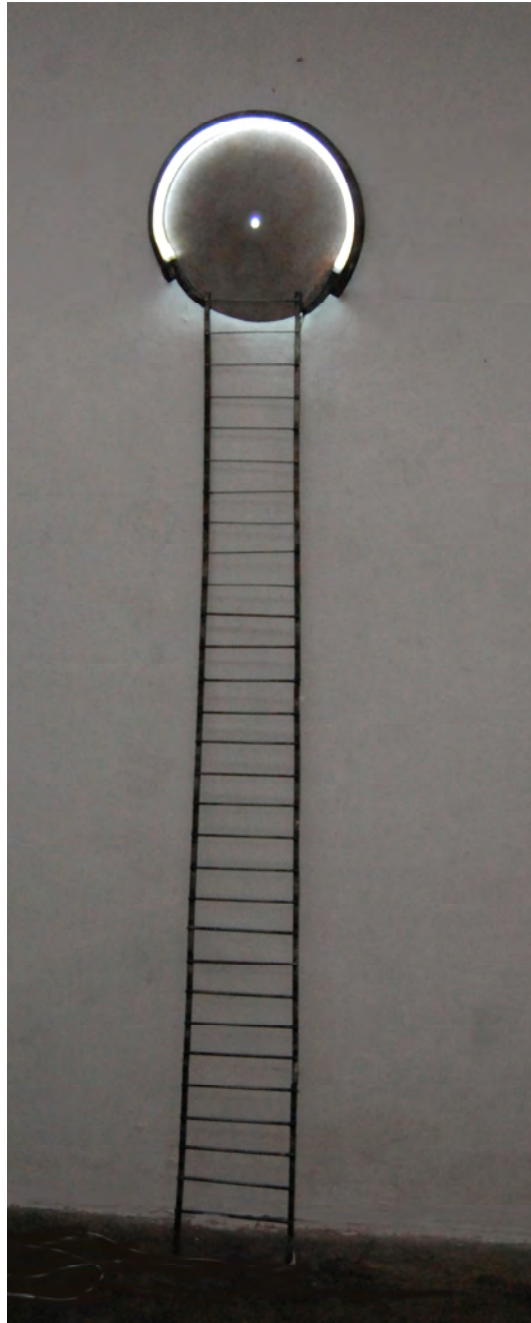
Viorica Colpacci and the Ladder of the Spirit¹

Viewing the artwork of the Romanian born sculptor Viorica Colpacci, shown in her recent retrospective exhibition at the Romanian Cultural Institute, has set me to pondering the source of the power in the newest of her works. Her quest of understanding and exploring the spiritual nature of life has come clearly and strongly to the forefront of her art.

In Bucharest, she attended the venerable Romanian Institute of Fine Arts. The Institute has a distinguished history going back to 1864 and, at the time of her attendance, was named in honor of the important Romanian painter Nicolae Grigorescu. But as we know, the post-war history of the country took a turn away from its earlier proud cultural stance. Socialist (and eventually totalitarian) governments were not fundamentally receptive to the free thinking nature of artists, and Colpacci was forced to make her exodus before things got worse, as they indeed did. She left in 1977, the year of the catastrophic earthquake, which made life in the capital untenable. She continued her studies in New York, at the Pratt Institute, and since then has remained active as a teacher, and with organizations such as the Sculpture Guild and the Association of Women Artists. Of late, she is at the core of the Romanian Institute of Orthodox Theology and Spirituality, here in New York and its gallery Spiritus. The beginnings of her career have a clear bearing on these most recent works, as we shall see.

Is her spirituality a response to living under a repressive government during her formative years? Are those times now just a distant memory for a mature and accomplished artist? Are the early times an initiator of this spiritual path, a gateway to a creative calling? Have they set her onto the path which she now so confidently follows, if indeed 'follow' is the appropriate word? You would not be likely to consider her a 'Political' artist. If anything, she is the opposite of this. Her concerns lie on a different plane. Americans tend to discount the influences of governmental control, due to the open nature of the society in which we live. But for Eastern Europeans who grew up in a Socialist system, politics was an every-second concern. The basic relationships between people take on a different quality when your neighbor is likely to be an informer for the Securitate. But these kinds of societies ultimately fail to accomplish anything except cause an opposite reaction. The spiritual essence of human life can be repressed only so long.

¹ In *Gallery&Studio*, vol. 17, No. 1, Spring 2015, New York, pp. 19-20. Reprinted by permission.

Viorica Colpacci, *The Ladder*, 8 ft.

People who retained the capacity to rebel did so, and thus the revolutions came. Colpacci's revolution takes the form of the inner spirit, the striving to overcome the divisions which keep people apart, and find a universal power which transcends this.

Colpacci has mastered a number of different mediums, and continues to use them with great facility. She has previously worked with glass, ceramics, metal, paint, but she has not been chained to a particular medium for any length of time. She could never be satisfied with a typical aesthetic style, nor with a single uniform medium. When she decides that a particular material has fulfilled her particular wishes, she is not afraid to give it a rest. She uses a particular medium until she feels she has found its place in her spiritual quest, continuing the advancement farther down her own path. Perhaps it would be better to say farther 'up' her path, since it is apparent that this path proceeds toward a higher plane. In the new sculptures, she has largely abandoned the painting of surfaces, with the bright colors used previously, leaving them in a natural, weathered or subdued state. It is skeletal and simpler and perhaps less decorative. Previous works of painted steel forms using bright colors and color contrast were highly luminous in their own right, but one can only think that this was not sufficient in its clarity for her. The search for a universal quality in her earlier sculptures seems tied much more to the materials. The new metalwork is presented more as itself. It is structural, almost like a drawing composed of these steel lines. But her most recent works go farther, through the incorporation of lighting devices into the works themselves. Her desire to illuminate becomes literal, and the subtlety of this execution is in the light and luminosity and tranquility of these late works.

The lights are diffuse, but also employ small point sources. One can think of stars, suns, glowing nebulae. The viewer is invited to contemplate planetary motions, ellipses and orbits. Kepler's laws of motion without the math. The cosmos, but not literally. No galaxies of Vija Celmins, or faux-Hubble telescope images. She is suggesting to us that there is no ultimate difference in the quest of absolute science and absolute spirituality. The goal is that of complete understanding and complete experience. It is a circle in which the paths of science and spirituality meet in harmony, after journeys which begin in opposite directions; but the place of their meeting is the same. It has been called Singularity, and I cannot disagree.

It is significant that Colpacci has used basic geometric forms as squares, circles and crosses extensively in her recent work. Her spiritual concerns have moved her to these forms. Any abstractness in her spiritual concerns are echoed in these abstract, yet universal forms, moving the works toward a purer, more elemental expression. Circles contain squares, and triangles barely contain radiating lines which burst outward from their confines. We see large forms utilizing shapes employed in many religions. Mandalas and Celtic crosses come quickly to mind. Many of her titles are

clearly Christian: “Trinity”, “Crucifixion”. These titles, with their references to an established religion, maintain a specific association that a particular group of humans have created, in our continual attempts to understand the abstract nature of the Spiritual, through our many faiths and religions. Although she applies these titles to her recent works, the works themselves still do not seem ‘religious’ with a specificity to a particular religion. You don’t need to be Eastern Orthodox, or even a Christian, to appreciate the message. They are approachable and comprehensible to a multiplicity of faiths and creeds. This is the universal thread that connects the imperfection of the human mind with the perfection that human religions seek to explain. Other titles are less faith specific: “Cosmogony,” “Sacred Sign,” the universal quality is more apparent. One work, titled “Pantocrator,”² perhaps best combines these two essences, being the name of a specific image of Christ in Eastern Orthodoxy, yet at the same time describing this image as being a representation of universal power or omnipotence. And the work with this title? A circle inside of a square, inside of another circle. All lit from within. I can’t help feeling that the power evoked by the title extends beyond the specific Christian image, to that of the universal. You be the judge... Which brings me to the most specific and quintessential of her works, “The Ladder.” It is all spelled out here. It is the most direct expression of her desires, her clearest statement of desire and communication. It is her greatest gift as an artist, her creation of a pathway for the viewer to join her on her quest. For her, this ladder is still a tool, but a tool with a higher purpose, and not at all abstract in this purpose. It is her invitation to the viewer to climb higher with her, toward the light above, to the location where the earliest natural religions placed their sun god. Colpacci’s sun is gentle and soft, welcoming and not blinding, not fearsome. This is a sun that draws you to it, to its embrace, not to the doom of Icarus who dared to get too close. It is the Source above us, a gentle sun, the original Godhead. Colpacci is telling us that we are all welcome here.

² see p. 107.

♦ Vineri 6 martie 2015 la Alba Iulia a avut loc evenimentul anual „Zilele *Lumină Lină*”, organizat local de scriitorul Virgil Șerbu Cisteianu, la care au participat scriitori și ziariști din oraș, din Deva, Hunedoara, Sibiu, București, Lugoj și din alte părți din țară (vezi reportaj de Joan Adrian Popa în ziarul *Unirea*, serie nouă, An XXIV, Nr. 7429, Alba Iulia, p. 6).

♦ Luni 9 martie 2015, Theodor Damian a ținut o prelegere intitulată „Sentimentul religios în publicistica lui Eminescu”, la ICR București în cadrul galei UZPR când s-au oferit premiile Uniunii Ziariștilor Profesioniști pe anul 2014.

♦ Pe 20 martie 2015 la Restaurantul „Bucharest” din New York în cadrul Cenușului „M. Eminescu” au fost lansate numerele 1 și 2 ale revistei *Lumină Lină*. Au vorbit M. N. Rusu, Theodor Damian și Mariana Terra. Au mai luat cuvântul Viorica Colpacci și Elena Strujan.

♦ Duminică 22 martie 2015 la Biserica noastră a fost celebrată distinsa doamnă Lucia Columb la împlinirea vârstei de 96 de ani.

♦ Vineri 3 aprilie 2015 în Cenușul nostru a fost sărbătorit Ion Burcin, membru al Uniunii Scriitorilor din România, la împlinirea vârstei de 80 de ani. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Mariana Terra și Ion Burcin (vezi reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 763, 8 aprilie 2015, pp. 19-20).

♦ Pe data de 5 aprilie 2015 la Biserică s-a celebrat sărbătoarea Floriilor și împlinirea a 22 de ani de la înființarea parohiei de către Pr. Th. Damian în Astoria, New York. Cu acest prilej artista Viorica Colpacci (directoarea Galeriei „Spiritus” a Institutului nostru) a organizat o expoziție de artă. O parte din piesele cu caracter religios, ale Domniei sale, au rămas în biserică la toate slujbele din Săptămâna Mare precum și de Sf. Paști.

♦ Pe 12 aprilie 2015 la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” din New York s-a celebrat după tradiție Învierea Domnului.

♦ Vineri 17 aprilie 2015, în Cenușul nostru, Elena Mitru a citit din creația Domniei sale. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Valentina Ciaprazi, Ion Burcin, Vasile Crețu, Viorica Colpacci și autoarea.

♦ Miercuri 22 aprilie 2015 Pr. Th. Damian, alături de Ing. Cristian F. Pascu, președintele Societății române creștine „Dorul”, de Mariana Terra, redactor șef al ziarului *Romanian Journal* și de D-nii Valentin Pipa și Ion Ștefan, a participat la Consulatul britanic din Manhattan la o recepție specială dedicată strângerii de fonduri pentru asociația “Hospices of Hope” („Casa Speranței”) ce are în vedere și România pentru operele sale de caritate.

♦ Duminică 26 aprilie 2015 ședința Cenaclului literar a avut loc la Biserică, după Sf. Slujbă oficiată de Pr. Th. Damian, paroh, și de Pr. Marcel Miron din Huși, România. Invitatul nostru a fost ziaristul Grigore Cartianu din România împreună cu colegii săi Laurențiu Ciocăzanu și Ovidiu Daniel Popica. Au fost prezentate cărțile lui Grigore Cartianu *Teroriștii printre noi*, *Cartea revoluției* și *Miracolul din Noiembrie* (la aceasta din urmă co-autor fiind și Laurențiu Ciocăzanu). Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Mariana Terra, Flaviu Rițiu și Grigore Cartianu.

Această lansare a fost repetată și la restaurantul „Bucharest”, marți pe 28 aprilie 2015 (vezi reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 765, din 13 mai 2015, New York, p. 17).

♦ Vineri 1 mai 2015 la restaurantul „Bucharest” a avut loc întrunirea Cenaclului nostru al cărui oaspete a fost poetul Marcel Miron din România. După ce invitatul a delectat audiența cu poezia sa au vorbit Theodor Damian, Mariana Terra și Alecu Goțea (vezi reportaj de Mariana Terra, în *Romanian Journal*, Nr. 765, din 13 mai 2015, New York, p. 16).

♦ Duminică 10 mai 2015 la Biserica noastră, după Sf. Slujbă s-a sărbătorit Ziua Independenței de Stat a României, Ziua Monarhiei și Ziua Mamei după tradiția americană. Evocarea primelor două evenimente a fost făcută de Prof. univ. Dr Doru Tsaganea, iar pentru al treilea, un frumos recital de poezie a fost organizat de prof. Irina Anițului cu copiii Școlii noastre duminicale.

♦ Între 14-16 mai Theodor Damian a participat la al 50-lea Congres Internațional de Studii Medievale de la Western Michigan University la Kalamazoo, Michigan.

Ca în fiecare an, în ultimii cincisprezece ani, Pr. Th. Damian a organizat sub sponsorarea Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York pe care-l conduce, o sesiune științifică (sesiunea nr. 173) cu tema generală *Theory and Practice in Medieval Contexts* prezidată de Dr. Daniela Anghel din Windsor, Canada și care a programat patru prezentatori. Lucrarea Prof. Th. Damian s-a intitulat „Gregory of Nazianzus's Poetical Legacy”.

♦ Vineri 22 mai 2015 în Cenaclul nostru a avut loc o lectură de poezie. Au citit din creația lor scriitorii Theodor Damian, Valentina Ciaprazi și Elena Mitru.

♦ Luni 25 mai 2015 în ziua numită aici „Memorial Day” Pr. Th. Damian, ca în fiecare an, împreună cu Ing. Cristian F. Pascu președintele Societății „Dorul” a organizat slujba de pomenire a morților la lotul Societății din Cimitrul Cypress Hills, New York.

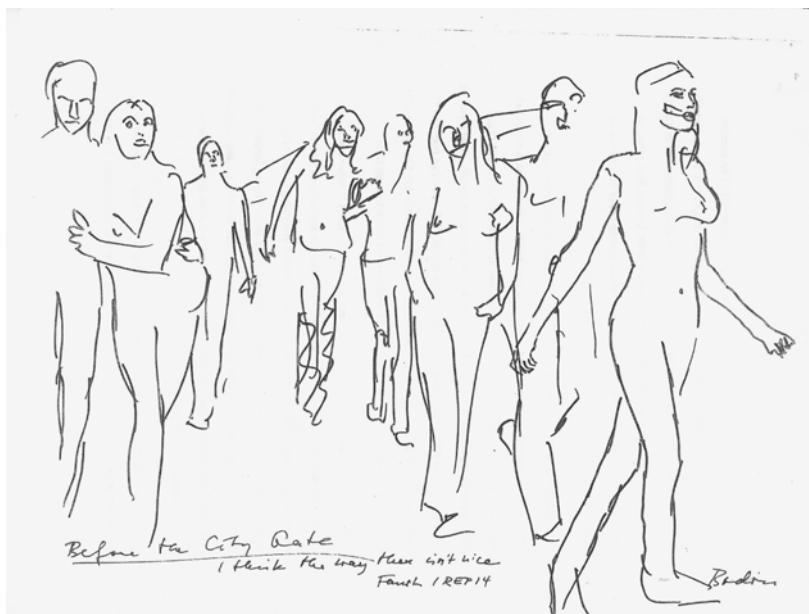
♦ Sâmbătă 30 mai Theodor Damian a participat la Javits Center în Manhattan la festivitățile organizate de ICR New York (director, Dr. Doina Uricariu) în cadrul BEA (Book Expo America).

♦ Duminică 31 mai 2015 la Biserică s-a celebrat Ziua copilului. Prof. Irina Anițului a organizat cu copiii Școlii de duminică pe care o conduce un frumos program artistic incluzând un elaborat recital de poezie. D-l Vasile Bădăluță, președintele juriului constituit ad-hoc, a oferit câte un cadou (în bani) fiecărui copil participant. Apoi s-au anunțat câștigătorii locurilor I, II și III. Premianții au primit cadouri oferite de D-na Elena Mitru și de D-l Ion Burcin.

♦ Între 9-13 iunie 2015 Prof. Th. Damian a participat la conferința internațională anuală a ISCSC (The International Society for the Comparative Study of Civilizations) care a avut loc la Rio de Janeiro, Brazilia. Th. Damian a prezentat lucrarea „The Signs of the Time: With or Without Postmodernism?”

♦ Vineri 19 iunie 2015 la restaurantul „Bucharest” a avut loc o întrunire de Cenaclu unde s-a lansat placheta de versuri *Singurul dincolo* de Th. Damian. Au vorbit M. N. Rusu, Mariana Terra, Valentina Ciaprazi, Elena Mitru și Lia Lungu (vezi reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 767 din 1 iulie 2015, New York, p.18).

♦ Duminică 21 iunie 2015 la Biserica noastră a fost celebrată Ziua tatălui (Father’s Day) după tradiția americană. Copiii Școlii de duminică au prezentat un frumos recital de poezie, recital la vioară (Alex Orza) și dansuri, toate în organizarea Prof. Irina Anițului. Artista Elena Mitru a avut o expoziție de artă vestimentară despre care au vorbit criticul și istoricul literar M. N. Rusu și artista Viorica Colpacci, directorul Galeriei de artă „Spiritus” (vezi fotoreportaj în *New York Magazin*, Nr. 854, 1 iulie 2015, New York, p. 20; și reportaj de Iana Târnăvean în *Romanian Journal*, Nr. 767 din 1 iulie 2015, New York, p.19).

Jean Bodin, *Before the City Gate (Faust)*, desen, 2014

ANUNȚURI

Biserica noastră: St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 2:00 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

Studiul Biblic (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar „M. Eminescu”: Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați www.romanian-institute-ny.org.

Scoala de duminică: În fiecare duminică, după Sf. Slujbă, la Biserică. Pentru detalii sunați la tel. 718-626-6013 sau 917-892-6013 (Pr. Th. Damian).